

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู
: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

โดย

นางจุรีย์	หนูสุวรรณ
นายสมนึก	ชนการ
นางจุไรรัตน์	สดวกกิจ
นางชุศรี	สิทธิศิลป์
นายประสงค์	ลูกแก้ว
นายสาเหลื	กอบบุญ
เด็กหญิงพรวดี	วัชการ
เด็กชายเอกราช	สวนรักษา

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธู
: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

โดย

นางจุรีย์	หนูสุวรรณ
นายสมนึก	ชนกา
นางจุไรรัตน์	ศควกกิจ
นางสุศรี	สิทธิศิลป์
นายประสงค์	ดุกแก้ว
นายสาเห็ด	กอบบุญ
เด็กหญิงพรวิ	วัชการ
เด็กชายเอกราช	สวนรักษา

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๒

คำนำ

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดนิโครธาราม ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา เป็นการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการลงพื้นที่จริงเพื่อสืบค้นข้อมูล การคิดวิเคราะห์การจัดเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสาธูสู่กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการเย็บใบสาธู การสานปลาตะเพียน การสานนกเขา การทำแปรงสาธู การทำขนมจากแปรงสาธู การเพาะเลี้ยงด้วง ระบบนิเวศกอสาธู การศึกษาพันธุ์สัตว์และพรรณพืชในดงสาธู การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ และการปฏิบัติจริง

รายงานโครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธูเล่มนี้ สำเร็จล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับคำแนะนำปรึกษาจาก นายสมศักดิ์ ผลกิจ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดนิโครธาราม นายสุขกิจ นาคตาขุน หัวหน้าศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา นางสาวณัฐกานต์ ใต้สุวรรณ หัวหน้าศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดระนอง นางสาวสามิยะ สาลี นางสาวงามชื่น รัตนชัย ที่ปรึกษาโครงการ นาย ภิรมย์ อิศโร ทีมที่ปรึกษา นายสมนึก ธนการ นางจุไรรัตน์ สดวกกิจ นางปราณี ฉันทวิชานนท์ นางจุไรรัตน์ สดวกกิจ นางกัลยา กะสิรักษ์ นายสาแหล่ง กอบบุญ นายประสงค์ ลูกแก้ว คณะครูโรงเรียนวัดนิโครธาราม ผู้ปกครอง จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ทีมวิจัยสาธู

30 ตุลาคม 2552

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและสภาพทั่วไป	1
บทที่ 2 บริบทชุมชน	5
บทที่ 3 กระบวนการทำงานวิจัย	17
กิจกรรมที่ 1 เวทีพูดคุยเตรียมความพร้อม	17
กิจกรรมที่ 2 จัดเวทีสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานในพื้นที่	20
กิจกรรมที่ 3 การลงพื้นที่สำรวจจัดเก็บข้อมูลด้านประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	22
กิจกรรมที่ 4 เวทีชี้แจงการทำโครงการสาธิต	39
กิจกรรมที่ 5 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	43
กิจกรรมที่ 6 การสรุปประวัติความเป็นมาของชุมชน	48
กิจกรรมที่ 7 กิจกรรมนำนักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้ระบบนิเวศกอสาคู	50
กิจกรรมที่ 8 การทำแผนผังชุมชน	63
กิจกรรมที่ 9 การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น	67
กิจกรรมที่ 10 การลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาธิต จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม	68
กิจกรรมที่ 11 สรุปผลการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์ จากต้นสาธิตโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น	74
กิจกรรมที่ 12 กิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบบูรณาการ	76
กิจกรรมที่ 13 ประชุมสัมมนาทีมวิจัยเพื่อเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น	87
กิจกรรมที่ 14 เวทีสนทนาประวัติความเป็นมาของชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากสาธิตจากภูมิปัญญาท้องถิ่น	92
กิจกรรมที่ 15 สรุปบทเรียนจากการศึกษาแหล่งเรียนรู้กลุ่มอนุรักษ์ป่าสาธิต ตำบลนาข้าวเสีย อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง และกลุ่มทอผ้า นาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง	108

สารบัญ(ต่อ)

เรื่อง	หน้า
กิจกรรมที่ 16 การจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นความร่วมมือระหว่างชุมชน และโรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก	115
กิจกรรมที่ 17 เวทีนำเสนอข้อมูล “สาธิต”สู่ชุมชน	165
กิจกรรมที่ 18 สรุปผลงานการส่งผลงานเข้าประกวดความหลากหลายทางชีวภาพ และการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	182
บทที่ 4 บทวิเคราะห์ผลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย	186
บทที่ 5 การบริหารจัดการ โครงการและบทเรียนการทำงาน	190
บรรณานุกรม	196
ภาคผนวก	197

บทที่ 1

บทนำ

โครงการกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู

โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลทับปุด อำเภอบ้านปึก จังหวัดพังงา

ความเป็นมาและสภาพทั่วไป

การศึกษามีความสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ การศึกษาที่ดีจะทำให้มนุษย์ได้รับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ในอดีตที่ผ่านมาการจัดการศึกษาของไทยแม้ว่าจะประสบผลสำเร็จอยู่บ้างแต่ก็ยังมีปัญหาตรงที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการตามความเป็นจริง ตลอดถึงวิถีชีวิตของคนในสังคมเท่าที่ควร ปัญหาใหญ่ของการศึกษาไทย คือ การไม่สามารถเตรียมคนไทยให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ขัดแย้ง ทำลายตัวเอง การศึกษาไทยจึงจำเป็นต้องมีการปฏิบัติเพื่อให้มีการขบเครื่องทางปัญญา ปรับระบบโครงสร้าง กระบวนการให้ถูกต้องเสียใหม่ ส่งผลถึงการปรับพฤติกรรมของบุคคล และองค์การการเปลี่ยนแปลงก็จะเกิดขึ้น ซึ่งเราคาดหวังว่าจะนำไปสู่การศึกษาที่ดี สามารถจัดความยากจน สร้างทักษะชีวิตทำให้ครอบครัวเป็นปึกแผ่น ชุมชนเข้มแข็ง อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมตลอดจนเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้บุคคลเรียนรู้และสังคมเรียนรู้ (ประเวศ, 2541 : ก)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และให้สถานศึกษาจัดทำสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ โดยมุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ให้เกิดได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ กระแสการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันเน้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ คือ เน้นกระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการค้นคว้า และกระบวนการที่เหมาะสมกับผู้เรียน อันจะนำไปสู่การปรับตัวได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเด็กที่จะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต ตามแนวทางการปฏิรูปดังกล่าว

โรงเรียนวัดนิโครธาราม ตั้งอยู่ถนนทับปุด-พังงา หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา มีการจัดการศึกษาดังแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 ห้องเรียน มีครู 21 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน ครูจ้างสอน 2 คน นักการ 1 คน มีนักเรียน จำนวน 574 คน ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2453 ในขณะนั้นโรงเรียนมีชื่อเดิมว่าโรงเรียนวัดไทรเลียบ ซึ่งเป็นชื่อเรียกตามชื่อวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 พระครูภาณีสีลวัฑฒ์ เจ้าอาวาสวัดไทรเลียบ พิจารณาเห็นว่าชื่อวัดไทรเลียบพ้องกับชื่อวัดในสมัยพุทธกาล และคำว่า วัดไทรเลียบ ไม่ไพเราะ จึงได้ปรึกษาพุทธบริษัท และมีมติเป็นชอบให้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดนิโครธาราม คุณครูวิเชียร ณ ตะกั่วทุ่ง ครูใหญ่โรงเรียนวัดไทรเลียบได้ขอเปลี่ยนชื่อโรงเรียนตามชื่อวัด เป็นโรงเรียนวัดนิโครธาราม ตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนมาถึงปัจจุบันโรงเรียนวัดนิโครธารามเป็นโรงเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาการจัดการศึกษา มุ่งพัฒนาให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์มาตรฐานทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นชุมชนมีส่วนร่วม ปัจจุบันโรงเรียนวัดนิโครธารามเป็นโรงเรียนหนึ่งที่ขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และตระหนักถึงการเรียนรู้ที่อาศัยสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของเด็กเยาวชน คณะครู และชุมชน และจากการสังเกตร่วมกับนักเรียน คณะครู และชุมชน พบว่า “สาตุ” พืชพื้นถิ่นเจริญเติบโตใกล้ห้วย หนอง คลอง บึง นบ และพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีน้ำท่วมขัง สาตุเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยว ลำต้นมีเปลือกหุ้มแข็งแรง มีอายุ 15 – 20 ปี เมื่อลำต้นแก่จัดจะออกดอก ให้ผล และขึ้นต้นตายในที่สุด สาตุมีใบเรียวยาว ใบอ่อนด้านหลังกลางใบจะมีหนามเล็ก ๆ ตลอดใบ ใบแก่จัดสีเขียวเป็นมัน ชาวบ้านจะตัดใบแก่ของสาตุมาเย็บมุงหลังคา เมื่อต้นแก่จัดจะออกดอกเป็นช่อสีน้ำตาลเข้ม ผลขนาดเล็กเท่าผลมะนาว สีน้ำตาล แต่ไม่สามารถขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดที่หกล่นลงพื้นดินตามธรรมชาติได้ สาตุขยายพันธุ์โดยการปลูกลหน่อ รากเหง้าสาตุจะทอดไหลไปในโคลนตม และแตกหน่อเติบโตเป็นต้นสาตุต่อไป สาตุเป็นพืชที่ทนทานต่อสภาพฝนและอากาศร้อนได้ดี เมื่อสาตุออกทาง 5 – 7 ทาง ก็สามารถตัดทางสาตุและนำใบสาตุมาใช้ประโยชน์ได้ ยางสาตุนำมาใช้ทาหน้าแก๊สฝาด ต้นสาตุใช้เป็นอาหารของสัตว์เลี้ยง คือ ไก่ เป็ด หมู วัว หรือนำต้นสาตุมาทำเป็นแป้งทำอาหารและขนม หรือใช้เป็นอาหารเลี้ยงตัวด้วง และปัจจุบันการใช้ประโยชน์จากต้นสาตุในชุมชนได้ลดบทบาทความสำคัญลงมา จากการใช้ใบสาตุมาเย็บมุงหลังคาที่พัฒนามาเป็นหลังคามุงสังกะสี และหลังคามุงกระเบื้องมากกว่าการใช้ประโยชน์จากสาตุ สาตุจึงเปลี่ยนบทบาทจากพืชเศรษฐกิจมาใช้ประโยชน์ในการป้องกันการพังทลายของดินริมฝั่งคลอง และป้องกันการไหลของดินตะกอนไปสู่ปากอ่าว เพราะรากสาตุมีขนาดใหญ่ จับตัวเป็นกลุ่มหนาแน่น ทำหน้าที่ค้ำตะกอนดินในแม่น้ำลำคลอง

ดังนั้น คณะครูจึงตระหนักถึงความสำคัญ สร้างกระบวนการเรียนรู้จากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาตุ และผสมผสานให้เกิดการเรียนรู้อย่างบูรณาการ เน้นกิจกรรมพัฒนาทักษะการสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเขียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม โดยการศึกษาการใช้ประโยชน์จากต้นสาตุ และอาศัยโครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและสังคม ที่ถือเป็นแนวทางของการปฏิรูปการศึกษานั้น เป็นนามธรรมที่ถูกกล่าวถึงมาตลอด การแสวงหารูปธรรมที่แท้จริงจึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรทุกภาคส่วน ที่จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่ เพื่อให้รูปธรรมของการปฏิรูปการเรียนรู้เกิดผลต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านกระบวนการคิด กระบวนการค้นคว้าหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม และอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อันจะนำไปสู่แนวทางการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน เกิดความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน เด็กเกิดความสุขกับการเรียน ครูมีการทำงานเป็นทีม ได้แนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ ครูได้เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก และทำหน้าที่ผู้จัดการเรียนรู้ โดยยึดความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ชุมชนเห็นคุณค่า สิ่งดี ๆ ในชุมชน เกิดเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกันต่อไป

คำถามวิจัย

ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธุในชุมชนสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของเด็กได้อย่างไร?

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ
2. เพื่อศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กด้านทักษะการสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเขียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะ การทำงานเป็นกลุ่มจากการเรียนรู้ระบบนิเวศ และการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยใช้คันสาธุ

พื้นที่ดำเนินการ

1. สาธุพื้นที่หมู่ที่ 1 บ้านทับปุด ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
2. สาธุพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
3. สาธุพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านลุ่มเกรียบ ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
4. สาธุพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านไทรมาศ ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
5. สาธุพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านหุนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ขั้นตอนการทำงานวิจัย

1. เวทีพูดคุยเตรียมความพร้อม
2. เวทีสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานในพื้นที่
3. ประชุมวางแผนการ และออกแบบดำเนินการเก็บข้อมูลชุมชน หมู่ที่ 1,2,4,6 ตำบลทับปุด และหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปด จังหวัดพังงา
4. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลประวัติชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่น และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ โดยใช้แบบสอบถาม หรือค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
5. จัดเวทีสรุป / วิเคราะห์ / ตรวจสอบข้อมูลพื้นฐาน
6. พานักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้จากการสำรวจแหล่งที่อยู่ และระบบนิเวศต้นสาธุ
7. เก็บข้อมูลรายละเอียดลักษณะของต้นสาธุในพื้นที่ตามธรรมชาติ และประโยชน์จากต้นสาธุจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
8. เวทีสร้างสรรค์กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กจากต้นสาธุสู่การบูรณาการเรียน
9. การสอน เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบบนิเวศ และการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน
10. ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยใช้ต้นสาธุ
11. สรุปแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาต่อยอด
12. เวทีนำเสนอผลงานวิจัย
13. จัดทำรายงานความก้าวหน้า

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

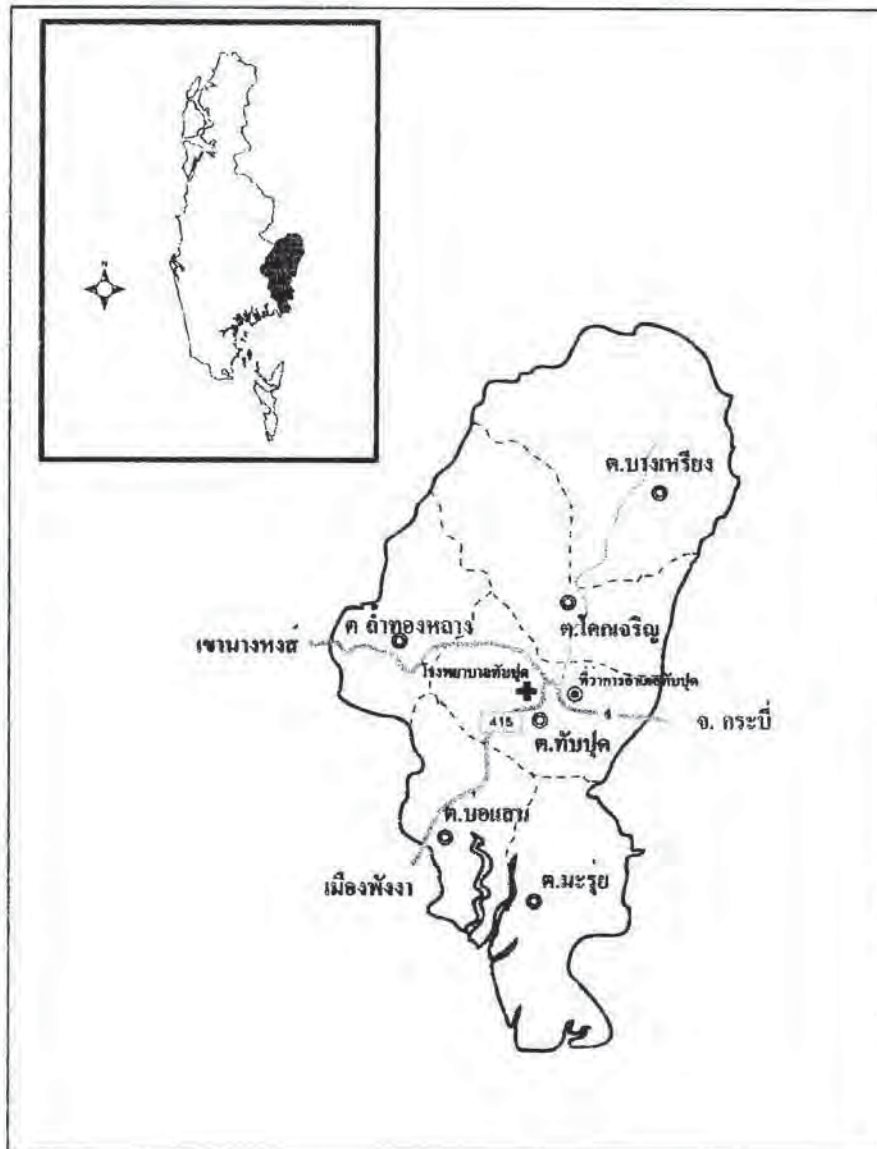
1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ
2. นักเรียนได้พัฒนาทักษะการสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมติฐาน การเรียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่มจากการเรียนรู้ระบบนิเวศ และการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ
3. ได้แนวทาง รูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียน และชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้ต้นสาธุ

บทที่ 2
บริบทชุมชน

อำเภอทับปุด

อำเภอทับปุด

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์
จากต้นสาคร กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

๒ ปอมูลอำเภอทับปุด

1.สภาพทั่วไป

1.1 ความเป็นมา

เดิมพื้นที่อำเภอทับปุดเป็นป่ากร้างและเป็นทุ่งหญ้ากว้างใหญ่ ต่อมาประมาณปี พ.ศ.2328 ตอนต้นรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ พม่าเข้ายกทัพล้อมเมืองถลางไว้ ราษฎรจากเมืองตะกั่วทุ่ง และ เมืองถลาง ได้อพยพครอบครัวหลบหนีพม่าไปอยู่ตามป่าตามเขาในท้องที่อำเภอเมืองพังงาในปัจจุบัน บางพวกอพยพเข้ามาอยู่ในท้องที่อำเภอทับปุด ซึ่งขณะนั้นเป็นทุ่งหญ้าและป่าเขา มีพืชพันธุ์ธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ลักษณะพื้นที่เหมาะแก่การอยู่อาศัยและการเพาะปลูก ผู้อพยพได้สร้างที่พักขึ้นในทุ่งหญ้าแห่งหนึ่ง เป็นแบบกระท่อมชั่วคราวหลังเล็กๆ ภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “ทับ” ทับที่ปลูกนี้ใช้อุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในพื้นที่ เช่น ไม้ไผ่และไม้พรรณต่างๆเป็นโครงสร้างหลังคาใช้ใบไม้มุง ใบไม้ชนิดนี้มีลักษณะคล้ายต้นข้าวขนาดใหญ่ชาวพื้นถิ่นที่เรียกว่า “ปุด” เมื่อสร้างที่พักเสร็จแล้ว ผู้อพยพก็เลยเรียกชุมชนของตนว่า “บ้านทับปุด” ซึ่งหมายถึงกระท่อมที่สร้างขึ้นโดยใช้ใบปุดมุงหรือกัน และชื่อนี้ใช้เรียกกันต่อมา

ครั้นต่อมา ชุมชนหนาแน่นขึ้นทางราชการจึงยกฐานะบ้านทับปุดเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดพังงา ในปี พ.ศ.2440 ใช้ชื่ออำเภอตามชุมชนที่เรียกกัน “อำเภอทับปุด” สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

1.2 ลักษณะทางกายภาพ

ที่ตั้ง อำเภอทับปุดตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดพังงา ระหว่างเส้นรุ้ง 40 องศา 3 ลิปดาเหนือและเส้นแวง 62 องศา 6 ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากตัวจังหวัดพังงาประมาณ 24 กิโลเมตร โดยมีเทือกเขาทอยและเขานางหงส์กั้นกลาง

อาณาเขต

ทิศเหนือ	จด	อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทิศใต้	จด	อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา
ทิศตะวันออก	จด	อำเภออ่าวลึกและอำเภอปลายพระยา จังหวัดกระบี่
ทิศตะวันตก	จด	อำเภอเมืองพังงา จังหวัดพังงา

ขนาดพื้นที่ มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 272.429 ตารางกิโลเมตร หรือ 170,268.12 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.53 ของพื้นที่จังหวัดพังงา มากเป็นอันดับ 7 ของจังหวัดพังงา

ลักษณะภูมิประเทศ อำเภอทับปุด มีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าและภูเขา ประมาณ 2 ใน 3 ของพื้นที่ทั้งหมด มีที่ราบทั่วไปตามหุบเขาและริมแม่น้ำ ที่ราบเหล่านี้อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การทำนาและเลี้ยงสัตว์ ทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ ส่วนที่ราบชายฝั่งทะเล ที่เกิดจากการทับตัวของแผ่นดิน ชายฝั่งทะเลมีลักษณะแถบยาวและเว้าแหว่งที่เรียกว่า “ชะวากทะเล” ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีความสำคัญต่อการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง

1.3 การปกครองและประชากร

การปกครอง แบ่งออกเป็น 6 ตำบล 38 หมู่บ้าน ประกอบด้วย
เทศบาลตำบล 1 แห่ง ได้แก่เทศบาลตำบลทับปุด
องค์การบริหารส่วนตำบล 5 แห่ง ได้แก่

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลทับปุด
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแสน
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลมะรุ่ย
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญ
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลบางเหริยง

ประชากรรวม 22,964 คน คิดเป็นร้อยละ 9.6 ของจังหวัดพังงา มากเป็นอันดับ 5 ของจังหวัด และมี 5,403
ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 7.1 ของจังหวัด

1.4 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ป่าไม้ อำเภอทับปุด มีพื้นที่ป่าไม้ 107,887.5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.25 ของพื้นที่อำเภอทั้งหมด ในจำนวนนี้
เป็นพื้นที่ในเขตป่าสงวน จำนวน 6 ป่า ได้แก่

- 1) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาสูง
- 2) ป่าสงวนแห่งชาติป่าควนมะรุ่ย
- 3) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาเต่า
- 4) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเลน โครงการทับปุด
- 5) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเทือกเขาหราชู
- 6) ป่าสงวนแห่งชาติป่าเขาทอย – นางหงส์

- ป่าชายเลน มีพื้นที่ 27,948.78 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.8 ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งจังหวัด ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่
ตำบลบ่อแสน และ ตำบลมะรุ่ย

- แหล่งน้ำสำคัญ ลำน้ำธรรมชาติ มี 3 สาย ได้แก่

- 1) คลองไทรมาศ
- 2) คลองบ่อแสน
- 3) คลองมะรุ่ย

- อ่างเก็บน้ำ 5 แห่ง ได้แก่

- 1) ฝายคลองไทรมาศ บ้านดินวัด ม.3 ต.โคกเจริญ
- 2) ฝายคลองแพรกซ่าย บ้านดลิ่งชัน ม.6 ต.โคกเจริญ
- 3) ฝายคลองบ่อแสน บ้านเหนือคลอง ม.3 ต.บ่อแสน
- 4) ฝายคลองมะรุ่ย บ้านปากค่าน ม.5 ต.บางเหริยง
- 5) ฝายคลองบางจันทาย บ้านปากค่าน ม.5 ต.บางเหริยง

1.5 การคมนาคมขนส่ง

1. ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 เส้นทางเพชรเกษม เป็นเส้นทางหลวงแผ่นดินสายประธานของภาคใต้ เริ่มจาก กรุงเทพฯ ผ่านนครปฐม จุฬพร ระนอง เข้าสู่พังงาโดยผ่านคุระบุรี ตะกั่วป่า ท้ายเหมือง ตะกั่วทุ่ง ผ่านทับปุด เข้าบริเวณเขานางหงส์ระยะทาง 26 กิโลเมตร

2. ทางหลวงจังหวัด หมายเลข 415 เส้นทางสายพังงา – ทับปุด เส้นทางนี้ทำให้ย่นระยะทางทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 4 ช่วงอำเภอเมืองพังงา - ทับปุด เพราะเส้นทางนี้ไม่ผ่านเขานางหงส์ ทำให้เดินทางสะดวกรวดเร็วและปลอดภัย ปัจจุบันเส้นทางสายนี้ได้รับการปรับปรุงให้เป็นถนนที่เล่นมีการขยายพื้นผิวถนนออกไปเพิ่มเติม เพื่อรองรับความเจริญ ซึ่งหลังจากเปิดใช้ถนนสายนี้ระยะทาง 22 กิโลเมตร มาประมาณ 20 ปี ก็มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นแทบทุกวันและเป็น อุบัติเหตุร้ายแรงทำความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินนับครั้งไม่ถ้วน

3. ทางหลวงจังหวัดสาย 4152 เส้นทางสายทับปุด – ท่าโหร โดยแยกจากถนนเพชรเกษมกิโลเมตรที่ 168.95 ที่ ตลาดทับปุดไปถึงบ้านท่าโหร ตำบลบ่อแสน ระยะทางยาว 9 กิโลเมตร ทางสายนี้ สิ้นสุดระยะทางที่คลองบ่อแสน ซึ่งเป็น ท่าเรือออกสู่ทะเล

4. สายทับปุด – พนม สาย 4118 เริ่มต้นแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่กิโลเมตรที่ 168.50 ซึ่งที่ว่าการ อำเภอทับปุด ผ่านตำบลทับปุด ตำบล โกลเจริญ ตำบลบางเหริ่ง เข้าสู่เขตอำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระยะทาง 15.5 กิโลเมตร

5. สายทับปุด - อ่าวลึก เริ่มต้นแยกจากทางหลวงจังหวัด หมายเลข 415 ที่กิโลเมตรที่ 3026 ผ่านตำบลบ่อแสน ตำบลมะรุ่ย เข้าสู่อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ระยะทาง 3.6 กิโลเมตร (ถนน รพช. เปิดให้บริการ ในปี พ.ศ. 2537)

6. ทางหลวงชนบท สายทับปุด – โกลโคโร เริ่มต้นแยกจากทางหลวงจังหวัด หมายเลข 415 กิโลเมตรที่ 302 ผ่าน ห้องที่ตำบลมะรุ่ยทั้งตำบล สิ้นสุดที่บ้านโกลโคโร หมู่ที่ 1 ตำบลมะรุ่ยซึ่งเป็นท่าเรือระยะทาง 12.3 กิโลเมตร ผิวจราจรลาดยางแอสฟัลท์

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงชนบทตัดผ่านเข้าหมู่บ้านทุกตำบล ซึ่งเป็นทางสายสั้นๆ ถนนดินลูกรัง ขานพาหนะ สามารถผ่านไปมาได้ทุกฤดูกาล

การคมนาคมทางน้ำ

มีท่าเทียบเรือที่บ้านท่าโหร หมู่ที่ 7 ตำบลบ่อแสน และที่บ้าน โกลโคโร หมู่ที่ 1 ตำบลมะรุ่ย สามารถติดต่อกับ อำเภอเมือง จังหวัดพังงา และอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ รวมทั้งจังหวัดอื่นๆ โดยผ่านอ่าวพังงาออกสู่ทะเลลึก

1.6 สาธารณูปโภค

- ไฟฟ้า การไฟฟ้าภูมิภาคดำเนินการจ่ายไฟฟ้าได้ 38 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 100 ของหมู่บ้านทั้งหมด สามารถ บริการไฟฟ้าให้แก่ครัวเรือนร้อยละ 98.64

- ประปา ระบบประปาส่วนภูมิภาคให้บริการด้านการประปาครอบคลุมผู้ใช้ใจเขตอำเภอทับปุด จำนวน 580 ราย การประปาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลทับปุด องค์การบริหารส่วนตำบลทับปุด องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแสน องค์การบริหารส่วนตำบล โกลเจริญ องค์การบริหารส่วนตำบลมะรุ่ย องค์การบริหาร ส่วนตำบลบางเหริ่ง

- โทรศัพท์ มีชุมสายจำนวน 1 แห่ง ให้บริการ 1 แห่ง

- ไปรษณีย์ มีไปรษณีย์ จำนวน 1 แห่ง

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธุ ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

2. สภาพเศรษฐกิจ

2.1 การประกอบอาชีพ

- ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาได้แก่อาชีพประมง รับจ้าง ค้าขาย ตามลำดับ

2.2 การเกษตร

- พื้นที่การเกษตรรวมทั้งอำเภอ 73,304 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.81 ของพื้นที่เกษตรทั้งจังหวัด ซึ่งสูงเป็นอันดับ 6 ของจังหวัด แบ่งเป็น

- 1) พื้นที่นา 253 ไร่ (ร้อยละ 0.34 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ)
- 2) พื้นที่สวน 70,474 ไร่ (ร้อยละ 96.10 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ)
- 3) พื้นที่อื่นๆ 2,597 ไร่ (ร้อยละ 3.54 ของพื้นที่เกษตรทั้งอำเภอ)
- 4) พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา มีพื้นที่เพาะปลูก 37,465 ไร่ ปาล์มน้ำมันมีพื้นที่เพาะปลูก 21,537 ไร่ และมังคุด มีพื้นที่เพาะปลูก 413 ไร่ ตามลำดับ

- มีสัดส่วนพื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรร้อยละ 13.78

- มีครัวเรือนที่ทำการประมง จำนวน 510 ครัวเรือน

- การเลี้ยงปศุสัตว์ที่สำคัญ แบ่งออกเป็น

- 1) สัตว์ปีก จำนวน 68,090 ตัว เกษตรกร 2,072 ราย
- 2) ไก่เนื้อ จำนวน 17 ฟาร์ม จำนวน 62,200 ตัว
- 3) โค – กระบือ จำนวน 2,362 ตัว เกษตรกร 614 ราย

2.3 อุตสาหกรรม

มีโรงงานอุตสาหกรรม 2 โรง เงินลงทุน 55.4 ล้านบาท จำนวนคนงานทั้งสิ้น 96 คน ประเภทโรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โรงโม่หิน และ โรงงานแปรรูปไม้ยางพารา

2.4 การเงิน การธนาคาร

- มีสถาบันการเงินจำนวน 3 แห่ง ได้แก่

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา

ธนาคารออมสิน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

2.5 รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี

ในปี 2547 ประมาณ 30,019 บาท สูงเป็นอันดับ 2 ของจังหวัด

<http://www.phangnga.go.th/district/thappud.doc>

3. สภาพสังคม

3.1 การศึกษา

- มีจำนวนสถานศึกษา 18 แห่ง จำนวนห้องเรียน 203 ห้อง แบ่งเป็นระดับมัธยมศึกษาจำนวน 3 แห่ง ระดับประถมศึกษาจำนวน 15 แห่ง ศูนย์เด็กเล็กจำนวน 2 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้านจำนวน 38 แห่ง และห้องสมุดจำนวน 2 แห่ง

- มีครูจำนวน 265 คน นักเรียน 5,031 คน มีสัดส่วนนักเรียน/นักศึกษา : ครู เท่ากับ 25 : 1 และสัดส่วนนักเรียน/นักศึกษา : จำนวนห้อง เท่ากับ 40 : 1

3.2 สาธารณสุข

- สถานบริการสาธารณสุข จำนวน 7 แห่ง ประกอบด้วย โรงพยาบาลรัฐ ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง สถานีอนามัย 6 แห่ง และ คลินิก 8 แห่ง (รวมสถานพยาบาล)

- บุคลากรทางการแพทย์ ประกอบด้วยแพทย์ 4 คน ทันตแพทย์ 1 คน พยาบาล 39 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 30 คน

- จำนวนผู้ป่วย สาเหตุสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) โรคติดเชื้อและปรสิต
- 2) เนื้องอก (รวมมะเร็ง)
- 3) โรคหลอดเลือดและอวัยวะขาดเลือด

- จำนวนผู้เสียชีวิต จากสาเหตุสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) อุบัติเหตุขนส่ง
- 2) มะเร็งทุกชนิด
- 3) โรคระบบทางเดินหายใจ

ผู้ป่วยโรคเอดส์และติดเชื้อมีอากรปี 2547 จำนวน 79 ราย

3.3 คุณภาพชีวิต (กชข.2 ค. และ จปฐ)

- ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน สภาพการพัฒนาหมู่บ้านในชนบทของอำเภอทับปุด มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 2 (ข้อมูล กชข.2 ค. ปี2546) จำนวน 1 หมู่บ้าน และหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 3 จำนวน 37 หมู่บ้าน

- จำนวนครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 20,000 บาท ต่อคนต่อปี จำนวน 4,401 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 98.44 ของครัวเรือนทั้งหมด

- จำนวนประชาชนที่มาจดทะเบียนปัญหาสังคมและความยากจนทั้งสิ้น 6,283 ราย โดยมีปัญหา 3 อันดับแรก ตามลำดับ ได้แก่ ปัญหาที่ดินทำกิน จำนวน 3,317 ราย รองลงมาได้แก่ ปัญหาหนี้สิน จำนวน 2,022 ราย และปัญหาที่อยู่อาศัย จำนวน 693 ราย

3.4 ความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน

ปี 2547 มีคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายจำนวน 16 คดี ที่สำคัญได้แก่ คดีบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า และคดีเกี่ยวกับการประมง

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

4. ลักษณะเด่นของอำเภอ

4.1 ที่ตั้งของอำเภอเป็นศูนย์กลางติดต่อ 3 จังหวัด คือ จังหวัดกระบี่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดพังงา และเป็นเส้นทางผ่านในการติดต่อกับจังหวัดต่างๆ

4.2 เป็นอำเภอที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีทิวเขานางหงส์ ที่สวยงาม และมีพื้นที่ติดทะเลอ่าวพังงา มีแหล่งท่องเที่ยวสวยงามทั้งบนบกและในทะเล

4.3 ด้านสังคม มีประชากรนับถือศาสนาพุทธ 70% ศาสนาอิสลาม 30 % ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ชุมชนเข้มแข็งเอื้ออาทรต่อกัน

4.4 ด้านการประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำสวนยางพารา และสวนปาล์ม น้ำมัน (เป็นแหล่งปลูกปาล์มน้ำมันมากเป็นอันดับ 1 ของจังหวัดพังงา)

4.5 เป็นประตูเข้า – ออก ในการติดต่อกับจังหวัดพังงา และจังหวัดภูเก็ต

4.6 มีเส้นทางคมนาคมสะดวกทุกฤดูกาล

5. ประเด็นปัญหาที่สำคัญของอำเภอ

5.1 ปัญหา น้ำอุปโภคบริโภคและแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรมีไม่เพียงพอ

สภาพปัญหา พื้นที่บางแห่งมีแหล่งน้ำธรรมชาติแต่ขาดสถานที่กักเก็บน้ำ ไว้ใช้ในฤดูแล้ง ทำให้เกิดปัญหาการใช้อุปโภคบริโภคและการเกษตรทำให้ได้รับความเดือดร้อน

พื้นที่ปัญหา

1) ตำบลบางเหรียง	พื้นที่หมู่ที่ 2
2) ตำบลโคกเจริญ	พื้นที่หมู่ที่ 2
3) ตำบลมะลู่	พื้นที่หมู่ที่ 4
4) ตำบลทับปุด	พื้นที่หมู่ที่ 4
5) ตำบลบ่อแสน	พื้นที่หมู่ที่ 2,3,6,7

5.2 ปัญหา ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (ภัยจากการใช้รถใช้ถนน)

สภาพปัญหา อำเภอทับปุดเป็นประตูเชื่อมโยงติดต่อกับจังหวัดภูเก็ต กระบี่ สุราษฎร์ธานี และกรุงเทพมหานคร การจราจรคับคั่ง มีรถวิ่งผ่าน 10,370 คัน/วัน ประกอบกับถนนซึ่งเป็นเส้นทางหลักมีเพียง 2 ช่องทางจราจร ทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งก่อให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินปีละจำนวนมาก สถิติอุบัติเหตุมีดังนี้

- อุบัติเหตุเฉลี่ย 2 ราย/วัน
- คาย 1 ราย/เดือน
- บาดเจ็บสาหัส 2 ราย/เดือน
- บาดเจ็บเล็กน้อย 1 ราย/เดือน
- ทรัพย์สินเสียหาย 280,000 บาท/เดือน

พื้นที่ปัญหา ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 415 เส้นทางสายพังงา – ทับปุด ระยะทาง 30 กม.

6. ความต้องการของอำเภอ

6.1 โครงการอ่างเก็บน้ำลำไทรมาศ

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 3 บ้านคอกช้าง ต.บางเหริยง

ลักษณะการดำเนินงาน สร้างอ่างเก็บน้ำเขื่อนดิน ความจุ 3,000,000 ลูกบาศก์เมตร

งบประมาณ 400,000,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ประชาชนมีน้ำอุปโภคบริโภค และน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 6 ตำบล 40 หมู่บ้าน อำเภอได้จัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้ในการแก้ไข (รายละเอียดตามภาคผนวก ก)

6.2 โครงการชลประทานขนาดเล็ก อาคารบังคับน้ำบ้านในวัง

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 4 ตำบลถ้ำทองหลวง

ลักษณะการดำเนินงาน สร้างทำนบดินสูง 6.00 เมตร ยาว 100 เมตร คันดินกว้าง 4.00 เมตร พร้อมอาคารระบายน้ำด้านและระบบท่อส่งน้ำ ความยาว 2.00 กม. พร้อมอาคารประกอบแนวท่อส่งน้ำ

งบประมาณ 20,000,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ประชาชนมีน้ำอุปโภคบริโภค จำนวน 40 ครัวเรือน และน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 400 ไร่ (รายละเอียดตามภาคผนวก ข)

6.3 โครงการอาคารบังคับน้ำบ้านบางเหริยงใน

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 1 ตำบลบางเหริยง

ลักษณะการดำเนินงาน ทำนบดินสูง 8.00 เมตร พร้อมอาคารระบายน้ำด้านขาคอาคารกั้นน้ำ และระบบท่อส่งน้ำ ความยาว 7.50 กม. พร้อมอาคารประกอบแนวท่อส่งน้ำ

งบประมาณ 20,400,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ ประชาชนมีน้ำอุปโภคบริโภค จำนวน 50 ครัวเรือน และน้ำเพื่อการเกษตร จำนวน 600 ไร่

6.4 โครงการขุดลอกคลองมะรุ่ยบริเวณหน้าฝายน้ำด่าน

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 2 ตำบลบางเหริยง

ลักษณะการดำเนินงาน ขุดลอกคลอง ระยะทาง 300 เมตร ถมดินยกระดับกั้นคลองก่อกั้นใหญ่กันตลิ่งน้ำ 600 ม. และปรับปรุงภูมิทัศน์

งบประมาณ 2,500,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทางตรง ประชาชนมีน้ำอุปโภคบริโภค และเพื่อใช้ในการเกษตร จำนวน 5 หมู่บ้าน 451 ครัวเรือน

6.5 โครงการวางท่อขยายเขตประปาน้ำดิบ

พื้นที่ดำเนินการ บ้านทุ่งค้อเรือ หมู่ที่ 2 ต.โคกเจริญ

ลักษณะการดำเนินงาน วางท่อเมนหลักและท่อเมนย่อยระบบประปา ระยะทางท่อเมนหลัก

1,283 เมตร ท่อเมนย่อย 11,497 เมตร

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธุ ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

งบประมาณ 2,359,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทางตรง ราษฎรหมู่ที่ 2 จำนวน 460 ราย มีน้ำอุปโภคบริโภค

ทางอ้อม แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

6.6 โครงการปรับปรุงพัฒนาแหล่งน้ำหนองทุ่งสันพร้อมระบบส่งน้ำ

พื้นที่ดำเนินการ หมู่ที่ 3 ตำบลบ่อแสน

ลักษณะการดำเนินงาน ขุดลอกแหล่งน้ำพร้อมระบบส่งน้ำให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้

งบประมาณ 8,000,000 บาท

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทางตรง ราษฎรหมู่ที่ 2,3,6 และ 7 ต.บ่อแสน จำนวน 1,800 ราย มีน้ำใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตรตลอดปี

ทางอ้อม เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง และส่งเสริมการประกอบอาชีพให้แก่ราษฎร

6.7 ก่อสร้างถนนสี่เลน

ในทางหลวงหมายเลข 415 ตอนต่อเขตเทศบาลเมืองพังงาควบคุม – บรรจบทางหลวงหมายเลข 4 (ทับปุด)

ระหว่าง กม. 0+560 – กม.22+527 ระยะทาง 22 กม. (ข้อมูลสำนักงานบำรุงทางพังงา แจ้งว่าโครงการนี้อยู่ใน

แผนงานโครงการ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ปี 2549 จำนวน 450 ล้านบาท)

<http://www.phangnga.go.th/district/thappud.doc>

ประวัติชุมชนพื้นที่ศึกษา

ชุมชนบ้านทับปุด เป็นชุมชนเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และค้าขาย ปัจจุบันวัยรุ่นไม่ได้มีการเรียนรู้ประวัติชุมชนของหมู่บ้านตนเอง สอบถามก็สามารถบอกได้เล็กน้อย หรือบางคนไม่ทราบเลย ดังนั้น โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ความเป็นมาของบ้านทับปุดสืบเนื่องมาจากบรรพกาลครั้งชาวบ้านถูกพม่าตีเมือง ตะกั่วป่า ตะกั่วทุ่ง และเมืองถลางแตก ชาวเมืองได้อพยพหนีภัยเข้าศึกษาเข้ามาในตัวเมืองพังงา บางพวกก็หนีภัยเข้าศึกษาต่อไปโดยเดินเท้าเข้าทางด่านพระยาพิพิธ ข้ามภูเขาไปในด่าน(ตำบลถ้ำทองหลาง) บางพวกเดินทางต่อไปจนถึงบ้านเขาคำหนอน บางพวกเข้าไปอยู่บ้านในวัง(สระน้ำขนาดใหญ่) เมื่อเดินต่อไปก็จะไปทำที่พักอยู่ที่บ้านบางเหริยง(มีคันเหริยงใหญ่) อีกพวกก็อพยพไปทางบ้านถ้ำน้ำผุดข้ามเขา ทอยก็จะออกบ้านบางเคย บ้านบางทราย บ้านทุ่งไทรแล้ บ้านทุ่งจิงจาน บ้านทุ่งไทรงาม แล้วมาลงหลักปักฐานที่บ้านทับปุด ทับปุดมาจากบ้านหลังเล็กๆ(ทางภาคใต้เรียกหน้า)หรือขนานที่นำเอาไปปุดมาเย็บเป็นตับ(แทนใบจาก)ใช้มุงหลังคาจึงเป็นที่มาของบ้านทับปุด

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านทับปุด คือ นายประสงค์ ลูกแก้ว 114/1 หมู่ 1 ตำบลทับปุด)

ชุมชนบ้านปากช่อง บ้านปากช่องปัจจุบันหลังจากถนนเส้นทางทับปุด - พังงา สายใหม่เปิดใช้งาน ทำให้บ้านปากช่องเงียบเหงาไป เพราะถนนเพชรเกษมที่ตัดผ่านบ้านปากช่องมีรถยนต์ผ่านน้อย บ้านปากช่องจึงลดบทบาทจากเส้นทางผ่านไปตลาดพังงาลงไป ในสมัยโบราณปากช่องเป็นเส้นทางเดินเท้าไปค้าขายสินค้า โดยเฉพาะตุกร (หมู) เส้นทางเดินเท้าจากทับปุด - พังงา เป็นการเดินเท้า

จากบ้านทับปุด ผ่านบ้านปากช่อง นบนายพล (หัวหน้าคนงานก่อสร้างถนนสายทับปุด - พังงา ที่ผ่านเขานางหงส์ คนงานก่อสร้างทางมายกทับอยู่ใกล้หนองน้ำ จึงเรียกบริเวณที่พักคนงานนั้นว่า นบนายพล) บ้านถ้ำโกบ บางคอกหมู (ที่กักขังหมูที่ไล่ด้อนมาขายที่พังงา อยู่บนเขานางหงส์) โพธิ์ระผักหนาม (ดินเขานางหงส์ เขตอำเภอเมือง) บ้านถ้ำนักขอน (ชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลนบปริง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เป็นชุมชนที่เจริญเพราะเป็นที่ตั้งของบริษัทเรือขุดแร่ของต่างชาติ คือ บริษัทกำนุนดิน ดิน เกรทิง จำกัด ซึ่งมีคนงานหลายร้อยคน ถ้ำนักขอนจึงเป็นที่พบปะของคนงาน (ที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า) บ้านปริง บ้านต้นปาบ (ข้างคลองพังงา) จึงจะถึงตลาดพังงา เส้นทางที่กล่าวถึงปัจจุบันบางสถานที่ยังมีร่องรอยเหลืออยู่ แต่บางแห่ง บางสถานที่ก็เลือนหายไปกับกาลเวลา

(ผู้ให้ข้อมูล : นายคัน ชูรวง , นางตะเมียด นุ่ทอง ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง คือ นางประคอง สิตนุศย์ 23/1 หมู่ 2 ตำบลทับปุด)

ชุมชนบ้านไทรมาศ ไทรมาศ เป็นไม้ยืนต้นคือต้นไทรใหญ่ที่เคยเป็นที่พักพิงให้ร่มเงา เป็นที่ตั้งของตลาดนัด ปัจจุบันต้นไทรต้นนี้ถูกตัดโค่น และก่อสร้างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพังงา ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บ้านไทรมาศ หมู่ที่ 6 ประกอบอาชีพทำสวนยางพาราและสวนปาล์มน้ำมัน

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 6 บ้านทับปุด คือ นายสาเหล็ก กอบบุญ 130/5 หมู่ 6 ตำบลทับปุด)

ชุมชนบ้านลุ่มเกรียบ ในสมัยก่อนนั้นพื้นที่มีลักษณะเป็นลุ่มเป็นดอนมีน้ำขัง บางแห่งเป็นป่ารกชัฏ แต่ที่แปลกกว่าพื้นที่อื่นๆ คือ ป่าที่ว่ามีต้นไม้ขึ้นไปทั่ว ต้นไม้นี้ชาวบ้านเรียก “ต้นไม้เกรียบ” มีท่านขุนโคกขวย ทัดแก้ว ปกครองท้องที่บ้านลุ่มเกรียบ ปัจจุบันไม่เหลือแล้ว เพราะพื้นที่ทุกแห่งได้นำไปใช้ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน พื้นที่ราบลุ่มของบ้านลุ่มเกรียบที่เคยใช้ทำนาที่ถูกถมดินใช้ก่อสร้างบ้านเรือน จึงคงเหลือแต่ค่านานเท่านั้น

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านลุ่มเกรียบ คือ นายเสงี่ยม สิตบุศย์ 3/1 หมู่ 2 ตำบลทับปุด)

ชุมชนบ้านหูนบ บ้านหูนบ ปัจจุบันเป็นชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ มีหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาอาชีพ เพราะภายในชุมชนมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญที่สุด คือ คนในชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน การร่วมแรงร่วมใจกันทำให้คนในชุมชนมีงานทำ และแบ่งปันความรัก ความรู้ สู้บุคคลภายนอก หูนบมาจากเจ้าเมืองพังงาขอให้พ่อ(เจ้าเมืองนคร)ส่งคนมาช่วยขุดบึงน้ำเพื่อใช้ทำนาหลวง เจ้าเมืองนครจึงเกณฑ์แรงงานทาสชาวมุสลิมให้มาช่วยขุดบึงน้ำเพื่อใช้ทำนาหลวงเมื่อสร้างบึงน้ำเสร็จแล้วก็ทำประตูเปิด-ปิดและทำหู(หวง)ติดประตูสำหรับจับเวลาเปิด - ปิดประตู เมื่อต้องการใช้น้ำ คนปล่อยน้ำก็จะมาเปิดประตูปล่อยน้ำเป็นเวลา ที่ปิด - เปิดน้ำจึงเป็นที่มาของบ้านหูนบ ปัจจุบันชาวมุสลิมที่มาอยู่ก็ได้ตั้งรกรากทำมาหากินอยู่บริเวณหมู่ที่ 6 บ้านโคกเจริญ ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน แต่ยังคงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมของตนเองอย่างเหนียวแน่น

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ คือ นายสุธี คำเลี้ยง 13/2 หมู่ 4 ตำบลโคกเจริญ)

บทที่ 3

กระบวนการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 : เวทีพูดคุยเตรียมความพร้อม

วันที่ : 4 กุมภาพันธ์ 2551 เวลา 10.00 – 12.00 น.

สถานที่ : ณ ห้องประชุมวิชาการโรงเรียนวัดนิโครธาราม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นสาเก
- 1.1 จัดเวทีพูดคุยเตรียมความพร้อมทีมวิจัยนักเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเรียนแจ้งคณะครู กรรมการศึกษา และทีมวิจัยเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. จัดเตรียมหัวข้อประชุม
3. จัดเตรียมสถานที่
4. ประสานงาน
5. เตรียมเอกสาร เครื่องดื่ม
6. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 25 คน ณ ห้องประชุมวิชาการโรงเรียนวัดนิโครธาราม ประกอบด้วย ทีมวิจัย กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครู เป็นเวทีพูดคุยเตรียมความพร้อมชี้แจงทำความเข้าใจ ความเป็นมาความเป็นไปของโครงการ กระบวนการทำงาน และการติดตามผลการดำเนินการ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2551 เวลา 10.00 – 12.00 น.

1. หัวหน้าโครงการชี้แจงงานวิจัยท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากต้นสาเก
2. แนะนำทีมวิจัย และผู้รับผิดชอบนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. ชี้แจงทำความเข้าใจความเป็นมาของงานวิจัย และผู้ให้การสนับสนุน
4. กำหนดบทบาทหน้าที่ทีมวิจัย และผู้รับผิดชอบ
5. ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการวิจัย
6. สรุปผลการประชุม และนัดหมายครั้งต่อไป

สรุปผลการประชุม

หัวหน้าโครงการชี้แจงการดำเนินงานวิจัยโครงการกระบวนการการเรียนรู้ของเด็กจากภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โครงการนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานภาค และมีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดพังงา ตั้งอยู่ที่อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา เป็นพี่เลี้ยงคอยดูแลช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดกิจกรรมต่างๆ ทีมวิจัยประกอบด้วยนักเรียนจำนวน 25 คน คณะครู 4 คน ผู้ปกครอง 2 คน และที่ปรึกษาโครงการ 5 คน

นายประสงค์ ลูกแก้ว ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่สาธุ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธุ ซึ่งในปัจจุบันเหลือน้อยเต็มที โดยเฉพาะพื้นที่ หมู่ที่ 1 บ้านทับปุด ที่ไม่มีใครใช้ประโยชน์จากคันสาธุ และไม่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากคันสาธุเลย

นายสาเห็ด กอบบุญ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่คันสาธุ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธุ ในหมู่ที่ 6 บ้านไทรมาศ ทั้งสองคนแสดงความคิดเห็นด้านการดูแล และฟื้นฟูพื้นที่คันสาธุ ที่มีให้คงอยู่

หัวหน้าโครงการได้ชี้แจง และกำหนดบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ โดยมี นางจริย์ หนูสุวรรณ เป็นหัวหน้าโครงการ มีผู้ช่วยทีมวิจัย 6 คน คือ นางสุพิศ ชูรวง นางจุไรรัตน์ สดวกกิจ นายประสงค์ ลูกแก้ว นางชุศรี สิทธิศิลป์ นายสาเห็ด กอบบุญ และนักเรียนจำนวน 25 คน เป็นผู้ช่วยทีมวิจัย ประกอบด้วย

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเลขบัตรประชาชน
1	เด็กชายศิริศักดิ์ อารีการ	54/6 ม.1 ตำบลทับปุด	1 8299 00156 14 6
2	เด็กหญิงนุชรินทร์ โพธิเศษ	37 ม. 10 ตำบลหนองเล็ง	1 4310 00082 85 1
3	เด็กหญิงธมลวรรณ สอนรักษา	48 ม.1 ตำบลทับปุด	1 8299 00155 60 3
4	เด็กชายเอกราช สอนรักษา	21 ม.6 ตำบลบ่อแสน	1 8299 00150 22 9
5	เด็กหญิงพรวิดิ วัชการ	24 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00148 88 7
6	เด็กชายวัชรกร สมักรกิจ	24 ม.3 ตำบลบางเหริ่ง	1 8299 00156 40 5
7	เด็กหญิงอินทิรา สงวนทรัพย์	39/6 ม. 2 ตำบลถ้ำทองหลาง	1 8299 00158 64 5
8	เด็กชายพัฒน์พงศ์ ลูกแก้ว	114/1 ม.1 ตำบลทับปุด	1 8299 00159 82 0
9	เด็กชายวงศ์สถิตย์ สงวนทรัพย์	33/1 ม.3 ตำบลทับปุด	1 8299 00150 47 1
10	เด็กหญิงรัชฎาภรณ์ คำวอน	37 ม.7 ตำบลมะรุ่ย	1 8399 00464 38 0

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากคันสาธุ ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเลขบัตรประชาชน
11	เด็กชายชัยวัฒน์ บุญเชื้อ	16 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00150 85 7
12	เด็กชายเฉลิมฤทธิ์ ไทรทอง	30 ม.5 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00166 60 5
13	เด็กหญิงเกษมณี เพื่องฟู	111 ม.1 ตำบลทับปุด	1 7099 01040 74 6
14	เด็กชายชานนท์ บางอวด	7/2 ม.1 ตำบลวิชิต	1 8399 00421 21 4
15	เด็กชายภานุพงศ์ แซ่จิว	13 ม.6 ตำบลมะรุ่ย	1 8299 00156 80 4
16	เด็กชายธีรุตม์ เอกจีน	13/2 ม.5 ตำบลบ่อแสน	1 8299 00155 87 5
17	เด็กหญิงสุดาวรรณ โกยักัม	39/1 ม.1 ตำบลนาเหนือ	1 8299 00153 32 5
18	เด็กหญิงมานิดา องค์เจริญกุล	70 ม. 4 ตำบลมะรุ่ย	1 8299 00152 64 7
19	เด็กชายกฤษฎา คงแก้ว	14/7 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 90014 66 0
20	เด็กหญิงศิริลักษณ์ ขอดแก้ว	36 ม.2 ตำบลบ่อแสน	1 8299 00150 88 1
21	เด็กชายบุญฤทธิ์ แซ่จิว	77/1 ม.4 ตำบลมะรุ่ย	1 8299 00151 32 2
22	เด็กชายรัตนโชติ ศรีจันทร์	23 ม.2 ตำบลทับปุด	1 8299 00154 35 6
23	เด็กชายธรรมสถิต คำเลี้ยง	13/4 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00159 77 3
24	เด็กหญิงสิริพร นิลศรี	12/1 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00153 05 8
25	เด็กชายศรันย์ ผลากิจ	130/7 ม. 6 ตำบลทับปุด	1 8299 00157 50 9

รายชื่อสมาชิกสมทบโครงการวิจัยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธูในชุมชนสามารถพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างไร

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเลขบัตรประชาชน
1	เด็กชายจตุรงค์ อรุณโชติ	23/6 ม.2 ตำบลทับปุด	1 8399 00531 13 3
2	เด็กหญิงสุภารัตน์ ผลมาตย์	31/4 ม.2 ต.ทับปุด	1 8299 00174 00 4
3	เด็กหญิงนริรัตน์ นันทการ	14/6 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00168 48 9
4	เด็กหญิงนวลจันทร์ แซ่ลิ้ม	8/2 ม.1 ตำบลทับปุด	1 9299 00165 84 6
5	เด็กชายศิริวัฒน์ ปิยะวงศ์	83 ม.1 ตำบลพญูเลื่อน	1 8499 00277 77 6
6	เด็กหญิงนิธินันท์ ทองพันธ์	11/2 ม.1 ตำบลลำทองกลาง	1 8299 00175 64 7
7	เด็กหญิงพกมาศ บุญเชื้อ	16/1 ม.4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00166 97 4
8	เด็กหญิงณัฐมล ชื่นอารมย์	28/2 ม.3 ตำบลนาเหนือ	1 8299 00168 55 1
9	เด็กหญิงสุรางคณา งานว่อง	2/1 ม.5 ตำบลทับปุด	1 9399 00341 78 3

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	หมายเลขบัตรประชาชน
10	เด็กหญิงคารารัตน์ นาคะ	115/7 ม.1 ตำบลทับปุด	1 8299 00176 98 8
11	เด็กหญิงสุกิสรา บุญมี	71/8 ม.1 ตำบลทับปุด	1 8299 00176 43 1
12	เด็กหญิงปัญจาภรณ์ นาคจำรูญ	35 ม.3 ตำบลถ้ำทองกลาง	1 8299 00169 74 4
13	เด็กหญิงสมฤทัย งานว่อง	129/1 ม.6 ตำบลทับปุด	1 8299 00177 14 3
14	เด็กหญิงเกศรา หากการ	12 ม.5 ตำบลทับปุด	1 8207 00058 63 1
15	เด็กชายสิริวัฒน์ ปิยะวงศ์	83 ม.1 ต.พญูเถื่อน	1 8499 00277 77 6
16	เด็กหญิงชนาพร บุญรักษ์	11/1 ม. 2 ตำบลทับปุด	1 8299 00164 68 8
17	เด็กหญิงปริยาภรณ์ สงวนทรัพย์	31/3 ม.2 ตำบลทับปุด	1 8299 00171 75 3
18	เด็กหญิงสุทธิดา เอี่ยมศักดิ์	13/1 ม. 4 ตำบลโคกเจริญ	1 8299 00166 81 8
19	เด็กหญิงอติตยา ทองน้อม	2/6 ม.2 ตำบลถ้ำทองกลาง	1 8399 00472 54 4
20	เด็กหญิงศิริญา ศรีนิรันดร์		

งบประมาณ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (สกว.) และใช้ตามแผนปฏิทินปฏิบัติงาน หรือจุดประสงค์ที่วางไว้

ปัญหาและอุปสรรค

1. ทีมวิจัยไม่เข้าใจกระบวนการวิจัย
2. พื้นที่ที่ใช้สำรวจ หรือทำวิจัยกว้างมากเกินไป (5 หมู่บ้าน)

กิจกรรมที่ 2 : จัดเวทีสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานในพื้นที่

วันที่ : 13 กุมภาพันธ์ 2551 เวลา 14.00 – 15.00 น.

สถานที่ : ณ ห้องประชุมวิชาการ โรงเรียนวัดนิโครธาราม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวางแผนการดำเนินงาน และร่วมกันออกแบบการเก็บข้อมูลชุมชน
2. เพื่อศึกษารวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเรียนแจ้งคณะครู และทีมวิจัยเพื่อเข้าร่วมประชุม
2. จัดเตรียมหัวข้อประชุม
3. จัดเตรียมสถานที่
4. ประสานงาน
5. เตรียมเอกสาร และเครื่องคัม
6. จัดประชุมตามกำหนด

ผลการดำเนินงาน

มีผู้เข้าร่วมประชุม 27 คน ณ ห้องประชุมวิชาการโรงเรียนวัดนิโครธาราม ประกอบด้วยทีมวิจัย คณะนักเรียน เป็นเวทีพูดคุยเตรียมความพร้อม และจัดทำเอกสารเพื่อจัดเก็บข้อมูลชุมชนแบบสำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล และการนำข้อมูลไปใช้ ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2551 เวลา 14.00 – 15.00 น.

1. หัวหน้าโครงการชี้แจงการจัดทำเอกสารเพื่อจัดเก็บข้อมูลชุมชน เช่น ประวัติความเป็นมาของชุมชน ประวัติภูมิปัญญาท้องถิ่น แบบสำรวจข้อมูลการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ
2. แบ่งกลุ่มทีมวิจัยให้ร่วมกันออกแบบสำรวจแบบจัดเก็บข้อมูลโดยกำหนดเวลาให้ 30 นาที
3. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน ทุกคนร่วมกันตรวจสอบจนครบทุกกลุ่ม
4. ผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันแสดงความคิดเห็น
5. มอบหมายให้ฝ่ายจัดทำเอกสารดำเนินการจัดทำเอกสาร
6. สรุปผลการประชุม และนัดหมายครั้งต่อไป

สรุปผลการประชุม

หัวหน้าโครงการได้ชี้แจงการจัดเก็บข้อมูลชุมชน ซึ่งในการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูลนั้น การบันทึกจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ นั้นเป็นความจำเป็นเพราะข้อมูลชุมชนบางส่วนสูญหายไปเพราะขาดการจดบันทึก ข้อมูลบางส่วนเป็นเรื่องที่ปู่ตาขายเล่าสืบทอดต่อกันมา ถ้าคนรุ่นนี้เสียชีวิตข้อมูลชุมชนบางส่วนก็จะสูญหายไปด้วย ดังนั้นการบันทึกข้อมูลครุควรดูแลให้นักเรียนจดบันทึกให้หมดทุกคำพูด ซึ่งการจดบันทึกข้อมูลนั้นขึ้นอยู่กับกรออกแบบ แบบสำรวจของทีมวิจัยด้วย

ปัญหา/อุปสรรค

กิจกรรมที่ 3 : การลงพื้นที่สำรวจการจัดเก็บข้อมูลด้านประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

วันที่ : 27 – 30 พฤษภาคม 2551 / วันเสาร์ที่ 31 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน 2551 (เริ่มเวลา 09.00 – 15.00 น.)

สถานที่ : พื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 4, 6 ตำบลทับปุด และหมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปืด จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม : 27 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาเก

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการทำหนังสือเรียนแจ้งทีมวิจัย และคณะครูเข้าร่วมประชุม
2. จัดเตรียมหัวข้อประชุม
3. จัดเตรียมสถานที่
4. เตรียมเอกสาร และเครื่องดื่ม
5. จัดประชุมตามกำหนด
6. ลงพื้นที่ดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนด

ผลการดำเนินงาน

มีผู้เข้าร่วมประชุม 27 คน ณ ห้องประชุมวิชาการ โรงเรียนวัดนิโครธาราม ประกอบด้วยทีมวิจัย เพื่อแจ้งการลงไปดำเนินงานในพื้นที่ ซึ่งจะลงไปดำเนินการในวันที่ 27 – 31 พฤษภาคม 2551 – วันที่ 1 มิถุนายน 2551 พื้นที่หมู่ที่ 1, 2, 4, 6 ตำบลทับปุด และหมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปืด จังหวัดพังงา กิจกรรมครั้งนี้ได้ใช้เวลา 15.00 – 17.00 น. ในวันที่ 27 -30 พฤษภาคม 2551 ส่วนวันเสาร์ที่ 31 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2551 เริ่มกิจกรรมเวลา 09.00 – 15.00 น.

1. ทีมวิจัยซึ่งประกอบไปด้วยครู นักเรียน นายประสงค์ ลูกแก้ว นายสาเหดี กอบบุญ ได้เรียนรู้ร่วมกันถึงประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากต้นสาเก

2. นักเรียน และครูร่วมกันจัดเวทีสรุปผลการสำรวจจัดเก็บข้อมูลชุมชน โดยให้ทุกกลุ่มออกมาเล่าประวัติชุมชน โดยวาดภาพประกอบเพื่อบอกเล่าความเป็นมาของแต่ละชุมชน โดยมีครูประจำกลุ่มร่วมกันให้ข้อมูล

3. ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน
4. ทุกคนร่วมกันสรุปผลการดำเนินการ และนัดหมายครั้งต่อไป

สรุปผลการประชุม

ข้อมูลชุมชนบางชุมชนไม่ชัดเจน เช่น ชุมชนบ้านปากช่อง ชุมชนบ้านไทรมาศ คนเก่าแก่ในชุมชนล้มหายตายจากไปเกือบหมด คนที่มีอยู่เป็นคนอพยพมาจากที่อื่นไม่ทราบประวัติความเป็นมาของชุมชนที่ตนเองมาอาศัยอยู่ หรือทราบแต่ไม่ชัดเจน ซึ่งทีมวิจัยจะต้องช่วยกันสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม ส่วนข้อมูลด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ การลงโรงค้ายาย ก็ค่อยๆ หายไปจากชุมชน ทั้งนี้เพราะคนแก่คนเฒ่าล้มหายตายจากไป เหลือแต่ลูกหลานคนรุ่นใหม่ ที่เปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมชนบท เป็นสังคมเมืองทุกชีวิตเร่งรีบทำงานจนลืมย้อนกลับหันหลังมองดูตัวเอง ซึ่งจากการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชน ทีมวิจัยพบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการบอกเล่าประวัติชุมชนของตนเอง นักเรียนบางคนภาคภูมิใจในชุมชนบ้านเกิดของตนเอง

ส่วนประเพณีวัฒนธรรมในชุมชน ได้แก่ ประเพณีบวชนาค ประเพณีงานแต่งงาน ประเพณีงานศพ ประเพณีฉลากภัตตทุเรียน ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ประเพณีถือศีลกินเจ ประเพณีถือศีลออก ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธูในชุมชน มีอยู่หลายด้าน ได้แก่ ใช้เลี้ยงสัตว์ ใช้เพาะเลี้ยงด้วง ใช้ใบเข้บมุงหลังคา ผลการสำรวจใน 5 ชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธูรวม 53 คน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำบลทับปุด – ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่	ชื่อ – สกุล	วัน เดือน ปีเกิด	อายุ	ที่อยู่	การใช้ประโยชน์จากสาธู		
					เลี้ยงสัตว์	เข้บมจากสาธู	เข้บมด้วง
1	นางเจลิยว จิตรชุม	11 ธ.ค. 2480	71	67/2 ม.4 ต.ทับปุด		✓	
2	นางแฉล้ม พูลศิริ	27 ส.ค. 2495	55	38 ม.4 ต.ทับปุด		✓	
3	นางประยอง อารีการ	7 ก.ย. 2491	60	68 ม.4 ต.ทับปุด	✓	✓	
4	นายอินทร์ คำเลี้ยง	8 เม.ย. 2473	78	25 ม.4 ต.ทับปุด		✓	
5	นางประภา คำเอียด	23 ธ.ค. 2500	51	1/1 ม.4 ต.ทับปุด		✓	
6	นางทิน ผลมาตร	2 ก.พ. 2472	78	31/2 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	
7	นางเพ็ญ บุญรักษ์	15 พ.ย. 2479	72	11/1 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	
8	นางจรรยา เข้มศักดิ์	25 พ.ค. 2490	61	13/1 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓	✓	✓

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธู กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ – สกุล	วัน เดือน ปีเกิด	อายุ	ที่อยู่	การใช้ประโยชน์ จากสภา		
					เลี้ยงสัตว์	เข้าจากสภา	เลี้ยงค่าง
9	นางปัทมา ทองน้อม	24 มี.ค. 2511	40	2/6 ม.2 ต.ถ้ำทองกลาง		✓	
10	นางอารมณ ผลมาตร์	15 ม.ค. 2506	45	96/12 ม.1 ต.ทับปุด		✓	
11	นายถิ๊บ จินโชติ	5 ก.พ. 2476	74	13/2 ม.1 ต.ทับปุด	✓	✓	
12	นางเปี้ยว คำวอน	20 ส.ค. 2499	52	37 ม.7 ต.มะรุ่ย		✓	
13	นายวินิจ ผลอินทร์	2 ก.ย. 2504	46	139/1 ม.6 ต.ทับปุด	✓	✓	
14	นางผาด ตั้งกะสิน	2481	70	87 ม.1 ต.ทับปุด		✓	
15	นางอารมณ คำเลี้ยง	2 เม.ย. 2507	44	13/4 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
16	นายสุวรรณ คงแก้ว	10 มี.ย. 2483	68	15 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
17	นางเจริญสุข บุญเชื้อ	5 พ.ค. 2493	58	16 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
18	นายเสน่ห์ ท่าดี	13 ส.ค. 2516	35	11/3 ม.4 ต.โคกเจริญ			✓
19	นางวิจิตร ท่าดี	21 ม.ค. 2481	80	11/1 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓	✓	
20	นายสุธี คำเลี้ยง	3 ก.ค. 2500	51	13/2 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓		
21	นางเน่งน้อย นันทการ	20 ส.ค. 2500	51	14/6 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
22	นางเหวียน คำวอน	30 มี.ย. 2492	58	37 ม.7 ต.มะรุ่ย		✓	
23	นายสมพร อมาตพล	23 ธ.ค.2498	53	42 ม.2 ต.ทับปุด		✓	
24	นางเฟื่อง สงวนทรัพย์	17 ก.พ. 2500	51	4 ม.2 ต.ถ้ำทองกลาง	✓	✓	
25	นางแดง ประสมกิจ	30 ก.ย. 2471	80	15 ม.2 ต.ทับปุด		✓	
26	นางแพศ มุลอฐ	ม.ค. 2479	72	66/4 ม.4 ต.ทับปุด		✓	
27	นายแน่น ทราชทอง	9 มี.ค. 2471	73	115/3 ม.1 ต.ทับปุด	✓		
28	นายจำรัส คงแก้ว	มี.ค. 2472	79	36/1 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	
29	นางวัชรีย์ ปลื้มใจ	8 ก.ค. 2505	46	36/2 ม.2 ต.ทับปุด		✓	
30	นางเอียน คงแก้ว	13 ก.ย. 2485	66	36/1 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	
31	นายนิล ทองเสริม	2479	72	34/2 ม.2 ต.ทับปุด		✓	
32	นางละเมียด ทองสัมฤทธิ์	6 ม.ค. 2472	79	35 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	
33	นางสาวผาด ชูร่วง	15 ก.ค. 2469	82	18 ม.2 ต.ทับปุด		✓	
34	นางรอบ ชูร่วง	10 ม.ค. 2495	56	19 ม.2 ต.ทับปุด	✓	✓	

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสภา กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ – สกุล	วัน เดือน ปีเกิด	อายุ	ที่อยู่	การใช้ประโยชน์ จากสภา		
					เลี้ยงตัว	เลี้ยงจากสภา	เลี้ยงต่าง
35	นายจำเริญ เอี่ยมศักดิ์	11 ก.ย. 2490	61	13/1 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓	✓	✓
36	นางทิม สมประกอบ	20 ก.พ.2476	75	140/2 ม.6 ต.ทับปุด		✓	
37	นายคำ สมประกอบ	1 เม.ย. 2474	77	153 ม.6 ต.ทับปุด		✓	
38	นางเน้ อารีการ	30 ต.ค.2477	74	166 ม.6 ต.ทับปุด		✓	
39	นางรวบ รักแป้น	9 มี.ค. 2473	78	133 ม.6 ต.ทับปุด		✓	
40	นางรัตนาพร ผลากิจ	12 ม.ค. 2503	48	130/3 ม.6 ต.ทับปุด	✓	✓	
41	นายอำนาจ ผลากิจ	17 ธ.ค. 2485	66	130/1 ม.6 ต.ทับปุด	✓		
42	นางบุญเรือน พ่อเหนียว	18 เม.ย. 2477	74	28 ม.1 ต.ทับปุด		✓	
43	นางอารี เสงบุญจติ	23 พ.ย. 2503	48	29 ม.1 ต.ทับปุด		✓	
44	นายชัยรัตน์ ทองพันธุ์	ก.พ. 2521	30	14/2 ม.1 ต.ถ้ำทองหลวง		✓	
45	นางไสย์ ชูน้อย	5 มี.ค. 2472	79	62 ม.4 ต.เขาค้อ		✓	
46	นางเขียว ปรีคาผล	4 พ.ย. 2476	75	70 ม.4 ต.มะรุ่ย		✓	
47	นางอำนาจ ปรีคาผล	16 ธ.ค. 2499	52	70 ม.4 ต.มะรุ่ย		✓	
48	นางเกี้ยว อารีการ	11 ม.ค. 2468	84	54 ม.1 ต.ทับปุด		✓	✓
49	นางอารมณ คำเตียง	1 ต.ค. 2500	51	13/4 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓	✓	
50	นางสมพรรัตนา ประกอบแสง	16 พ.ค. 2516	35	44/2 ม.4 ต.โคกเจริญ	✓		
51	นางสุรีย์ ประกอบแสง	7 ก.ค.2490	61	11 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
52	นางเลี้ยว เทพณรงค์	30 เม.ย. 2494	57	15/2 ม.4 ต.โคกเจริญ		✓	
53	นางจาง เทียนทอง	14 ต.ค. 2485	65	29/2 ม.2 ต.ทับปุด		✓	

สรุปการใช้ประโยชน์จากคันสาธุในชุมชน มีดังนี้

ใช้เลี้ยงสัตว์ (หมู เป็ด ไก่ วัว)	ใช้เลี้ยงคว่าง	เย็บมุงหลังคา
1. นางเฟื่อง สวงทรัพย์	1. นายเสน่ห์ ท่าดี	1. นางแม่น้อย นันทการ
2. นายแน่น ทราชทอง	2. นายจำเริญ เอี่ยมศักดิ์	2. นางเหวียน คำวอน
3. นายจำรัส คงแก้ว	3. นางเกี้ยว อารีการ	3. นายสมพร อามาตพล
4. นางเอียน คงแก้ว	4. นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์	4. นางเฟื่อง สวงทรัพย์
5. นางละเมียด ทองสัมฤทธิ์	5. นางประคอง เทพณรงค์	5. นางแดง ประสมกิจ
6. นางรอบ ขู่วัง		6. นางแพศ มุลอฐ
7. นายจำเริญ เอี่ยมศักดิ์		7. นายจำรัส คงแก้ว
8. นางรัตนพร ผลากิจ		8. นางวัชรีย์ ปลื้มใจ
9. นายอำนาจ ผลากิจ		9. นางเอียน คงแก้ว
10. นางประยอง อารีการ		10. นายนิล ทองเสริม
11. นางทั้น ผลมาตร		11. นางละเมียด ทองสัมฤทธิ์
12. นางเพ็ญ บุญรักษ์		12. นางสาวผาด ขู่วัง
13. นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์		13. นางรอบ ขู่วัง
14. นางอารมณ ผลมาตร		14. นายจำเริญ เอี่ยมศักดิ์
15. นายลับ จินโชติ		15. นางทิม สมประกอบ
16. นายวินิจ ผลอินทร์		16. นายคำ สมประกอบ
17. นางวิจิตร ท่าดี		17. นางแฉ่ อารีการ
18. นายสุธี คำเลียง		18. นางรวบ รักเป็น
19. นางอารมณ คำเลียง		19. นางรัตนพร ผลากิจ
20. นางสมพรรัตนา ประกอบแสง		20. นางบุญเรือน พ่อเหนียว
		21. นางเฉลียว จิตรชุม
		22. นางแฉ่ม พูลศิริ
		23. นางประยอง อารีการ
		24. นายอินทร์ คำเลียง
		25. นางประภา คำเอียด
		26. นางทั้น ผลมาตร
		27. นางเพ็ญ บุญรักษ์
		28. นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์
		29. นางปัทมา ทองนัม

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากคันสาธุ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ใช้เลี้ยงสัตว์ (หมู เป็ด ไก่ วัว)	ใช้เลี้ยงค่าง	เย็บมุงหลังคา
		30. นายลับ จินโชติ 31. นางแป้ว คำออน 32. นายวินิจ พลอินทร์ 33. นางผาด สังกะสิน 34. นายสุวรรณ คงแก้ว 35. นางเจริญสุข บุญเชื้อ 36. นางวิจิตร ทาคี 37. นางอารี เสงบุญจติ 38. นายชัยรัตน์ ทองพันธุ 39. นางไฉย ชูน้อย 40. นางเชียว ปรีดาผล 41. นางอำนวย ปรีดาผล 42. นางเกี้ยว อารีการ 43. นางอารมณ คำเลี้ยง 44. นางสุริย์ ประกอบแสง 45. นางเจวียง เทพมงคล 46. นางจาง เทียนทอง

สรุปจากการสำรวจภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากธาตุ จำนวน 53 คน แยกเป็น

- การใช้ธาตุเลี้ยงสัตว์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 37.73
- การใช้ธาตุเลี้ยงค่าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 9.43
- การใช้ธาตุเย็บมุงหลังคา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 86.79

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากดินธาตุ

หมู่ที่ 1 ชุมชนบ้านทับปุด หมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง หมู่ที่ 4 บ้านลุ่มเกรียบ หมู่ที่ 6 บ้านไทรมาศ และหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

การเลี้ยงสัตว์

ชุมชนต่าง ๆ เหล่านี้มีการประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ทำสวนปาล์มน้ำมัน เป็นอาชีพหลัก การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงค่าง เป็นอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากดินธาตุ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ชุมชนทุกชุมชนในอำเภอทับปุดเป็นชุมชนชนบท นิยมเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ เช่น แพะ หมู เป็ด ไก่ วัว ควาย เอาไว้เป็นอาหารและใช้งาน การเลี้ยงสัตว์เหล่านี้จะใช้วัสดุในธรรมชาติเป็นอาหารสัตว์ เช่น ต้นบอน นำมาหั่นแล้วต้มกับรำข้าว ใช้เลี้ยงหมู ต้นกล้วยนำมาหั่นบาง ๆ สับให้ละเอียดใส่ร่วมกับข้าวสุกหรือรำข้าว นำมาให้หมู เป็ด ไก่ กิน

ลำต้นสาธู นำต้นสาธูที่ลำต้นแก่จัด (สังเกตจากออกช่อจั่นคอกที่ปลายยอดคล้ายกับเขากวาง) ซึ่งมีความสูงประมาณ 10 – 15 เมตร โคนลงมาแล้วตัดแบ่งเป็นท่อนเล็ก ๆ ยาวประมาณ 2 ศอก (60 เซนติเมตร) เพราะสะดวกกับการขนย้าย นำมาผ่ากลางแล้วใส่ไว้ในคอกหมู ซึ่ง หมู เป็ด ไก่ ก็จะมาจิก และกัดกินเป็นอาหาร จนกระทั่งถึงเปลือก ก็จะเก็บเปลือกต้นสาธูออกไปทิ้ง ส่วนการเลี้ยงวัว ต้องนำท่อนสาธูมาฉะ (ปอกเปลือก) เอาเปลือกที่หุ้มลำต้นแข็ง ๆ ออกให้หมด แล้วนำไปให้วัวกิน

ลำต้นสาธูที่นำมาเลี้ยงสัตว์จะมีแบ่งจำนวนมาก สัตว์ที่กินสาธูเป็นอาหารจะเจริญเติบโตดี อ้วนท้วน และน้ำหนักดี

(ผู้ให้ข้อมูล : นายสุธี คำเลียง 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา)

มารู้จักด้วงกันเถอะ

ด้วงเป็นแมลงปีกแข็ง มีขา 6 ขา มีหนวด 1 คู่ ติดกับปากที่มีลักษณะคล้ายวงช้าง ลำตัวด้วงแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนข้างหน้ามีขา 2 คู่ ส่วนด้านหลังมีขา 1 คู่ ค้านบนเป็นปีก บินได้ ลำตัวยาว 4 – 5 เซนติเมตร ที่นำมาเลี้ยงในหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา มี 2 ชนิด คือ ตัวด้วง (แม่ห้วง) ที่นำมาจากจังหวัดสงขลา ตัวสีส้ม บนหัวมีจุดสีดำด้านหน้า 3 จุด ด้านหลังมี 2 จุด ส่วนหลังมีลายสีดำอยู่กลางลำตัวตั้งแต่กลางลำตัวจรดหาง (ผู้ที่นำเข้ามาให้นายเสน่ห์ ทำดี ทดลองเลี้ยง คือ นายรังษี (เล็ก) เอี่ยมศักดิ์ เพราะนายเล็กไปทำบ่อกุ้งที่สงขลา หลังจากภรรยาคลอดลูกก็กลับมาอยู่บ้านและนำเอาแม่ห้วงจากสงขลากลับมาด้วย โดยซื้อมาในราคาตัวละ 4 บาท) และด้วงที่มีอยู่ในท้องถิ่นจะมีลำตัวสีดำเข้ม หัวสีดำ มีสีส้มตั้งแต่หัวไปถึงวงช้าง ขนาดลำตัวคล้ายคลึงกับแม่ห้วงจากสงขลา ด้วงมีวงจรชีวิตสั้น ประมาณ 45 วัน แม่ห้วงก็จะตายหลังจากวางไข่

การเพาะเลี้ยงด้วง

ในหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ มีคนเพาะเลี้ยงด้วงจำนวน 4 คน คือ นายเสน่ห์ ทำดี นายจำเริญ - นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์ (พ่อแม่นายรังษี เอี่ยมศักดิ์) นางประคอง เทพณรงค์ ซึ่งการเลี้ยงด้วงเป็นงานหนัก ส่งผลทำให้บางคนก็เลิกเลี้ยงไปแล้ว ซึ่งมีกระบวนการเพาะเลี้ยงด้วงทำได้ดังนี้

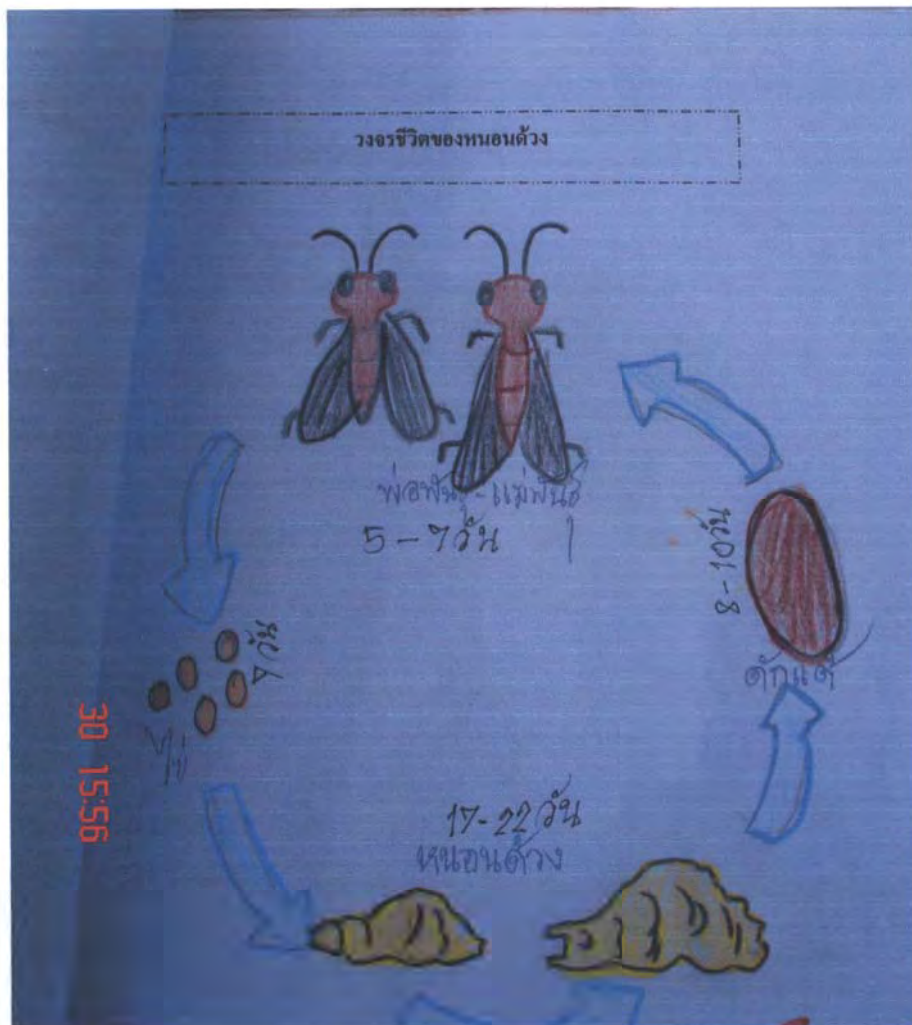
อุปกรณ์

1. ต้นสาถุที่ตัดเป็นท่อน ขาวท่อนละ 1 เมตร จำนวน 30–50 ท่อน
2. พ่อพันธุ์–แม่พันธุ์ (แม่หวัง)
3. โรงเรือน
4. อุปกรณ์รดน้ำ (บัว ถังน้ำ สายยาง สปริงเกอร์)
5. แสตนกรองแสง

วิธีเลี้ยง

1. สร้างโรงเรือนให้ใกล้แหล่งน้ำ มุงและกันโคยรอบด้วยแสตน (ตาข่ายกรองแสง)
2. นำสาถุที่ตัดเป็นท่อนมาวางไว้ในโรงเรือน จะวางในแนวนอนหรือแนวตั้งก็ได้ รดน้ำให้ชุ่ม
3. นำพ่อพันธุ์–แม่พันธุ์ (แม่หวัง) ปลอຍในโรงเรือน หรือจะรอให้แม่หวังมาอยู่เองก็ได้ (แต่จะช้าและแม่หวังมีจำนวนน้อย)
4. พ่อพันธุ์–แม่พันธุ์ จะกัดกินต้นสาถุเป็นอาหารและวางไข่ประมาณ 30–45 วัน ตัวหนอน ก็จะเจริญเติบโต เก็บมาประกอบอาหารหรือจำหน่ายได้ (กิโลกรัมละ 250–300 บาท)
5. หนอนด้วงที่จะใช้เป็นพ่อพันธุ์–แม่พันธุ์ ก็จะปลอຍให้เข้าคักแค้ (ตัวหนอนด้วงจะพ่นเส้นใยมาห่อหุ้มตัวเอง) ประมาณ 10–12 วัน ก็จะออกจากฝัก (คักแค้) เป็นแม่พันธุ์–พ่อพันธุ์ต่อไป

วงจรชีวิตหนอนด่าง

สรุปผลการลงทุนเลี้ยงด่าง

1. สาธู 1 ตัน ซื้อในราคา 100 บาท
2. โค่นสาธู และตัดเป็นท่อน จะได้ต้นละ 8-10 ท่อน ซึ่งมีราคาโค่นและตัดเป็นท่อน ต้นละ 150 บาท
3. ค่าขนย้ายต่อครั้ง 300 บาท
4. ค่าโรงเรือน 1,200 บาท
5. ค่าไฟฟ้า (เปิดน้ำ) 30 บาท x 45 วัน = 1,350 บาท
6. ค่าแสงหลอดแสง 10 หลา x 50 บาท = 500 บาท
7. ค่าพ่อพันธุ์-แม่พันธุ์ 4 บาท x 100 ตัว = 400 บาท

รวมเป็นเงิน 4,000 บาท

- สาเหตุ 1 ท่อน จะเก็บด้วงได้ประมาณ 2–4 กิโลกรัม ๆ ละ 250 บาท
- สาเหตุ 50 ท่อน x 2 กิโลกรัม = 100 กิโลกรัม x 250 บาท = 25,000 บาท
- 1 ปี เลี้ยงด้วงได้ 4 ครั้ง เป็นเงิน 100,000 บาท

หมายเหตุ: ปกติถ้าท่อนสาเหตุแช่น้ำในคลองจะมีด้วงมากกว่าการเพาะเลี้ยง เพราะดินสาเหตุอมน้ำจะนุ่มกว่าที่รดน้ำจากสปริงเกอร์ เพราะน้ำที่รดไม่ทั่วถึงสาเหตุทุกท่อน

(ผู้ให้ข้อมูล : นายเสน่ห์ ทาดี 11/3 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านลาด จังหวัดพิจิตร)

การเลี้ยงสาเหตุ

พืชที่ใช้มูลหลังคาในท้องถิ่นมีหลายชนิด เช่น ใบปูด (คล้ายต้นข่า ใบติดลำต้น ลำต้นขนาดเท่าแขนเล็ก) ใบทั้ง (ตระกูลปาล์ม) ใบพ้อ ใบจาก ใบโหนด (โหนด) ใบหญ้าคา และใบสาเหตุ แต่หลังจากความเจริญเข้ามาในชุมชน หลังคาบ้านก็จะเปลี่ยนเป็นสังกะสี กระเบื้อง และซีเมนต์โมเนีย ในที่สุด

ใบสาเหตุ เคยเป็นอุปกรณ์ที่ใช้มูลหลังคา เพราะบ้านที่มุงหลังคาด้วยใบสาเหตุจะเย็นสบายตลอดวัน สาเหตุที่เย็บเป็นตับเสร็จแล้ว ถ้าจะนำมาใช้มูลหลังคาและใช้เป็นเวลานาน ก่อนเย็บใบสาเหตุเขาจะนำไปแช่น้ำ 2 – 3 วัน จึงจะนำมาเย็บ เป็นตับ เย็บเสร็จแล้วก็นำมาเก็บโดยวางซ้อน ๆ กัน เป็นกองสูง ถ้าจะนำมามุงหลังคาบ้านก็จะใช้น้ำมันโซลาติดพ่นบนตับสาเหตุทั้งสองด้าน เพื่อป้องกันมอดและแมลงมามากัดกิน ทำให้ตับสาเหตุและใบสาเหตุเสียหาย ซึ่งจะใช้ได้ยาวนานมากกว่า 10 ปี

ปัจจุบันในชุมชนบ้านลาด ชุมชนบ้านปากช่อง ชุมชนบ้านกลุ่มเกรียบ ชุมชนบ้านไทรมาศ และชุมชนบ้านหนอง มีการเย็บสาเหตุน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเย็บเพื่อใช้เองในหมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง มีการเย็บเพื่อการค้า 1 ครัวเรือน หมู่ที่ 4 บ้านหนอง มี 1 ครัวเรือน คือ บ้านนางวิจิตร ทาดี โดยมีนางเน่งน้อย นันทการ มารับจ้างเย็บ (คิดเป็นตับ ๆ ละ 5 บาท ถ้าคิดราคาขายก็จะขายตับละ 18 บาท)

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาเหตุ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.บ้านลาด อ.บ้านลาด จ.พิจิตร

เป็นการเย็บเพื่อการจำหน่ายหรือการค้า ส่วนบ้านหลังอื่น ๆ ก็จะเย็บเพื่อใช้เองในครัวเรือน เช่น ทำเล้าไก่ เล้าเป็ด เล้าหมู หรือศาลาพักผ่อน เป็นต้น

การเย็บสาธูเริ่มต้นจากการไปตัดทางสาธู¹ จากต้นสาธูบริเวณกอสาธู แล้วนำมาลิดใบ² มากองรวมไว้ เมื่อได้กองใหญ่พอสมควรก็ลอกทางสาธูด้านหลังมามัดตรงโคน และส่วนกลางของกองสาธูช่วยกันดึงให้แน่นผูกให้แข็งแรงก่อนบรรจุรถกลับบ้าน สาธูที่กอเล็ก ๆ ทางสาธูและใบสาธูก็จะมีขนาดเล็กไปด้วย สาธูใบเล็ก ๆ จะมีหนามเล็ก ๆ อยู่กลางใบ เวลาเย็บต้องระมัดระวัง ส่วนสาธูที่มีลำต้นสูง ๆ ก็จะมีใบแก่และแข็งแรง ใบหนา การตัดสาธูด้านสูง ๆ จึงยากขึ้นอีก ชาวบ้านที่จะตัดสาธูด้านสูง ๆ จึงต้องใช้วิธีเกี่ยวทางสาธูจากต้นลงมา ก่อนจะลอกทางสาธู (ด้านหลัง) ที่จะใช้แทนเชือกวางไว้ แล้วตัดทางสาธูออกเป็นท่อน ๆ ยาวประมาณ 2 วา ก่อนจะนำมาลิดใบ เพราะสาธูที่เกี่ยวข้องลงมาจะมีขนาดใหญ่ หนัก และยาว ดังนั้น การตัดออกเป็นท่อน ๆ จะสะดวกกว่านำมาลิดทั้งทางยาว ๆ เมื่อลิดใบสาธูแล้วจะกองบนทางสาธูที่ลอกวางไว้ (แทนเชือก) เมื่อได้กองโตพอสมควรแล้วก็จะร่วมกันมัดให้แน่นวางไว้ ประมาณ 2 - 3 มัด ก็จะบรรจุรถกลับบ้าน

พืชอีกชนิดที่นำมาใช้เย็บสาธู คือ คล้า คล้าเป็นพืชขวนน้ำ ขึ้นบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำ ลำต้นสีเขียว มีข้อใบที่ปลายยอด ใบยาวเรียวปลายใบแหลม ขนาดเท่าฝ่ามือ ข้อใบ 1 ข้อ จะมีใบ 3-5 ใบ ต้นแก่จะมีดอก ดอกมีขนาดเล็กเป็นช่อ มีสีขาวกลิ่นหอมอ่อน ๆ คล้าต้นแก่จัดจะมีสีเขียวเข้ม สูงประมาณ 1-1.5 เมตร ขอบขึ้นอยู่รวมกันเป็นกอ คนจะไปตัดคล้ามาลอกเอาเฉพาะผิวเปลือกนอก มาใช้เย็บจากหรือสาธู ส่วนลำต้นคล้าที่ลอกผิวเปลือกออกแล้วจะมีสีขาวอ่อนนุ่ม ใช้ทำจุกขวดน้ำแช่ตู้เย็น หรือปิดปากขวดปลา กัด ทำท่อนเบ็ดตกปลา หรือใช้คันขาว ๆ ทำของเล่น เช่น งู คล้า 1 ต้น จะลอกเปลือกมาเย็บสาธูได้ 4 เส้น เมื่อได้คล้ามาแล้วก็จะเหลาปลายให้แหลม และลอกเศษคล้าทิ้ง จึงจะนำมาใช้เย็บสาธูได้ (ปัจจุบันคนที่เย็บสาธูจะใช้เชือกฟางมาใช้เย็บแทนคล้า)

ไม้ไผ่ เป็นอุปกรณ์สำคัญที่ใช้ทำเป็นค้ำจากสาธู ไม้ไผ่ที่ใช้จะต้องแก่จัด เมื่อตัดมาแล้วก็นำมาเลื่อย ไม้ค้ำ (จาก) จะมีความยาว 3 ศอกคืบ หรือประมาณ 1.5 เมตร เมื่อเลื่อยเป็นท่อน ๆ แล้วจะนำมาผ่าออกเป็น 4 ซีก แล้วลิดข้อไม้ไผ่ทิ้ง จึงจะนำไปเย็บสาธูได้

¹ ทางสาธู เป็นส่วนประกอบของต้นสาธูซึ่งเป็นพืชท้องถิ่น

² ลิดใบ เป็นกริยาซึ่งใช้ในการตัดใบสาธูให้แยกออกจากทางของต้นสาธู

การเย็บสาตุ

อุปกรณ์

1. ไม้ดัด (ไม้ไผ่)
2. ใบสาตุ
3. คล้า
4. มีดใช้ครัว (ใช้เหลาคล้า)

วิธีเย็บสาตุ

1. นำดัด (จาก) สาตุ วางไว้บนขาคนที่จะเย็บ ด้านที่ถนัด
2. นำใบสาตุเล็ก ๆ มาคว่ำซ้อนกัน 2-3 ใบ แล้วใช้ใบสาตุใบใหญ่ 2 ใบ วางซ้อนด้านบน
3. พับสาตุที่ซ้อนไว้แล้วตรงกลางใบ นำมาพับทบกันที่ปลายดัดจาก แล้วนำคล้ามาทำปม (ไม่ให้สาตุหลุดจากดัด) สอดคล้าจากด้านล่างขึ้นมาด้านบน ให้ติดกับใบสาตุ ห่างจากไม้ดัดประมาณ 1 นิ้ว คึงให้แน่น ทำเช่นนี้จนหมดความยาวของไม้ไผ่ จึงเก็บคล้าที่เหลือโดยเย็บขึ้นลง 2-3 ครั้ง จึงตัดคล้าทิ้ง
4. จัดเก็บสาตุที่เย็บเสร็จแล้วให้เรียบร้อย

(ผู้ให้ข้อมูล : นางน้อย นันทการ 14/6 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบัวปูด จังหวัดพังงา)

การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชน ทีมวิจัยประทับใจชาวบ้านในชุมชนทุกบ้านที่ลงไปสัมภาษณ์ เพราะนอกจากจะให้การต้อนรับด้วยความกระตือรือร้นแล้วยังหุงหาอาหาร ขนม ผลไม้ เลี้ยงทุกบ้าน สมกับวัฒนธรรมไทยที่ว่า **“ใครมาถึงเรือนชาน ต้องต้อนรับ”**

ปัญหาและอุปสรรค

1. บ้านหลายหลังเลี้ยงสุนัขไว้ แล้วเจ้าของบ้านไม่อยู่ ทีมวิจัยกลัวสุนัขกัด นักเรียนจึงต้องเข้าไปสัมภาษณ์บ้านหลังอื่นแทน
2. นักเรียนจดบันทึกไม่ทัน จดบันทึกตกหล่นหรือเขียนผิด

การใช้คันสาธิตเลี้ยงสัตว์

วันนี้ข้าพเจ้าได้ไปศึกษาการนำคันสาธิตเลี้ยงสัตว์ที่บ้านของนายสนั่น ประสมกิจ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำทองหลาง อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา โทรศัพท์ 086 – 270- 376 เป็นบ้านสองชั้นมีบริเวณคั่นหน้าบ้านมีกองคันสาธิตที่ปอกเปลือกออกแล้ว มีเครื่องขูดมะพร้าวไว้สำหรับขูดคันสาธิตเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ หมู เป็ด ไก่ และเป็ดเทศ³ ครอบๆบริเวณบ้านใช้ทำเล้า⁴ หมู เล้าเป็ดและเล้าไก่ ส่วนเล้าหมูอีกเล้าหนึ่งได้ทำไว้ที่บ้านเก่า(บ้านพ่อแม่)ที่อยู่ไกลออกไปจึงไม่ได้ไปดู สัตว์ที่เลี้ยงมีจำนวนมาก เช่น เป็ดได้เลี้ยงไว้ประมาณ 200 ตัว หมูที่บ้านมี 4 ตัว ส่วนเล้าที่ 2 (บ้านเก่า) มีประมาณ 120 ตัวเป็ดเทศ 120 ตัว สัตว์ทั้งหมดกินอาหารร่วมกันโดยใช้สาธิตผสมกับหัวปลา จึงฉางให้กินวันละ 2 มื้อ ส่วนเวลากลางวันปล่อยให้ออกไปหากินเองในคลอง บริเวณบ้านเพราะมีการกั้นรั้วและชิงแสตนไม่ให้เป็ดไก่ออกไปไกลๆ ป้องกันการสูญหายได้อีกวิธีหนึ่ง การเลี้ยงสัตว์จำนวนมากโดยใช้คันสาธิตไม่มีกลิ่นของมูลสัตว์(กลิ่นเหม็น)รบกวนคนไปศึกษาดูงานเลย น่าจะเป็นประโยชน์ของคนเลี้ยงด้วย เพราะนอกจากจะประหยัดต้นทุนการผลิตแล้ว สุขภาพของคนเลี้ยงก็จำเป็นอย่างยิ่งถ้าคนเลี้ยงหรือคนรอบๆข้างมีสุขภาพดีไม่มีกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านก็ไม่รังเกียจ ทำให้ผู้ผลิตมีรายได้ดี สัตว์ที่เลี้ยงอ้วนท้วนสมบูรณ์น้ำหนักมาก(หมู) ขายได้ราคาดี เนื้อหมูมีสีแดงสด เนื้อขาวน้อยเป็นที่ต้องการของตลาด

- 1) นำคันสาธิตมาปอกเปลือกแล้วตัดแบ่งเป็นท่อนๆ ขูดด้วยที่ขูดมะพร้าวผสมกับหัวปลาล้างฉาง

³ เป็ดเทศ ภาษาถิ่นเรียกว่า หม่านึ่ง

⁴ เล้า หมายถึง คอกเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงเป็ดเทศ

การให้อาหารเป็ดเทศ

การใช้ดินสาธิตเลี้ยงเป็ด ไก่ เป็ดเทศ

การใช้ดินสาธิตเลี้ยงหมู

2) นำสาธิตที่ผสมหัวปลาถึงฉางแล้วนำไปเทใส่ถาดหรือกะละมังใส่อาหารสัตว์หรือนำไปหว่านให้สัตว์ เช่น ไก่ เป็ด เป็ดเทศ และหมูกิน บางครั้งนำท่อนสาธิตไปวางไว้โดยไม่ต้องผสมหัวปลาก็ได้ สัตว์ต่างๆก็จะมาจิกกินเอง

การเลี้ยงสัตว์ด้วยดินสาธิตมีการเลี้ยงมานานแล้วตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย เพื่อกินเนื้อและกินไข่หรือเลี้ยงหมูควสองตัวไว้กินเศษอาหารหรือน้ำข้าว เพื่อให้หมูอ้วนพิกก็ไปตัดดินสาธิตมาเป็นอาหาร สัตว์ต่างๆ เช่น เป็ด ไก่ ก็มาจิกกินด้วย คนเลี้ยงจึงได้ประโยชน์จากสาธิตเมื่อหมูอ้วนพิกก็ขายเอาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว และจะเริ่มดินเลี้ยงลูกหมูใหม่เพราะไม่ต้องทำเล้าหมูประหยัดต้นทุนการผลิตลงได้ด้วย แต่ในปัจจุบันดินสาธิตหายากขึ้น จะไปตัดดินสาธิตก็ลำบากต้องจ้างคนไถน จ้างคนทุกมาให้ที่บ้าน ต้องทำโรงเรือน ต้องซื้อพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์สัตว์ (สมัยก่อนเขาให้คนที่ชอบพอหรือคุ้นเคยกันไม่ต้องซื้อ) คนสมัยใหม่ไม่นิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ได้ดูบ้าน ชอบใช้เงินจับจ่ายใช้สอยซื้อทุกอย่างรวมถึงไข่เป็ดไข่ไก่ ที่เคยเก็บจากได้ดูบ้านมาก็ไม่มีให้เห็นแล้ว เคียวนี่คนพึ่งพาอาศัยและฝากท้องไว้กับแกงจืดจากตลาด ชอบ

ความสนุก สะดวกสบาย อะไรที่ซื้อเรื่องจะให้กลับมาเลี้ยงสัตว์ไว้กินเองก็คงจะต้องกลับมาทบทวนกันอีกครั้ง

(ผู้ให้ข้อมูลนายสนั่น ประสมกิจ 2/1 ม.2 ต.ถ้ำทองกลาง อ.ทับปุด จ.พังงา โทร.086-270-3776)

วัฒนธรรมความเชื่อในท้องถิ่น

ในชุมชนมีวัฒนธรรมและความเชื่อที่บรรพบุรุษปู่ย่าตายายนับถือสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ได้แก่ ผิดาชา การลงโรง การทำภูมิ และความเชื่อเรื่องความเป็นอยู่ การทำนา การตัดเล็บตัดผม เป็นต้น

การทำดาชา ดาชาคือใคร ดาชาเป็นผีบรรพบุรุษที่อยู่ในบ้านทำหน้าที่ปกป้องรักษาคนในบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข บ้านที่มีดาชาอยู่ด้วยเขาจะมีหิ้งดาชาไว้ในที่สูงเหนือประตูบ้านหรือแขวนไว้บนเรือนชั้นบน หิ้งดาชาจะหันหน้าไปทางทิศตะวันออก การตั้งดาชาจะทำกันทุกปีในเดือน 10 และเดือน 4 หรือเดือน 6 ก็ได้ (ปีละ 2 ครั้ง) ของที่ตั้งดาชามีอาหารคาวหวาน ขนมพอง ขนมลา ถ้างตั้งดาชาทุกปีครอบครัวจะอยู่เย็นเป็นสุขถ้าหลงลืมจะทำให้คนในบ้านถูกดาชาคือเจ็บป่วยหรือไม่มีความสุข (มีเคราะห์)

การลงโรง สาเหตุที่ต้องลงโรงเพราะคนในบ้านถูกดาชา คนในบ้านเจ็บไข้ได้ป่วยหนักโดยไม่ทราบสาเหตุ ไปหาหมอแผนปัจจุบันไม่หาย คนในบ้านต้องไปหาหมอผี (หมอนั่งทางในได้) หมอผีจะทำพิธีนั่งทางในดูว่าคนเจ็บถูกดาชาหรือถูกผีอะไร ต้องแก้ไขอย่างไร หมอผีเมื่อนั่งทางในเสร็จแล้วจะบอกสาเหตุของการเจ็บป่วยให้คนมาดูทราบที่ถูกดาชาแล้วเจ้าของไข้(คนมาดูแลหมอ)ก็จะให้หมอผีบนให้เมื่อหายเจ็บป่วยก็ต้องแก้บน คนที่เจ็บป่วยหนักเท่านั้นจึงจะลงโรง ถ้าป่วยเล็กน้อยไม่ต้องลงแค่ใช้วิธีแก้บนเหมือนตั้งดาชาธรรมดา

การลงโรง ก่อนลงโรงเขาจะยกโรงหน้าบ้านคนเจ็บหันหน้าโรงเข้าหาตัวบ้าน เมื่อถึงวันนัดหมอผีจะมาทำพิธีให้ โดยมีลูกหมู่มาช่วยงาน(เครื่องดนตรี) หมอผีจะนั่งขวหมขวมนั่งอยู่บนโรง คนเจ็บจะถูกหามขึ้นไปนั่ง(นอน)บนโรงลูกหมู่เครื่องดนตรีไป หมอผีก็จะทำพิธีไปโดยจะขับไล่สิ่งชั่วร้ายให้ออกไปจากตัวคนเจ็บ หมอผีจะนั่งคร่อมคนเจ็บทำพิธีโดยไล่ผีหรือเชิญผีให้ออกจากตัวคนเจ็บโดยเอาใบเฉียงพรว้าปักไปตามตัวคนเจ็บปากจะบริกรรมคาถาไปด้วย ซึ่งจะปักจากหัวไปปลายเท้าทำซ้ำๆกัน 2 – 3 ครั้ง คนเจ็บจะนอนนิ่งๆ หมอผีจะถามคนเจ็บว่าหายเจ็บปวดแล้วหรือยัง คนเจ็บจะตอบถ้าหายเจ็บก็ตอบว่าหายเจ็บหรือสบายดีแล้วก็เป็นอันเสร็จพิธีแต่ถ้าคนเจ็บไม่พูดหรือทำท่าทางขึงขังหน้ากลัวหมอผีก็จะเริ่มทำพิธีใหม่

การทำพิธีลงโรงมีข้อยกเว้นว่าในโรงให้มีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับคนเจ็บเท่านั้นหรือผู้แก่แม่เฒ่าส่วนเด็กห้ามมาดูแลเพราะปรอง(ขวัญอ่อน)อาจถูกผีเข้าสิงได้

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาตุ กรมศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ใบเฉียงพริ้ว (ปัดรังควาญและประพรมน้ำมันดินพิธิเฮาศพคนตายลงในโลงศพ)

(ผู้ให้ข้อมูลนางเจิม ชวงค์ มกราคม 2466 อายุ 85 ปี บ้านเลขที่ 84 ม. 3 ต.นบปรัง อ.เมือง จ.พังงา)

พระภูมิเจ้าที่

การทำภูมิ พระภูมิเจ้าที่เป็นเทวดาที่คุ้มครองรักษาคนที่อยู่ในบ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข คนที่ยกบ้านใหม่ต้องตั้งหลาพ่อตา(ศาลพระภูมิ)ไว้หน้าบ้าน การทำภูมิจะทำกันในเดือน 4 หรือเดือน 6 ของทุกปีโดยมีหมอมูมิทำให้

อุปกรณ์ทำภูมิ ประกอบด้วย หมา 9 คำ (ใส่รองครุ) เงินคำราด (ไม่กะจำนวน) บัตรภูมิทำด้วยใบเตย จำนวน 16 อัน มีบัตรสี่เหลี่ยมคางหมู บัตรสี่เหลี่ยม บัตรภูมิทิศทั้ง 8 ฯลฯ กล้วย อ้อย รูปเทียน ธงเทียว งาม ขนมหวด ขนมหาว ข้าวเหนียวคลูกพริ้ว ข้าวสวย ข้าวดอกใส่น้ำกะทิ เหล้า น้ำ เปลือกหอย กับข้าว แกงเลียง ยำ ปลาทั้งหัวทั้งหาง หมาดำละเอียด ดอกไม้ แหวน ค้ายขาว ผ้าคู่ กระจก หวี แป้งจันทน์หอม ผ้าขาวทำเพดาน หมาจุกอก 1 คำ (ใส่เพดาน)

วิธีทำภูมิ เข้าบ้านจึงค้าขาวทำเพดานเตรียมไว้ บนเพดานใส่หมาจุกอก 1 คำ แหวนผูกค้ายขาวโยงจากหน้าต่างให้ข้ามเพดานไปใส่ไว้ในบัตรภูมิใหญ่หมอมูมิจะเอาสิ่งของทั้งหมดดับใส่ในบัตรภูมิ ปักธงเทียว พร้อมทั้งวางพานผ้าคู่ กระจก แป้งจันทน์หอม เสร็จแล้วจุดรูปเทียน หมอมูมิจะไหว้ออกชื่อเข้าบ้านเจ้าที่เจ้าทาง พระแม่ธรณี เทวดานางฟ้าที่ปกป้องรักษาทิศทั้งแปด ให้ช่วยคุ้มครองรักษาลูกหลานอย่าเจ็บอย่าไข้มีโชคมีลาภ เมื่อจบบทสวดหมอมูมิจะให้เข้าบ้านนำบัตรภูมิใหญ่และบัตรภูมิเล็ก 4 อันไปตั้งบนร้าน(แคร่)ที่จัดเตรียมไว้ ส่วนบัตรภูมิทิศก็นำไปวางบนหวอกกล้วยที่เสียบไม้ไผ่ 8 ทิศ รอบบ้าน ส่วนบัตรสี่เหลี่ยมคางหมูกับบัตรภูมิสามเหลี่ยมให้เอาไปฝังไว้หน้าบ้าน (ปัจจุบันวางไว้บนพื้นดินเฉยๆ)

เมื่อเสร็จพิธีหมอมูมิกลับบ้านเข้าบ้านต้องเอาหมาที่ครุ 9 คำ กับรองครุ(เงิน) ห่อกระดาษให้หมอมูมิกลับบ้าน ปกติหมอมูมิจะไม่กินของบ้านคนที่ไปทำภูมิเพราะกลัวคาถาจะเสื่อม ไม่กินข้าวเหลือกินหม้อแล้วเอาไปอุ่นที่ปากหม้อข้าว ไม่กินข้าวหรืออาหารที่เหลือจากเพื่อนกิน เวลาทำภูมิห้ามไม่ให้เข้าบ้านสาดน้ำเพราะพระภูมิเจ้าที่จะตกใจ ดังนั้นหมอมูมิต้องปฏิบัติตนอยู่ในศีลในธรรมและมีข้อห้าม

หลายข้อ ถึงแม้ว่าการทำภูมิจำเป็นต้องทำทุกปีและทุกบ้าน แต่ด้วยข้อจำกัดหลายๆอย่างโดยเฉพาะการทำภูมิต้องท้องจำให้ขึ้นใจ เด็กรุ่นใหม่ไม่ชอบจำและการเป็นครุหมอมิมีกลีบทอดโดยสายเลือดคนนอกน้อยคนที่จะได้ฝึกคาถาทำภูมิหรือการทำบัตรภูมิ การใส่ขนม อาหารคาวหวาน ในบัตรภูมิ ซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์อีกอย่างหนึ่งที่ไม่แน่นอนจะเลื่อนหายไปในยุคโลกาภิวัตน์นี้

ความเชื่อ

เป็นเรื่องของบุคคลหรือของแต่ละครอบครัวเป็นความเชื่อเฉพาะตัว คนที่พบเห็นหรือได้รับรู้พิธีกรรมหรือการกระทำของบุคคลห้ามลบหลู่ ซึ่งความเชื่อนี้อยู่หลายแขนง เช่น การทำมาหากิน การตัดผม การทำครัว การเก็บข้าวขึ้นยุ้งฉาง เป็นต้น

การทำครัว

1. ร้องเพลงในครัวได้ผิวเผิน ร้องเพลงกินข้าวได้ผิวห่ม

การทำมาหากิน

1. ดินก่อนกาหากินได้คล่อง

การตัดผม

1. วันพุธห้ามตัดวันหัต(พฤหัสบดี)ห้ามสระ
2. คนที่ตัดผมแล้วอย่าทิ้งโคนกล้วยเดี๋ยวกามาคาบไปทำรังเจ้าของผมบ้าได้

การเก็บข้าวเปลือกขึ้นยุ้งฉาง

1. คนสกปรก(มีระดูหรือมีประจำเดือน)ห้ามขึ้นห้องข้าว แม่พระโพสพไม่ชอบปีธัดไปข้าวในนาจะล้ม
2. ในห้องข้าวจะมีแม่โพสพคอยดูแลรักษา เมื่อเก็บข้าวเสร็จแล้วมัดข้าวเปลือกเป็นกำแล้วนำไปเก็บในห้องข้าว ในห้องข้าวมีการนำข้าวเปลือกไปกองรวมกันไว้กองใหญ่ๆ ถ้าจะเอาไปตากขายหรือซอมข้าวไว้กินในครัวต้องทำพิธีชักข้าววันอังคารกับวันพฤหัสบดี ของ(ผนัง)ห้องด้านในจะมีไม้ไผ่ทำหลักฝังไว้ข้างฝาเจ้านาจะเอาข้าวเปลือกมัดกองไว้รอบๆ ไม้หลักเรียกว่า **ที่ยายขวัญข้าว** ห้ามข้ามเวลาเดินผ่านห้ามนั่งทับ

ชีวิตประจำวัน

1. กลางคืนอย่าเอาผ้าถุงคำไปตากรวนนอกบ้านหรือใต้ถุนบ้านเดี๋ยวมดจะมาเช็ดปากคนที่เข้าของผ้าถุงให้เอาผาถุงไปดัมในน้ำเดือด ผีปอบจะปากพอง
2. ผ่าอนามัยที่ใช้แล้วอย่าทิ้งเกลื่อนกลาด ถ้าคนที่มาเจอไม่ประสงค์ดีกับเราเขาจะเอาผ้าอนามัยนั้นไปอุดรูน้ำตาหูค ทำให้เลือดประจำเดือนของเราไหลไม่หยุดเสียชีวิตได้

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากคันธาดู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปด อ.ทับปด จ.พังงา

3. คนที่ออกจากบ้านตอนย่ำค่ำให้เอาเข็มหรือหนามแหลมๆติดตัวไปด้วย เพื่อป้องกัน

ภูติผีปีศาจ

ตำนานผีอีห่วย

คนเฒ่าคนแก่เล่าว่า แม่ห่วยหรือผีแม่อีห่วยเป็นหญิงสาวโบราณที่เสียชีวิตไปแล้ว แต่วิญญาณกลับมาอยู่กับลูกหลานแบบดาบยายจีนอยู่บนผลา⁵ เหนือเตาไฟ อยู่มาวันหนึ่งมีคนเจ็บท้องคลอดลูก แม่ห่วยก็เข้าทรงในลูกหลานเพื่อจะไปทำคลอด เขาเล่าว่าแม่ห่วยเป็นดาบยาย ฝ่ายแม่ทาน(หมอด้าย) ถ้ารู้ว่าบ้านใครจะมีการคลอดลูกแม่ห่วยจะไปทันที ที่อยู่ของแม่ห่วยเกษอบอยู่ที่ในครัวแล้วถ้าพูดเรื่องของกิน เขาเล่าว่าพูดไม่ได้ เช่น ถ้าพูดว่าของนี้น่ากินของนั้นอร่อย แม่ห่วยจะถูกลง(เข้าสิงลูกหลานเกิดอาการปวดท้องทันทีทันควัน)ลูกหลานทันที แม่ห่วยเป็นดาบยายที่ชอบกินมาก จึงเป็นที่มาของตำนานผีแม่อีห่วยที่นับถือกันมาจนถึงปัจจุบันนี้

(ผู้สืบค้น เด็กหญิงอินทิรา ธงวนทรัพย์ อายุ 12 ปี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 โรงเรียนวัดนิโครธาราม

อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา)

กิจกรรมที่ 4 : เวิร์กช็อปทำโครงการสาธิต ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ต.โลกเจริญ

อ.ทับปุด จ.พังงา

วันที่: 5 มิถุนายน 2551 เวลา 13.00 – 16.30 น.

สถานที่: ณ ศาลาอเนกประสงค์หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ต.โลกเจริญ อ.ทับปุด จ.พังงา

ผู้เข้าร่วม : จำนวน 66 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ชุมชนทราบ และขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้ประโยชน์จากดินสาธิตในชุมชน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ติดต่อประสานงานผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ (นายสุธี คำเลี้ยง) เพื่อรับทราบวัน เวลา และสถานที่ประชุม
2. ติดต่อประสานงานนางอารมย์ คำเลี้ยง เพื่อขอความร่วมมือในการจัดอาหารว่าง (ขนมและน้ำ) เลี้ยงผู้เข้าร่วมประชุม
3. ติดต่อประสานงานนายสุขกิจ นาคาขุน พี่เลี้ยงโครงการฯ

⁵ บนผลา คือ แคร้วว่างสิ่งของ เช่น หอม กระเทียม ปลาเค็ม พริกแห้ง

4. ติดต่อนายประสงค์ ลูกแก้ว นายสาแหล่ กอบบุญ ทิมวิชัยให้เข้าร่วมประชุม
5. จัดเตรียมหัวข้อที่จะแจ้งให้ที่ประชุมทราบ
6. แจ้งทิมวิชัย และนักเรียนทิมวิชัย (หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ) เข้าร่วมกิจกรรม
7. เข้าร่วมกิจกรรมเวทีชี้แจงการทำโครงการสาธิต
8. สรุปผลการจัดกิจกรรม

ผลการดำเนินการ

การจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นเวทีสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน มีผู้เข้าร่วมประชุม 66 คน ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร วันที่ 5 มิถุนายน 2551 เวลา 13.00 – 16.30 น. เป็นเวทีสร้างความเข้าใจในการใช้พื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเวทีมีข้าพเจ้า (นางจรัส หนูสุวรรณ) เป็นพิธีกร มีการแนะนำทิมวิชัย ทีมพี่เลี้ยง และที่มาของโครงการ จากนั้นข้าพเจ้าได้ชี้แจงให้ที่ประชุมได้ทราบถึงการลงพื้นที่ ใช้หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เป็นแหล่งเรียนรู้ และขอความร่วมมือผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความรู้ และช่วยสอนนักเรียนในการเข้ามาเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธิต ในชุมชนด้วย

จากนั้น นายสุกิจ นาคาบุณ ได้ช่วยสรุปการจัดกิจกรรมกระบวนการการใช้ประโยชน์จาก คันสาธิต จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม และการรับเป็นเจ้าภาพจัดประชุมเครือข่ายทิมวิชัยเพื่อท้องถิ่น ในวันที่ 23 – 24 สิงหาคม 2551

หลังเสร็จสิ้นการประชุมนักเรียนในทิมวิชัยร่วมกับครู ประชุมนอกรอบ ร่วมกับพี่เลี้ยงอีกครั้งเป็นการรายงานผลการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธิต เพื่อเชื่อมโยงไปสู่หลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งมีนายภิรมย์ อิศโร ที่ปรึกษาโครงการได้ให้ข้อคิดในการจัดเก็บข้อมูล โดยให้ครูจัดทำแบบสังเกตพฤติกรรม แบบบันทึกการทำงานร่วมกันในกลุ่ม แบบบันทึกการส่งงาน ฯลฯ เพื่อไว้จัดเก็บข้อมูลนักเรียนในการทำงาน

สรุปผลการประชุม

ที่ประชุมเห็นด้วยกับการใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้ทิมวิชัยเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธิต เช่น ระบบนิเวศกอสาคู การนำคันสาธิตมาใช้เลี้ยงสัตว์ การนำคันสาธิตมาเพาะเลี้ยงตัวด้วง การเห็บสาธิต เป็นต้น ส่วนการเป็นเจ้าภาพร่วมในการประชุมทิมวิชัยท้องถิ่นในวันที่ 23 – 24 สิงหาคม 2551 ทุกคนในชุมชนพร้อมให้ความร่วมมือ

ปัญหา / อุปสรรค

แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

กิจกรรมการจัดเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นการใช้ประโยชน์จากสาธู

ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมที่สังเกต																		รวมคะแนน	สรุปผล การ สังเกต	
		1. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม			2. การซักถาม			3. การจดบันทึกข้อมูล			4. การปรึกษาภายในกลุ่ม/ครู			5. ผลงานที่มีคุณภาพ								
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	10	พ	มพ			
1	เด็กชายศิริศักดิ์ อารีการ			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
2	เด็กหญิงนุชรินทร์ โพธิ์เศษ			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
3	เด็กหญิงธมลวรรณ สวนรักษา			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
4	เด็กชายเอกราช สวนรักษา			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
5	เด็กหญิงพรวิ วัชรการ			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
6	เด็กชายวัชรกร สมศรีกิจ			✓		✓			✓			✓			✓		6	✓				
7	เด็กหญิงอินทิรา สงวนทรัพย์			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
8	เด็กชายพิพัฒน์พงศ์ ถูกแก้ว			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
9	เด็กชายวงศ์สถิตย์ สงวนทรัพย์		✓				✓			✓			✓			✓	6	✓				
10	เด็กหญิงรัชฎาภรณ์ คำวอน			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
11	เด็กชายชัยวัฒน์ บุญเชื้อ			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
12	เด็กชายเฉลิมฤทธิ์ ไทรทอง		✓				✓			✓			✓			✓	6	✓				
13	เด็กหญิงเกศมณี เฟื่องฟู		✓				✓			✓			✓			✓	7	✓				
14	เด็กชายชานนท์ บางอวด		✓			✓				✓		✓			✓		3		✓			
15	เด็กชายภาณุพงศ์ แซ่จิว			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
16	เด็กชายธีรุตม์ เอกจีน		✓			✓				✓		✓			✓		3		✓			
17	เด็กหญิงสุดาวรรณ โกยแก้ว			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
18	เด็กหญิงมานิดา องค์เจริญกุล			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
19	เด็กชายกฤษฎา คงแก้ว			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
20	เด็กหญิงศิริลักษณ์ ขอดแก้ว		✓			✓				✓			✓			✓	5	✓				
21	เด็กชายบุญฤทธิ์ แซ่จิว			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
22	เด็กชายรัตนโชติ ศรีจันทร์			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
23	เด็กชายธรรมสถิต คำเลี้ยง			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				
24	เด็กหญิงสิริพร นิลศรี			✓			✓			✓			✓			✓	10	✓				

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโคอูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ - สกุล	พฤติกรรมที่สังเกต															รวมคะแนน	สรุปผล การ สังเกต	
		1. ความสนใจ การเข้าร่วม กิจกรรม			2. การซักถาม			3. การจดบันทึก ข้อมูล			4. การปรึกษา ภายในกลุ่ม/ครู			5. ผลงานที่มี คุณภาพ					
		0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2	0	1	2			
25	เด็กชายศรณีย์ ผลากิจ		✓				✓		✓				✓		✓		7	✓	
26	เด็กชายจตุรงค์ อรุณโชติ	✓			✓			✓			✓			✓			0		✓
27	เด็กหญิงศุภารัตน์ ผลมอดย์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
28	เด็กหญิงนริรัตน์ นันทการ			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
29	เด็กหญิงนวลจันทร์ แซ่ลิ่ม		✓			✓			✓			✓		✓		6	✓		
30	เด็กหญิงนิธินันท์ ทองพันธ์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
31	เด็กหญิงพิกามาศ บุญเชื้อ			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
32	เด็กหญิงณัฐรุต ชื่นอารมณ์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
33	เด็กหญิงสุรางคณา งานว่อง		✓			✓				✓		✓		✓		6	✓		
34	เด็กหญิงคารารัตน์ นาคะ		✓			✓			✓			✓		✓		5	✓		
35	เด็กหญิงศุภิสรา บุญมี		✓			✓				✓		✓		✓		6	✓		
36	เด็กหญิงปัญจาภรณ์ นาคจำรูญ		✓			✓			✓		✓			✓		3		✓	
37	เด็กหญิงสมฤทัย งานว่อง		✓				✓		✓			✓		✓		6	✓		
38	เด็กหญิงเกสรฯ หากการ		✓				✓	✓			✓			✓		3		✓	
39	เด็กชายศิริวัฒน์ ปิยะวงศ์	✓			✓			✓			✓			✓		0		✓	
40	เด็กหญิงชนาพร บุญรักษ์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
41	เด็กหญิงปรียาภรณ์ สงวนทรัพย์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
42	เด็กหญิงสุทธิดา เอี่ยมศักดิ์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
43	เด็กหญิงอติศยา ทองน้อม			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
44	เด็กหญิงศิริญา ศรีนิรันดร์			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
45	เด็กชายชวลิต นวนอึ้ง			✓			✓			✓			✓		✓	10	✓		
46	เด็กชายศราวุธ ถิมบุตร		✓				✓		✓			✓		✓		7	✓		
47	เด็กชายสุธรรม แซ่บุตร		✓			✓			✓			✓		✓		7	✓		

หมายเหตุ : เกณฑ์การผ่านการประเมิน

0-3=0 หมายถึง ไม่ผ่าน

4-6=1 หมายถึง ดี

7-10=2 หมายถึง ดีมาก

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากคันตาสถู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ค.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

สรุปผลการประเมิน

นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 47 คน

ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 87.23

ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.76

กิจกรรมที่ 5 : การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

วันที่ : 14 – 23 มิถุนายน 2551

สถานที่ : ณ ห้องประชุมวิชาการโรงเรียนวัดนิโครธาราม

ผู้เข้าร่วม : มีคณะกรรมการช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6) จำนวน 14 คน

เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ประกอบด้วย

1. นางวิไลวรรณ ถิ่นทับปุด	หัวหน้าฝ่ายวิชาการ
2. นางปราณี ฉันทวิชานนท์	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
3. นางภิญณี ณ สงขลา	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
4. นางวัลลดา คงสามารถวัฒนา	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรี
5. นางมะติ จงไกรจักร	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
6. นายสมนึก ธนการ	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
7. นางอารมณ พลายสิน	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ
8. นายอมร ภู่อมร	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
9. นายสุนทร พลายสิน	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
10. นางจุรีย์ หนูสุวรรณ	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน
11. นางพรพิมล อินทร์ภัย	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
12. นางจุไรรัตน์ สะควกกิจ	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ
13. นางสุพิศ ชูร่วง	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรี
14. นางสุพรรณิ อาวุธเพชร	ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หลังจากจัดทำก็ได้นำไปตรวจสอบ ทดลองใช้ และนำไปใช้จริงในการสอนแบบบูรณาการทาง และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม ได้นำมาปรับแก้อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับเวลา และกิจกรรมการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นไว้ใช้ในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการดำเนินการ

การจัดเนื้อหาในรายวิชาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นการติดตาม “หน่วยการเรียนรู้” ซึ่งเทียบเท่ากับ “บท” ในหลักสูตรที่ผ่านมา หน่วยการเรียนรู้เป็นการจัดเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ และการประเมินที่ครบเปิดเสรีภายในแต่ละหน่วย เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามกำหนด ซึ่งการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ นั้น ต้องมีขั้นตอนกระบวนการพัฒนาที่ไปในทิศทางเดียวกับการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย

1. ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน และชุมชน
2. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยได้รับความร่วมมือจากผู้รู้ในชุมชน บุคลากรในโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญ และคณะผู้วิจัย
3. เตรียมบุคลากร โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และพานักวิชาการที่เกี่ยวข้องไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางในรูปแบบต่างๆ และการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน
4. จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ และวิธีการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผล
5. นำหลักสูตรไปทดลองใช้
6. ประเมินผลการใช้หลักสูตรระยะแรก
7. จัดประชุมติดตามผลการประเมินเพื่อหาแนวทางแก้ไข
8. นำหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุง / แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ แล้วไปใช้
9. ประเมินผลการใช้หลักสูตรที่มีต่อนักเรียน ครู ผู้บริหาร และคนในชุมชน
10. บุคลากรในโรงเรียน และคนในชุมชนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร และดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง หลังจากคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาเรียบร้อยแล้ว ได้ทำบันทึกเสนอผู้บริหาร เพื่อขออนุญาตใช้หลักสูตรท้องถิ่น

ผลการดำเนินการ

1. โรงเรียนมีหลักสูตรท้องถิ่นไว้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน
2. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น และกิจกรรมการเรียนการสอน

สรุปผลการประชุม

การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชีคกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นแกนกลาง หรือ ชีคเนื้อหาเป็นแกนหลักก็ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู ผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 14–23 มิถุนายน 2551 ณ ห้องประชุมวิชาการ โรงเรียนวัดนิโครธาราม

ปัญหา/อุปสรรค

1. ครูไม่เข้าใจวิธีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ที่จะให้คำปรึกษาในการจัดทำ
3. ครูไม่ได้จัดกิจกรรม โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

การบูรณาการกลุ่มสาระต่าง ๆ ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เพลงต้นหยง

เนื้อร้อง ปราณี จันทวิชานนท์
สมจิตร เทพณรงค์

(สร้อย) ต้นหยง ต้นหยง
พวกเราเด็กๆ ต้องเรียนรู้
ในดงสาธุ นั้นมีทั้งงู
และดอนไถ่คำ มีหิ้งห้อย
ต้นหยง ต้นหยง
วันนี้พี่จะพา น้องมาดู
ถ้าต้นสาธุ นั้นเป็นที่อยู่
อาหารคาวหวาน แสนอร่อย
ใบสาธุนั้น ที่รับรู้กัน
ใช้กับบ้านเรือน ขน่านา
ส่วนก้านสาธุ เรานำมาใช้
ทั้งพื้นผนัง สะอาดดี
ยังมีอีกอย่าง คือขยงสาธุ
กำจัดสิวฝ้า ก็ทำได้
ต้นหยง ต้นหยง
วันนี้พี่น้อง คงได้รู้
เราต้อง ช่วยกัน
เพื่อให้ลูกหลาน ได้เรียนรู้

หยงไทรละน้อง หยงต้นกำมปู
ในดงสาธุ นั้นมีอะไร (ซ้ำ)
หนู มดตะนอย
ค้างคาวตัวน้อย บินออกหากิน
หยงไทรละน้อง หยงต้นกำมปู
ประโยชน์สาธุ นั้นมีอย่างไร (ซ้ำ)
หนอนคัง ตัวน้อย
ประโยชน์ใช้สอย นั้นมีมากมาย
ใช้นุง หลังกา
เหน็ดเหนื่อยเมื่อขี้ล่า พักกายหาขยงพลัน
ปิดกวาด ทุกที่
อย่ามั่วรารี ธิบลองทำดู
ท่านรู้หรือไม่
หน้าดำ หน้าลาย ก็หาขยงพลัน
หยงไทรละน้อง หยงต้นสาธุ
ประโยชน์สาธุ นั้นคืออะไร (ซ้ำ)
ช่วยรักษาพันธุ์ ของต้นสาธุ
ว่าต้นสาธุ คู่ถิ่นบ้านเรา

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์
จากต้นสาธุ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

กิจกรรมที่ 6 : การสรุปประวัติความเป็นมาของชุมชน

วันที่ : 1-21 พฤษภาคม 2551

สถานที่ : โรงเรียนวัดนิโครธาราม

ผู้เข้าร่วม: จำนวน 5 คน

1. นางสาวพิศ ชูร่วง
2. นางปราณี ฉันทวิชานนท์
3. นางจุไรรัตน์ สะดวกกิจ
4. นายสมนึก ธนการ
5. นางจุรีย์ หนูสุวรรณ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติชุมชน ประเพณีวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธุ

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการทำหน้าที่อำนวยการทีมวิจัยเชิญประชุม
2. จัดเตรียมหัวข้อประชุม
3. จัดเตรียมเอกสาร เพิ่มข้อมูลชุมชนของนักเรียนทีมวิจัย
4. จัดเตรียมสถานที่
5. จัดประชุมสรุปประวัติชุมชน

ผลการดำเนินการ

ชุมชนบ้านทับปุด ชุมชนบ้านปากช่อง ชุมชนบ้านลุ่มเกรียบ ชุมชนบ้านไทรมาศ และชุมชนบ้านหุนบ เป็นส่วนหนึ่งที่รวมกันเป็นอำเภอทับปุด ทับปุดเป็นทั้งที่ตั้งของที่ว่าราชการอำเภอ สถานที่ทำงานของหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ ตลาด ซึ่งเป็นที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ผลการดำเนินการ การลงพื้นที่สำรวจข้อมูลประวัติชุมชน สรุปผลได้ดังนี้

1. **ชุมชนบ้านทับปุด** เป็นชุมชนเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และค้าขาย ปัจจุบันวัยรุ่นไม่ได้มีการเรียนรู้ประวัติชุมชนของหมู่บ้านตนเอง สอบถามก็สามารถบอกได้เล็กน้อย หรือบางคนไม่ทราบเลย ดังนั้น โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทับปุดเป็นทั้งชื่อตำบล คือหมู่ที่ 1 บ้านทับปุด และเป็นชื่ออำเภอ คำว่าทับปุด มาจากการยกขนำ(หน้า คือบ้านหลังเล็กๆใช้เป็นที่พักชั่วคราว) ตัวบ้านใช้ไม้ไผ่หรือต้นไม้เล็กๆ

มาทำโครงเคร่าหลังคาจะนำไปปูมาเย็บเป็นด้าย(คล้ายใบจากหรือใบสาเก)ใช้มุงเพื่อป้องกันแดดฝน จึงเป็นที่มาของตำนานบ้านทับปุด

2. **ชุมชนบ้านปากช่อง** บ้านปากช่องปัจจุบันหลังจากถนนเส้นทางทับปุด – พังงา สายใหม่เปิดใช้งาน ทำให้บ้านปากช่องเงียบเหงาไป เพราะถนนเพชรเกษมที่ตัดผ่านบ้านปากช่องมีรถยนต์ผ่านน้อย บ้านปากช่องจึงลดบทบาทจากเส้นทางผ่านไปตลาดพังงาลงไป ในสมัยโบราณปากช่องเป็นเส้นทางเดินเท้าไปซื้อขายสินค้า โดยเฉพาะสุกร (หมู) เส้นทางเดินเท้าจากทับปุด – พังงา เป็นการเดินเท้าจากบ้านทับปุด ผ่านบ้านปากช่อง นบนาขพล (หัวหน้าคนงานก่อสร้างถนนสายทับปุด – พังงา ที่ผ่านเขานางหงส์ คนงานก่อสร้างทางมายกทับอยู่ใกล้หนองน้ำ จึงเรียกบริเวณที่พักคนงานนั้นว่า นบนาขพล) บ้านถ้ำโกบ บางคอกหมู (ที่กักขังหมูที่ไล่ด้อนมาจากที่พังงา อยู่บนเขานางหงส์) โพระพักหนาม (ดินเขานางหงส์ เขตอำเภอเมือง) บ้านสำนักขอน (ชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลบปริง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา เป็นชุมชนที่เจริญเพราะเป็นที่ตั้งของบริษัทเรือขุดแร่ของต่างชาติ คือ บริษัท กำมุนดิน ดิน เครทยัง จำกัด ซึ่งมีคนงานหลายร้อยคน สำนักขอนจึงเป็นที่พบปะของคนงาน (ที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า) บ้านปริง บ้านต้นปาย (ข้างคลองพังงา) จึงจะถึงตลาดพังงา เส้นทางที่กล่าวถึงปัจจุบันบางสถานที่ยังมีร่องรอยเหลืออยู่ แต่บางแห่ง บางสถานที่ก็เลือนหายไปกับกาลเวลา

(ผู้ให้ข้อมูล : นายคัน ชูวงศ์ , นางละเมียด นุ่ทอง ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว)

3. **ชุมชนบ้านไทรมาศ** ไทรมาศ เป็นต้นไม้ใหญ่ที่เคยเป็นที่พักพิงให้ร่มเงา เป็นที่ตั้งของตลาดนัด ปัจจุบันต้นไม้ต้นนี้ถูกตัดโค่น และก่อสร้างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพังงา บ้านไทรมาศเป็นหมู่ที่ 6 ตำบลทับปุด คนในหมู่บ้านประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และทำสวนปาล์ม

4. **ชุมชนบ้านลุ่มเกรียบ** ในสมัยก่อนนั้นพื้นที่มีลักษณะเป็นลุ่มเป็นดอนมีน้ำขัง บางแห่งเป็นป่ารกชัฏ แต่ที่แปลกกว่าพื้นที่อื่นๆ คือ ป่าที่ว่ามีต้นไม้ขึ้นไปทั่ว ต้นไม้ชนิดนี้ชาวบ้านเรียก “ต้นไม้เกรียบ” มีท่านขุนโคกขวย ทัดแก้ว ปกครองท้องที่บ้านลุ่มเกรียบ ปัจจุบันไม่เหลือแล้ว เพราะพื้นที่ทุกแห่งได้นำไปใช้ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน พื้นที่ราบลุ่มของบ้านลุ่มเกรียบที่เคยใช้ทำนา ก็ถูกถมดินใช้ก่อสร้างบ้านเรือน จึงคงเหลือแต่ตำนานเท่านั้น

5. **ชุมชนบ้านขุนบ** บ้านขุนบ ปัจจุบันเป็นชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ มีหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาอาชีพ เพราะภายในชุมชนมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญที่สุด คือ คนในชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน การร่วมแรงร่วมใจกันทำให้คนในชุมชนมีงานทำ และแบ่งปันความรัก ความรู้ สู่บุคคลภายนอก บ้านขุนบมาจากเจ้าขุนงา(เจ้าเมืองพังงา)ต้องการทำบึงทดน้ำเพื่อเอาไว้ใช้ทำนา หลวง(ปัจจุบันยังเหลือร่องรอยพื้นที่นาหลวงก็เป็นบ้านจัดสรรใกล้ตลาดทับปุด) จึงขอแรงงานคนจากพ่อ (เจ้าเมืองนคร) ให้ส่งคนมาช่วย เจ้าเมืองนครจึงเกณฑ์แรงงานทาสชาวมุสลิมมาเป็นแรงงานช่วยขุดบึงน้ำ

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาเก วรรณศึกษา : โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

เมื่อขุดบึงน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ได้สร้างประตูเปิด – ปิดน้ำ เพื่อจะได้ปล่อยน้ำทำนาให้เป็นเวลา ประตูน้ำนั้นต้องทำหุบเพื่อยกบานประตูน้ำขึ้น – ลง จึงเป็นที่มาของบ้านหุบ ส่วนแรงงานบางส่วนที่มาช่วยขุดบึงน้ำก็เดินทางกลับบ้าน อีกส่วนหนึ่งก็ตั้งรกรากสร้างบ้านเรือนอยู่รวมกันที่หมู่ที่ 6 ตำบลโคกเจริญ ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมันจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าชาวมุสลิมที่มาอยู่ที่ตำบลโคกเจริญนั้นจะแตกต่างจากชาวมุสลิมที่อพยพมาจากไทรบุรีและมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านบ่อแสน

สรุปผลการประชุม

การสรุปประวัติความเป็นมาของชุมชนแต่ละชุมชนทำได้ยากมากเพราะคนแก่คนเฒ่าที่มีความรู้ล้มหายตายจากไปหมดแล้ว การสืบค้นข้อมูลไม่ค่อยชัดเจน และถ้าไม่มีการจดบันทึกไว้เชื่อว่าอีกไม่นานประวัติชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่นักเรียนก็คงไม่ทราบความเป็นมา ไม่มีความภาคภูมิใจไว้เล่าขานให้ชนรุ่นหลังแน่นอน

ปัญหา/อุปสรรค

-

กิจกรรมที่ 7 : กิจกรรมนำนักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้ระบบนิเวศกอสาธุ

วันที่ : 29 มิถุนายน 2551 เวลา 09.00 – 15.00 น.

สถานที่ : บ้านนางเกี้ยว อารีการ 54 หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม : จำนวน 26 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียนรู้ระบบนิเวศกอสาธุ พันธุ์สัตว์ และพรรณพืชที่อยู่กอสาธุ

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการเชิญทีมวิจัยประชุม
2. ชี้แจงการลงพื้นที่จัดเก็บ และบันทึกข้อมูลพันธุ์สัตว์ และพรรณพืช
3. ปฏิบัติจริงในการลงพื้นที่
4. สรุปผลการลงพื้นที่

ผลการดำเนินการ

กิจกรรมนำนักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้ระบบนิเวศกอสาธุ มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 26 คน โดยใช้กอสาธุ บ้านนางเกี้ยว อารีการ (เด็กชายศิริศักดิ์ อารีการ) เป็นแหล่งเรียนรู้เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2551

1. นักเรียนลงพื้นที่กอสากูจัดเก็บพรรณพืช และพันธุ์สัตว์บริเวณกอสากู
2. จัดเก็บพรรณพืช พร้อมบันทึกวัน เดือน ปี สถานที่เก็บ ชื่อพืช และการนำไปใช้ประโยชน์
3. บันทึกพันธุ์สัตว์ที่พบ หรือสัตว์ที่น่าจะเคยอยู่บริเวณกอสากู โดยการวาดภาพประกอบชื่อ สัตว์ บอกรวัน เดือน ปีที่พบ และการนำไปใช้ประโยชน์
4. นำข้อมูลทั้งหมดมาร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อสรุปผลการนำไปใช้ประโยชน์ในชุมชน
5. จัดเก็บข้อมูลเข้าสู่ระบบ

ตารางบันทึกการสำรวจพรรณพืชบริเวณกอสากู

หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์				หมายเหตุ
		อาหาร	ยารักษาโรค	เครื่องมือ	ความเชื่อ	
1	ปลีนา		✓			
2	กล้วยเถื่อน	✓	✓	✓	✓	
3	กล้วยขานา		✓			
4	หญ้าหนวดแมว		✓			
5	ชะพลู	✓	✓			
6	ยางพารา			✓		
7	เห็ดขาว	✓	✓			
8	เฟิร์น			✓		
9	หัวท้อ	✓	✓			
10	เห็ดหูหนู		✓			
11	ย่านลิเภา		✓	✓		
12	เอาะ	✓	✓			
13	กล้วยน้ำว้า	✓	✓		✓	
14	ผักเสี้ยนผี	✓		✓	✓	
15	ข่า	✓		✓	✓	
16	แห้วหมู		✓			
17	ผักกูด	✓				
18	บุก	✓	✓			
19	หญ้าไต้ใบ		✓			
20	หญ้าตีนกา		✓		✓	
21	เห็ดแครง	✓				

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธุ กรมศึกษา : โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์				หมายเหตุ
		อาหาร	ยารักษาโรค	เครื่องใช้	ความเชื่อ	
22	ไมยราบ		✓			
23	ตาบเสือ (ยี่สุ่น)		✓			
24	หญ้าหรวด			✓		
รวม		11	19	5	5	

จากตาราง พืชที่ใช้เป็นอาหาร คิดเป็นร้อยละ 45.83 พืชที่ใช้เป็นยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 79.16 พืชที่ใช้เป็นเครื่องใช้ คิดเป็นร้อยละ 20.83 และพืชที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 20.83

ตารางบันทึกการสำรวจพรรณพืชน้ำบริเวณกอสถา

หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์				หมายเหตุ
		อาหาร	ยารักษาโรค	เครื่องใช้	ความเชื่อ	
1	ตีนกก			✓		
2	บัวบก (ผักแว่น)	✓	✓			
3	ราน้ำ		✓			
4	หญ้าแซมไซ					
5	ผักตบชวา	✓		✓		
6	ผักกระเฉด	✓				
7	ผักบุ้ง	✓				
8	สาหร่าย	✓				
9	ผักหนาม	✓				
10	ผักกูด	✓				
11	บอน				✓	
12	จอกแหน					
13	ตะไคร่น้ำ					
14	บอนเต่า	✓				
15	เดย		✓	✓	✓	
รวม		8	3	3	2	

จากตาราง พืชน้ำที่ใช้เป็นอาหารคิดเป็นร้อยละ 53.33 พืชน้ำที่ใช้เป็นยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 20 พืชน้ำที่ใช้เป็นเครื่องใช้ คิดเป็นร้อยละ 20 และพืชน้ำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.33

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธิต กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ตารางบันทึกการสำรวจพันธุ์สัตว์น้ำและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำบริเวณกอสาธิต

หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์				หมายเหตุ
		อาหาร	ยารักษาโรค	ใช้งาน	ความเชื่อ	
1	ปลาตุก	✓	✓		✓	
2	ปลากัด			✓		
3	ปลาช่อน	✓	✓		✓	
4	ปลาเข็ม					
5	เต่า	✓	✓		✓	
6	กบ	✓	✓		✓	
7	เขียด	✓			✓	
8	ปาด	✓			✓	
9	อึ่งอ่าง		✓		✓	
10	คางคก		✓	✓	✓	
11	กิ้ง	✓			✓	
12	หอยขม	✓			✓	
13	ปูนา	✓			✓	
14	ตะพาบ	✓	✓		✓	
รวม		10	7	2	12	

จากตาราง สัตว์น้ำที่ใช้เป็นอาหารคิดเป็นร้อยละ 71.42 สัตว์น้ำที่ใช้เป็นยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 50 สัตว์น้ำที่ใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และสัตว์น้ำที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 85.71

ตารางบันทึกการสำรวจพันธุ์สัตว์บกบริเวณกอสาธุ
หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์				หมายเหตุ
		อาหาร	ยารักษาโรค	ใช้งาน	ความเชื่อ	
1	ตะขาม		✓			
2	งูเห่ล้อม	✓	✓		✓	
3	แมงป่อง		✓			
4	ทวขมัน					
5	กิ้งกือ	✓	✓			
6	ไต้เคียน				✓	
7	ตะกวด (เหี้ย)	✓	✓			
8	จิ้งเหลน	✓				
9	ผีเสื้อ			✓		
10	แมลงภู่					
11	ผึ้ง	✓	✓			
12	ต่อ	✓	✓			
13	แตน	✓	✓			
14	งูเห่า	✓	✓			
15	จิ้งหรีด	✓	✓			
16	ด้กแตน	✓	✓			
17	หนอนคืบ	✓	✓			
18	แมลงวัน					
19	มดแดง	✓				
20	ขุง					
21	แมลงหวี่					
22	แมลงปอ			✓		
23	ปลวก	✓	✓			
24	วัว	✓		✓	✓	
25	ควาย	✓		✓	✓	
26	เป็ด	✓			✓	
27	ไก่	✓	✓	✓	✓	
รวม		18	14	6	6	

จากตาราง สัตว์บกที่ใช้เป็นอาหารคิดเป็นร้อยละ 64.28 สัตว์บกที่ใช้เป็นยารักษาโรค คิดเป็นร้อยละ 50 สัตว์บกที่ใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 21.42 และสัตว์บกที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 21.42

กิจกรรมนำนักเรียนลงพื้นที่เรียนรู้ระบบนิเวศกอสากู มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม 26 คน โดยใช้กอสากู บ้านนางเกี้ยว อาริการ (ชายเด็กชายศิริศักดิ์ อาริการ) ที่อยู่ 54 หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอบ้านนา จังหวัดพังงา เกิดวันที่ 11 มกราคม 2468 อายุ 84 ปี บริเวณบ้านด้านทิศตะวันออก มีกอสากูใหญ่อยู่สองกอ คิดกับคลองไทรมาศ ใกล้กอสากูมีการขุดบ่อปลาเพื่อเลี้ยงปลานิลเป็นแหล่งเรียนรู้ เมื่อวันเสาร์ที่ 29 มิถุนายน 2551 เวลา 09.00 – 15.00 น. เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกับครูในเรื่องระบบนิเวศกอสากู พันธุ์สัตว์และพรรณพืชที่อยู่บริเวณกอสากู

กอสากู ปกติจะมีลำต้นสาธุ หน่อสาธุ ขึ้นอยู่หนาแน่น เจ้าของสาธุเมื่อเข้ามาตัดสาธุนำไปเย็บเพื่อใช้สอย หรือเพื่อเป็นการค้ำนั้น หลังตัดทางสาธุแล้ว ต้องตกแต่งกอสากูโดยตัดต้นสาธุที่ขึ้นอยู่หนาแน่นที่โคนสาธุทิ้ง โดยเว้นสาธุต้นที่แข็งแรง หรือต้นที่ขึ้นไกลจากกอสากูออกไป เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นกอสากูกอใหญ่ต่อไป

สาธุเป็นพืชชุ่มน้ำ ขึ้นอยู่บริเวณน้ำขัง หรือใกล้ทางน้ำไหล บริเวณกอสากูจะมีพืชน้ำขึ้นอยู่ร่วมกันกับสาธุ เช่น กก ผักตบชวา สาหร่าย ผักกะเจด ห่างจากกอสากูออกมาติดพื้นดิน จะมีบัวบก ผักบุ้ง ผักหนาม ผักกูด บอน บอนเต่า เตย ขึ้นอยู่ พืชเหล่านี้มีลักษณะลำต้น ใบ ดอก หลากหลาย ใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น พืชบางอย่างใช้ทำอาหาร บางอย่างใช้เป็นยารักษาโรค บางอย่างใช้ทำเครื่องใช้ และบางอย่างเกี่ยวข้องกับความเชื่อของชาวบ้าน

บริเวณพื้นดินใกล้กอสากูจะมีพรรณพืชบกที่ขึ้นอยู่ใกล้กอสากูอยู่หลายชนิด เพราะพืชพวกนี้ชอบอากาศและความชุ่มชื้นบริเวณกอสากู เช่น เพ็ญ ย่านลิเภา เอาะ กล้ายเดือน ผักกูด บูก ฯลฯ พืชพวกนี้กำลังจะหายไปจากกอสากู เพราะพื้นที่กอสากูได้รับการเปลี่ยนแปลงจากเจ้าของพื้นที่เอง ภัยธรรมชาติ (น้ำท่วม) และภัยจากสารเคมีที่ของพื้นที่ฉีดพ่นฆ่าหญ้าในสวนยางพาราแต่กระทบกับพืชบริเวณกอสากูด้วย

นอกจากนี้บริเวณกอสากูยังมีสัตว์บก สัตว์น้ำ และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำอาศัยอยู่อย่างหลากหลาย บางชนิดถูกคุกคามจนใกล้สูญพันธุ์ บางชนิดเหลือแต่เรื่องเล่าไว้ให้ลูกหลานได้รับรู้ เสียหายที่รุ่นลูกหลานได้เรียนรู้จากตำนานและรูปภาพ

หลังลงพื้นที่สำรวจพันธุ์สัตว์ พรรณพืช บริเวณกอสากู นักเรียนได้ช่วยกันรวบรวมพรรณพืชพันธุ์สัตว์ (จดบันทึก) นำมาร่วมกันวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการนำไปใช้ประโยชน์ โดยร่วมกันจัดเก็บพรรณพืชแต่ละชนิด บันทึกชื่อพืช วัน เวลา สถานที่เก็บข้อมูล และประโยชน์ใช้สอย เพื่อเรียนรู้ระบบนิเวศกอสากู สาธุเป็นพืชชุ่มน้ำขึ้นอยู่บริเวณพื้นที่น้ำขัง หรือห้วย หนอง คลอง บึง ดังนั้น บริเวณกอสากูจึงร่มรื่น มีพรรณพืชและพันธุ์สัตว์หลากหลาย แต่นักเรียนก็ไม่ควรเข้าไปใกล้กอสากู เพราะจะมีโครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

สัตว์ที่เป็นอันตรายและมีพิษชุกซ่อนอยู่ สัตว์บางชนิดอาจเหลือน้อยเต็มที บางชนิดก็ใกล้จะสูญพันธุ์ ซึ่งสิ่งแวดลอมรอบๆ ตัวเรา เช่น การใช้ยากำจัดศัตรูพืช การบุกรุกพื้นที่เพื่อทำสวนยางพารา จึงทำให้สัตว์ต่างๆ สูญหายไปด้วย ส่วนพรรณพืชต่างๆ ก็สูญหายไปหมดแล้ว โดยปกติบริเวณพื้นที่ชุ่มน้ำจะเต็มไปด้วยพืชพันธุ์ประเภทต่างๆ เช่น เฟิร์นรังไก่ เฟิร์นนาคราช หม้อข้าวหม้อแกงลิง พืชเหล่านี้ถูกบุกรุกแผ้วถาง เพราะพื้นที่ถูกขุดทำบ่อปลา และทำสวนยางพารา

สรุปผลการจัดกิจกรรม

ผลการสำรวจพรรณพืชบกบริเวณกอสถาถุ นักเรียนรวบรวมได้ทั้งหมด 24 ชนิด แยกตามลักษณะการใช้ประโยชน์ ดังนี้

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชบกบริเวณกอสถาถุที่ใช้เป็นอาหาร

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	กล้วยเถื่อน	ใบใช้ห่อขนม ลำต้นใช้แกงส้ม แกงกะทิ ผัด
2	ชะพลู	ใช้เป็นเครื่องเคียงเมี่ยงคำ, แกงพริก, แกงกะทิ ห่อหมก
3	เห็ดขาว	ผัด, แกงจืด
4	หัวท้อ	ผัดจิ้มน้ำพริก, แกงพริก, แกงกะทิ
5	เอาะ	แกงพริก
6	กล้วยน้ำว้า	ผลทำขนมเหนียวกล้วย, กล้วยทอด, กล้วยตาก, กล้วยฉาบ กินผลดิบ, ผลแก่แกงพริก, แกงกะทิ, ลำต้นใช้แกงส้ม, แกงกะทิ, ผัด
7	ผักเสี้ยนผี	ใช้ดองกินกับขนมจีน
8	ข่า	ใช้คั้นข่าไก่, แกงกะทิ, แกงเลียง, คั้นข่า, ข้าวข่า
9	ผักกูด	ขลอบอ่อนผัด, ลวกจิ้มน้ำพริก, ยำ
10	บุก	หั่นบุกใช้ทำขนม, ดินอ่อนเผาไฟให้ยางออกหมดแล้วแกงคั่วพริก
11	เห็ดแครง	ใช้แกงกะทิ, หมกเห็ด

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชบกบริเวณกอสถาถุที่ใช้เป็นยารักษาโรค

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	ปลีนา	ใบใช้เป็นผักเครื่องเคียงน้ำพริก, ผักกินกับขนมจีน
2	กล้วยเถื่อน	ลำต้นต้มน้ำ 7 แว่น (ท่อน) ต้มแก้เบาหวาน (ยาผีบอก)
3	กัญชานา (ผักวัง)	แก้มะเร็ง, ครุฑราช, หิด, ฝี, หนอง
4	หญ้าหนวดแมว	แก้ความคัน

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธิต ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปด อ.ทับปด จ.พังงา

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
5	ชะพลู	ราก , ลำต้น ใช้ทำยาใช้ขับระดู , บำรุงธาตุ แก้ท้องขึ้น
6	เห็ดขาว	ลดความดัน
7	หัวท้อ	แกงพริกขี้หน้คร่ำ (คนเกิด) ขับลม
8	เห็ดหูหนู	ลดความดัน , แก้ก้อนใน
9	ย่านลิเภา	คั้นทั้งต้นแก้เจ็บคอ เสียน้ำนม ปวดหลัง ขับปัสสาวะ รากคั้นน้ำแก้ปวดนิ้ว
10	เอะอะ	หัวแก้โรคาพอมแห้งแรงน้อย
11	กล้วยน้ำว้า	แก้อาการท้องอืด , ระบายท้อง
12	ผักเสี้ยนผี	แก้ไข้ขับระดู
13	ข่า	ขับลม ขาบำรุงเลือด
14	แห้วหมู	หัวแห้วคั้นแก้ปวดฟัน , ดัน ใบ ใส่ยาคั้นแก้ไข้ขับระดู
15	บุก	ลดความอ้วน
16	หญ้าไต้ใบ	แก้โรคหัวใจ
17	หญ้าตีนกา	แยงหู , จุ่มยาทาเริม , แก้ก้อนใน , ใช้ขับระดู
18	ไมยราบ	บำรุงเลือด , แผลในลำไส้
19	สาบเสือ (ยี่ถุ่น)	ใบขยี้ให้ละเอียดปิดแผลห้ามเลือด

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชบกบริเวณกอดาตุที่ใช้เป็นเครื่องใช้

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	กล้วยเดือน	ใบกล้วยใช้ห่อขนม , กาบกล้วยทำเชือกผูกของ , ลำต้นปอกหนังตะลุง , ทำแพ
2	ยางพารา	ใบทำดอกไม้ , น้ำยาง , ยางแผ่น , ทำอุปกรณ์ล้อรถยนต์ , รถจักรยานยนต์ ฯลฯ
3	เฟิร์น	ตกแต่งสวน จัดแจกัน จัดช่อดอกไม้
4	ย่านลิเภา	เครื่องจักสาน
5	หญ้าหราค	ใบมัดเป็นกำ ๆ ใช้กรองน้ำยางพารา
6	เอะอะ	ลอกเปลือก ทางลำต้นเข้าเผือกไก่ขาคัก

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชบกบริเวณกอธาดูที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	กล้วยเถื่อน	ปลายใบใช้รองแคร่ไหว้หลาพ่อตา (ศาลพระภูมิ) , ขอดออ่อนมวนบุหรี
2	กล้วยน้ำว้า	ผลใช้ใส่บั้งทำภูมิ , ไหว้ครู , ตั้งตายาย , ใส่บาตรแก้บนหลังจากแคล หายนจากถูกหมากัด
3	ข่า	หัวอ่อนใส่แกงเลียงไหว้พ่อตา
4	หญ้าตีนกา	คันตีนกาใช้ปิดบนแผลที่ถูกงูกัด เชื่อว่างูกลิ้งกา ตีนกาจะปิดเป่าพิษงูได้
5	ผักเสี้ยนผี	แก้เจ็บเมื่อย , ขับลม

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชน้ำบริเวณกอธาดูที่ใช้เป็นอาหาร

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	บัวบก (ผักแว่น)	คันและใบอ่อนจิ้มน้ำพริก , แกงพริก , แกงกะทิ , ผักขมจีน
2	ผักคตขาว	คอกอ่อนลวกจิ้มน้ำพริก
3	ผักกะเจด	ผัด , แกงส้ม
4	ผักบุ้ง	ผัด , แกงส้ม , แกงเทโพ , ผักจิ้ม , ผักเคียงส้มตำ
5	สาหร่าย	อาหารเป็ด
6	ผักหนาม	คันอ่อนแกงส้ม , แกงกะทิ , คอง
7	ผักกูด	ขอดออ่อนลวกแล้วยำ , ผัด , แกงกะทิ , คัมกะทิ
8	บอนเต่า	ลำต้นแกงส้ม

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชน้ำบริเวณกอธาดูที่ใช้เป็นยารักษาโรค

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	บัวบก (ผักแว่น)	คันและใบ คั้น , ปั่น แก้ไข้ใน
2	ราน้ำ	บำรุงธาตุ ระบายขับลม
3	เตย	หัวเตยตากแห้งคั้นแก้ลิ้นแตก

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชน้ำบริเวณกอสากูที่ใช้ทำเครื่องใช้

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	กก	ทอเสื่อ , เชือกมัดของ , กระเป๋า
2	ผักตบชวา	ลำต้นทำเป็ดยวน , กระเป๋า , หมวก
3	เดย	ใบแก้ไข้สานเสื่อ , กระเป๋า , โทงเปรต, กระสอบ, หมวก (ใส่หมากพลู) ทำบั้งครุฑ

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์ของพืชน้ำบริเวณกอสากูที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

ที่	ชื่อพืช	ประโยชน์
1	บอน	ใบใช้ฉุนไฟนำไปปิดแผลที่ถูกสุนัขกัด แล้วเหยียบ (3 วัน) ว่าคาถาคนที่ถูกสุนัขกัดหายเจ็บแล้ว ให้เอาข้าวสวย 1 ขัน พร้อมกล้วยน้ำว้า 1 หวี ไปวัด
2	เดย	หนามเดยวางใต้ถุนบ้าน เวลาคนเกิดไม่ให้ผีกระสือมาลี้วรกเด็กไปกิน

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ – สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำบริเวณกอสากูเป็นอาหาร

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ปลาตุก	ทอด , ผัดเผ็ด , แกงกะทิ , ยำปลาตุกฟู
2	ปลาช่อน	ทอด , แกงกะทิ , แกงส้ม , ห่อหมก
3	เต่า	ผัดเผ็ด
4	กบ	ทอดกระเทียมพริกไทย , แกงส้ม , คัมข่า
5	เขียด	ตุ๋นอืดแกงส้มผักบุ้ง , ผัดเผ็ด
6	ปาด	ทอดกระเทียม
7	กึ่ง	แกงส้ม , ทอด , ทอดเบือ , คัมข่า , กึ่งหวาน
8	หอยขม	แกงกะทิ
9	ปูนา	แกงกะทิ , ทอด
10	ตะพาบ	แกงพริก

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ – สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำบริเวณกอสาคูเป็นยารักษาโรค

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ปลาตุก	ลดไขมันในเส้นเลือด ลดความดัน
2	ปลาช่อน	หางปลาช่อนทำยาโป๊หม่อมเด็ก คางปลาช่อนทำยาตั้ง ยาเบื่อ
3	เต่า	ไข่เต่า เนื้อ บำรุงกำลัง
4	กบ	บำรุงกำลัง กระดูกเขี้ยวแก้อ่อนใน ยาเบื่อ ยาตั้ง ลดความดัน
5	อึ่งอ่าง	บำรุงกำลัง
6	คางคก	คางคกย่างกินแก้โรคเอดส์ , ทาแก้โรคประจำรอย , หัวใจโต
7	ตะพาบ	บำรุงกำลัง

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ – สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำบริเวณกอสาคูมาใช้งาน

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ปลากัด	ไว้กักพินัน , เลี้ยงไว้ดูเล่น , เลี้ยงเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยไข่ขาย
2	คางคก	กำจัดศัตรูพืช

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์สัตว์น้ำ – สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำบริเวณกอสาคูที่เกี่ยวกับความเชื่อ

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ปลาตุก	ปล่อยสะเดาะเคราะห์
2	ปลาช่อน	ปล่อยสะเดาะเคราะห์
3	เต่า	ปล่อยสะเดาะเคราะห์
4	กบ	กบร้องแสดงว่าฝนจะตก
5	เขียด	เขียดร้องแสดงว่าฝนจะตก
6	ปาด	ปาดร้องแสดงว่าฝนจะตก
7	อึ่งอ่าง	อึ่งอ่างร้องฝนยังคงจะตก , ฝนไม่แล้ง
8	คางคก	คางคกร้องฝนจะตก
9	กิ้ง	กิ้งคัมไต่บันทึกรู้ดังดาวย , ลงโรง , ทำขวัญข้าว
10	หอยขม	ยาโป๊หม่อม
11	ปูนา	ไต่บันทึกรู้ทำขวัญข้าว
12	ตะพาบ	ปล่อยสะเดาะเคราะห์

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์จากสัตว์บกบริเวณกอสาคูมาใช้เป็นอาหาร

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	งูเห่ล้อม	ผัดเผ็ด, ย่าง, คัมขำ
2	กิ้งกือ (รดควน)	จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำน้ำแกงขนมจีน
3	ตะกวด (เหี้ย)	ผัดเผ็ด
4	จิ้งเหลน	ทอด, ผัดพริก
5	ผึ้ง	น้ำผึ้งทำขนม, ตัวอ่อนตัวเกลือ
6	ต่อ	ตัวอ่อนตัวเกลือ
7	แตน	ตัวอ่อนกินสด
8	งูเห่า	ผัดเผ็ด, คัมขำ, ย่าง
9	จิ้งหรีด	ตัวเกลือ, ทอด
10	ด้กแตน	ทอด
11	หนอนคืบ	ตัวเกลือ, ทอด
12	มดแดง	ไข่มด – ตัวอ่อน, ขำ, แกงส้ม
13	ปลวก	แม่ปลวกกินสด
14	วัว	กินเนื้อ, กินนม
15	ควาย	กินเนื้อ, กินนม
16	เป็ด	กินเนื้อ, กินไข่
17	ไก่	กินเนื้อ, กินไข่

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์จากสัตว์บกบริเวณกอสาคูมาใช้เป็นยารักษาโรค

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ตะขาบ	หมกไฟ (เผา) แก้หอบหืด
2	งูเห่ล้อม	คิงบารุงกำลัง, ทำยาหยอดตา
3	แมงป่อง	ยาแก้หอบ
4	ทวยมัน	ยาแก้หอบ
5	กิ้งกือ (คำ)	ยาแก้หอบ
6	ตะกวด (เหี้ย)	เนื้อบารุงกำลัง, แก้โรคผิวหนัง, น้ำมันแก้ปวดเมื่อย, แผลพุพอง

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธิต ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
7	ผึ้ง	น้ำผึ้งเป็นยาบำรุงกำลัง , ผสมยาลูกกลอน , ทาแผลแก้โรคเบาหวาน
8	ค่อม	ตัวอ่อนบำรุงกำลัง
9	แตน	ตัวอ่อนบำรุงกำลัง
10	งูเห่า	บำรุงกำลัง , คิงแก่ข้าวโน (คองเหล้า)
11	จิ้งหรีด	บำรุงกำลัง
12	ด้กแตน	คองเหล้าบำรุงกำลัง
13	หนอนด้วง	บำรุงกำลัง
14	ปลวก	แม่ปลวกบำรุงกำลัง
15	ไก่	บำรุงกำลัง , ดุนยาจีน

ตารางแสดงผลการใช้ประโยชน์จากสัตว์บกบริเวณกอสาธุที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	งูเหลือม	พบงูเหลือมเลื้อยข้ามทางให้กลับบ้าน
2	ไส้เดือน	ไส้เดือนขึ้นจากรูจำนวนมาก เชื่อว่าฝนจะตกหนัก
3	วัว	วัวร้องฝนจะตก
4	ควาย	ฝันเห็นควายชีวิตล้มเหลว
5	เป็ด	เป็ดร้องคิทั้งหมด
6	ไก่	ไก่กระดากหัวค้ำ เป็นลางบอกเหตุคนเจ็บป่วยในบ้านจะเสียชีวิต

ตารางแสดงถึงสัตว์บริเวณกอสาธุที่โทษต่อคน

ที่	ชื่อสัตว์	ประโยชน์
1	ยุง	นำโรคต่าง ๆ มาสู่คน , สร้างความรำคาญให้สัตว์เลี้ยง
2	แมลงหวี่	นำโรคมารสู่คน , สร้างความรำคาญ (ตอมตา) ให้สัตว์เลี้ยง

- ผู้ให้ข้อมูล**
- นางเกี้ยว อารีการ 54 หมู่ที่ 1 ตำบลทับปุด อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา
เกิดวันที่ 11 มกราคม 2468 อายุ 84 ปี
 - นายจรินทร์ นิลรัตน์ อายุ 73 ปี หมู่ที่ 3 ตำบลนบปริง อำเภอเมือง จังหวัดพังงา
(ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านยาสมุนไพร)

ปัญหา / อุปสรรค

1. ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องข้อพรณพีช และการนำไปใช้ประโยชน์
2. ขาดภูมิปัญญาด้านพรณพีช
3. พรณพีช – พันธุ์สัตว์บางชนิดหายไปจากกอสาธุ
4. นักเรียนไม่มีความรู้ในการจัดเก็บพรณพีชที่ถูกต้อง

กิจกรรมที่ 8 : การทำแผนผังชุมชน

วันที่ : 11 กรกฎาคม 2551

สถานที่ : วัดพิทักษ์ธรรมาราม อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วม : จำนวน 13 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชน และภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าทีมวิจัยนัดหมายนักเรียนทีมวิจัยหมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง และหมู่ที่ 4 บ้านหุบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา มาพร้อมกันที่วัดพิทักษ์ธรรมารามเพื่อร่วมกิจกรรม “สลากภัตรทุเรียน” วันที่ 11 กรกฎาคม 2551
2. ประสานทีมพี่เลี้ยงเข้าร่วมกิจกรรม
3. ร่วมกิจกรรมสลากภัตรทุเรียน และร่วมกันทำแผนผังชุมชน
4. นักเรียนนำเสนอผลงาน
5. ครู พี่เลี้ยงร่วมกันสรุป

ผลการดำเนินการ

การทำแผนผังชุมชนเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนนำความจำความรู้ และประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน มาทำแผนผังของชุมชน รวมทั้งบ้านของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ มีการทำแผนผังชุมชนบ้านหุบ ในวันที่ 11 กรกฎาคม 2551 ณ วัดพิทักษ์ธรรมาราม หมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา มีทีมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม 13 คน เวลา 09.00 – 12.00 น.

วันที่ 12 – 16 กรกฎาคม 2551 เวลา 12.30 – 13.00 น. และเวลา 15.00 – 16.00 น. ทีมวิจัยร่วมกันทำแผนผังบ้านปากช่อง บ้านลุ่มเกรียบ และบ้านไทรมาศ

วันที่ 17 กรกฎาคม 2551 เวลา 09.00 – 12.00 น. ทีมวิจัยร่วมกันทำแผนผังชุมชนตำบล จาก
การร่วมแรงร่วมใจกันทำให้การทำแผนผังชุมชนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

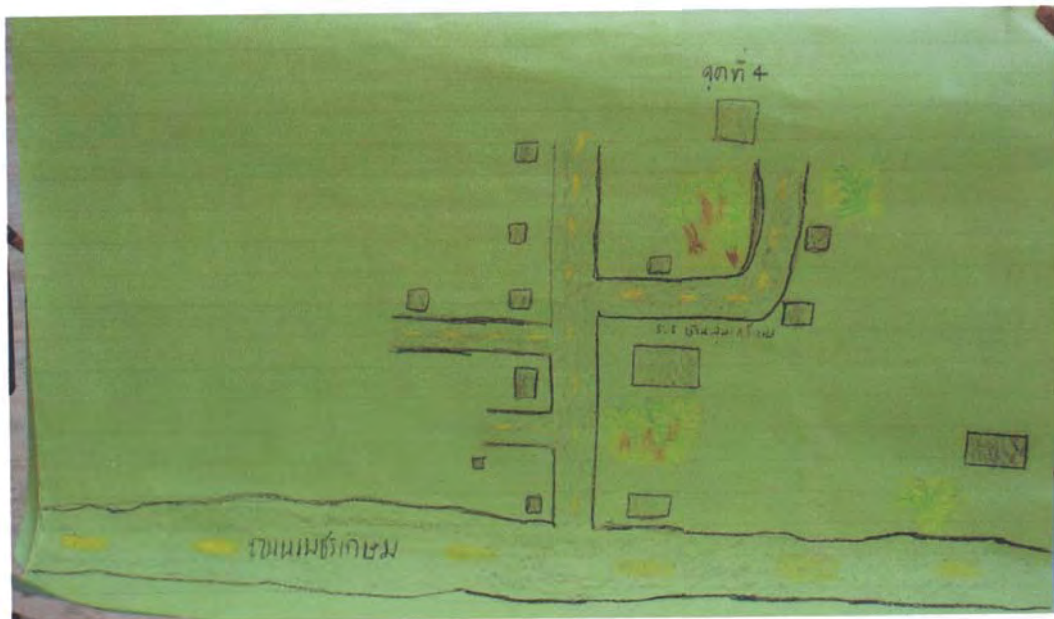

แผนผังหมู่ที่ 1 บ้านทับปุด

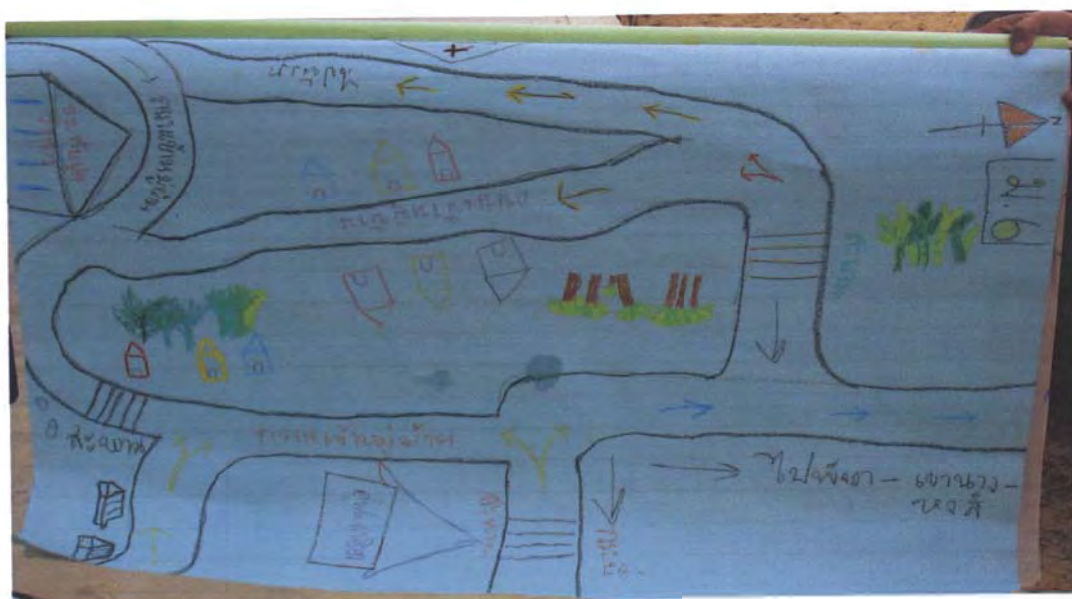

แผนผังหมู่ที่ 2 บ้านปากช่อง

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์
จากคันนา ฤๅษีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

แผนผังหมู่บ้านที่ 4 บ้านลุ่มเกรียบ

แผนผังหมู่บ้านที่ 6 บ้านไทรมาศ

กิจกรรมที่ 9 : จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เตรียมความพร้อม และอุปกรณ์ เพื่อให้นักเรียนลงพื้นที่

วันที่ : 9 สิงหาคม 2551

สถานที่ : โรงเรียนวัดนิโครธาราม อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 6 คน

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กด้านทักษะการสังเกต การกำหนด ปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การเขียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. หัวหน้าโครงการทำความเข้าใจกับทีมวิจัย และนักเรียนก่อนลงพื้นที่
2. กำหนดพื้นที่แหล่งเรียนรู้ที่จะศึกษา
3. ทำบันทึกข้อความเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน ขออนุญาตนำนักเรียนลงพื้นที่เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้
4. กำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
5. ทำหนังสือแจ้งภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ช่วยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง
7. สำรวจข้อมูลด้านอาหาร ขนม และเครื่องดื่ม
8. จัดทำแบบฝึก แบบบันทึก ใบงาน การสำรวจแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศกอสถา
9. ทำแผนผังการเดินทางไปยังจุดต่างๆของแหล่งเรียนรู้
10. กำหนดคณะครูที่จะลงไปช่วยในการจัดกิจกรรมตามฐานการเรียนรู้ต่างๆ
11. จัดทำคำสั่งโรงเรียน
12. เตรียมความพร้อมด้านวัสดุ – อุปกรณ์

ผลการดำเนินการ

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมนำนักเรียนลงพื้นที่โครงการกระบวนการการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นขั้นตอนการเตรียมการ ก่อนลงพื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ แบบบันทึก แบบสังเกตพฤติกรรม ใบงาน แบบฝึกหัด แผนผังการเดินทางไปในแต่ละฐานการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรมสะดวก และคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ดังนั้นวันเสาร์ที่ 9 สิงหาคม 2551 เวลา 09.00 – 16.00 น. ทีมวิจัยจำนวน 6 คน จึงร่วมกันจัดทำแบบฝึก แบบบันทึก แบบสังเกตพฤติกรรม เขียนชื่อฐานการเรียนรู้ จัดเตรียมอุปกรณ์ ประจำฐานทุกฐาน รวมทั้งอาหาร เครื่องค้มนักเรียนทีมวิจัยด้วย

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธุ กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

สรุปผลการดำเนินงาน

เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับทีมวิจัยทั้งครู
กระบวนการดำเนินงานร่วมกันในพื้นที่

และนักเรียนให้พร้อมก่อนลงไปเรียนรู้

ปัญหา / อุปสรรค

-

กิจกรรมที่ 10 : ลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชน
มีส่วนร่วม

วันที่ : 11 สิงหาคม 2551

สถานที่ : หมู่ที่ 4 บ้านขุนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดพิจิตร

ผู้เข้าร่วม : ครู จำนวน 20 คน

นักเรียนและทีมวิจัย จำนวน 38 คน

จุดประสงค์

1. เพื่อศึกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กด้านทักษะ การสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การเขียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทำหนังสือขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ทำคำสั่งโรงเรียน
3. ให้นักเรียนทีมวิจัยรายงานตัว และรับเอกสาร
4. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม
5. หัวหน้าโครงการอธิบายวิธีการเข้าเรียนตามฐาน ซึ่งเวลาเดินต้องเดินตามเข็มนาฬิกา
6. นักเรียนทุกกลุ่มเรียนรู้ร่วมกันกับครู
7. สรุปผลการทำกิจกรรม
8. รายงานผล
9. ทำหนังสือขอบคุณภูมิปัญญาท้องถิ่น

ผลการดำเนินการ

การดำเนินการลงพื้นที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาธู โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2551 เวลา 12.00 - 16.00 น. ณ หมู่ที่ 4 บ้านขุนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร มีนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม 38 คน ครู 20 คน

กระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากสาธู โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 5 ฐาน

ฐานที่ 1 ศึกษากระบวนการนิเวศของสาธู แหล่งเรียนรู้บ้านนายสุวรรณ คงแก้ว

ฐานที่ 2 ศึกษาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู แหล่งเรียนรู้บ้านนายจำเริญ-นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์

ฐานที่ 3 ศึกษาการนำต้นสาธูมาเป็นอาหารสัตว์เลี้ยง บ้านผู้ใหญ่สุริ คำเลี้ยง

ฐานที่ 4 ศึกษาการนำต้นสาธูมาเลี้ยงตัวด้วง บ้านนายเสน่ห์ ท่าดี

ฐานที่ 5 ศึกษาการนำใบสาธูมาเย็บมุงหลังคา

การลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาธู จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ในพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านขุนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร ซึ่งก่อนหน้านักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ได้ออกไปสำรวจพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้น จึงทำหนังสือแจ้งให้ภูมิปัญญาแต่ละฐานเตรียมเนื้อหา อุปกรณ์ ที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละฐานได้แก่

นายสุวรรณ คงแก้ว เกิดวันที่ 10 มิถุนายน 2483 อายุ 68 ปี อยู่บ้านเลขที่ 15 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร ปัจจุบัน นายสุวรรณ คงแก้ว มีอาชีพทำสวนยางพารา , สวนปาล์มน้ำมัน นายสุวรรณ คงแก้ว มีอาชีพเสริม คือ การทำงานช่างไม้ ได้แก่ การทำเฟอร์นิเจอร์ภายในบ้าน งานกลึง โลงศพ และการแทงหยวกตกแต่งหีบศพ บริเวณบ้านนายสุวรรณ คงแก้ว จะมีกอสาธูใหญ่อยู่หน้าบ้าน ซึ่งนายสุวรรณ คงแก้ว จะตัดใบสาธูมาเย็บมุงหลังคาบ้าน หรือขาย แต่ปัจจุบันก็ไม่ได้ทำแล้ว เพราะลูก ๆ รับราชการ หรือทำสวน ไม่มีใครช่วยเย็บจึงต้องหยุดทำงานด้านนี้

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธู กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.บึงสามพัน อ.บึงสามพัน จ.พิจิตร

นายสุวรรณ คงแก้ว เป็นคนใจดี โอบอ้อมอารี และมีความรู้ด้านการใช้ประโยชน์จากสาธู ตั้งแต่เด็ก จนถึงปัจจุบัน จึงเหมาะสมกับการเป็นภูมิปัญญาด้านการใช้ประโยชน์จากสาธู

ฐานที่ 2 นายจำเริญ – นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์ (ศึกษาการใช้ประโยชน์จากสาธู)

นายจำเริญ เอี่ยมศักดิ์ เกิดวันที่ - อายุ 62 ปี นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์ เกิดวันที่ 25 พฤษภาคม 2490 อายุ 61 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13/1 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา ปัจจุบัน นายจำเริญ - นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์ มีอาชีพทำสวนปาล์ม น้ำมัน อาชีพเสริมคือ การเลี้ยงค่าง (ถูกขายช่วย) ดังนั้น การใช้ประโยชน์จากสาธูจึงเหมาะสมที่จะให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งสองช่วยสอน

งานที่ 3 นายสุริ คำเลียง (ศึกษาการนำต้นสาकुมาเป็นอาหารเลี้ยง)

นายสุริ คำเลียง เกิดวันที่ 3 กรกฎาคม 2500 อายุ 50 ปี อยู่บ้านเลขที่ 13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา บ้านนายสุริ คำเลียง ปกติแม่บ้าน หมู่ที่ 4 จะมารวมกลุ่มทำขนมทองม้วน ส่งตามร้านค้า หรืองานศพ นายสุริ คำเลียง มีอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และเลี้ยงวัว อดีตใช้ต้นสาकुเลี้ยงวัว แต่ปัจจุบันปล่อยให้กินหญ้าในทุ่งนา หรือในสวนปาล์มน้ำมัน เพราะไม่มีเวลาไปตัดต้นสาकु และต้องทำสวนด้วย ในวันที่นำนักเรียนไปศึกษาการนำต้นสาकुมาเป็นอาหารสัตว์ นายสุริ คำเลียง ได้ไปตัดต้นสาकुมาใช้เลี้ยงวัวให้นักเรียนดู

งานที่ 4 นายเสน่ห์ ทำคิ (ศึกษาการนำต้นสาकुมาเลี้ยงค่าง)

นายเสน่ห์ ท่าดี เกิดวันที่ 13 สิงหาคม 2516 อายุ 35 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11/3 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปลิว จังหวัดพังงา นายเสน่ห์ ท่าดี มีอาชีพขายหมู (ขายเนื้อหมูชำแหละ) อาชีพเสริมคือการเลี้ยงค่าง อดีตเคยร่วมหุ้นลงทุนกับนายเล็ก เอี่ยมศักดิ์ (ลูกนายจำเริญ – นางจรรยา เอี่ยมศักดิ์) ซึ่งเคยไปทำงานเลี้ยงกึ่งกุลาค่าที่จังหวัดสงขลา เมื่อมีจรรยาจึงกลับบ้าน และได้นำพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ค่างจากจังหวัดสงขลา มาทดลองเพาะ แต่เนื่องจากผลผลิตที่ได้ตัวเล็ก และน้ำหนักเบา กว่าพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ของจังหวัดพังงา จึงเลิกใช้พ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์ จากจังหวัดสงขลา และได้แยกหุ้นไปเพาะเลี้ยงค่างเอง โดยมีจรรยาและลูก ๆ เป็นผู้ช่วย ดังนั้น บ้านนายเสน่ห์ ท่าดี จึงเหมาะที่จะน่านักเรียนไปเรียนรู้การเพาะเลี้ยงค่าง

ฐานที่ 5 นางวิจิตร ท่าดี (ศึกษาการนำใบสาธิตมาเย็บถุงหลังคา)

นางวิจิตร ท่าดี เกิดวันที่ 21 มกราคม 2481 อายุ 80 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11/1 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปลิว จังหวัดพังงา นางวิจิตร ท่าดี เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการเย็บใบสาธิตมาเย็บถุงหลังคา ปัจจุบันยังเย็บสาธิตขายด้วย โดยมีสามี ลูก ๆ และหลาน ๆ ช่วยคัดใบสาธิตมาให้ สาเหตุที่ยังเย็บสาธิตอยู่ เพราะในพื้นที่ของบ้านมีริมคลอง และมีกอสาธิตอยู่จะทิ้งใบให้แห้งคายก็เสียคาย จึงนำมาเย็บขาย ส่วนต้นสาธิตก็ให้ลูกชาย (นายเสน่ห์ ท่าดี) นำไปเลี้ยงค่าง นางวิจิตร ท่าดี ชอบทำขนมมาก นอกจากเหลือกินแล้ว ก็ให้ลูกหลานนำไปขายเป็นรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

นางแม่น้อย นันทการ เกิดวันที่ 20 สิงหาคม 2500 อายุ 51 ปี อยู่บ้านเลขที่ 14/6 หมู่ที่ 4 ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านปลิว จังหวัดพังงา นางแม่น้อย นันทการ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เย็บสาธิตได้ จึงมารับจ้างเย็บสาธิตจากนางวิจิตร ท่าดี ปกตินางแม่น้อย นันทการ มีอาชีพทำสวนยางพารา ถ้ามีเวลาว่างจึงมาช่วย

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธิต กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.บ้านปลิว อ.บ้านปลิว จ.พังงา

การเข้าเรียนในฐานะการเรียนรู้แต่ละฐานที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นช่วยให้ความรู้เป็นรูปแบบการเรียนรู้
อีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การจัดกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคัน
สาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นในวันนี้ ประทับใจบ้านภูมิปัญญาท้องถิ่นทุกบ้านที่เตรียมน้ำ ขนม ผลไม้ไว้
ต้อนรับนักเรียน และครูเป็นอย่างดี ผลการนำนักเรียนที่มียังลงพื้นที่เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้การใช้
ประโยชน์จากคันสาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้เกิดผลปรากฏต่อนักเรียน ต่อโรงเรียน และต่อชุมชน
ดังนี้

ผลที่เกิดกับนักเรียน

1. นักเรียนมีแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการเรียนรู้ในโรงเรียน
2. นักเรียนได้เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง
3. นักเรียนได้เรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งมีความรู้ประสบการณ์ และมีความชำนาญเฉพาะทาง
4. นักเรียนได้เรียนร่วมกับครูอย่างมีความสุข

ผลที่เกิดกับชุมชน

1. คนในชุมชนมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนอย่างต่อเนื่อง
2. ชุมชนมีแหล่งเรียนรู้
3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแบบอย่างให้คนในชุมชนในการจัดการเรียนรู้
4. เป็นการส่งเสริมให้คนรู้จักชุมชนมากยิ่งขึ้น

ผลที่เกิดกับโรงเรียน

1. ชุมชนกับโรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
2. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้น
3. มีภูมิปัญญาที่จะมาให้ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของแต่ละบุคคลกับนักเรียน

สรุปผลการดำเนินการ

การลงพื้นที่เรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากคันสาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้
ชุมชน โรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่น นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ภูมิปัญญาท้องถิ่น
เห็นคุณค่าของตนเอง และเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียนได้

ปัญหา / อุปสรรค

-

กิจกรรมที่ 11 : สรุปผลการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาकु โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

วันที่ : 12 สิงหาคม 2551

สถานที่ : ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวัดนิโครธาราม

ผู้เข้าร่วม : จำนวน 5 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากต้นสาकु โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทำหนังสือขอขอบคุณภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. ร่วมกับคณะทีมวิจัยสรุปผลการลงพื้นที่
3. จัดเก็บรวบรวมข้อมูล
4. รายงานผลการจัดกิจกรรม

ผลการดำเนินงาน

สรุปผลการลงพื้นที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนการใช้ประโยชน์จากต้นสาकु โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทีมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 5 คน เป็นการประชุมเพื่อสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนการใช้ประโยชน์จากต้นสาकु โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น ในวันที่ 12 สิงหาคม 2551 เวลา 10.00 – 17.00 น. ณ ห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนวัดนิโครธาราม ปรากฏผล ดังนี้

การสรุปผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนการใช้ประโยชน์จากต้นสาकु โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น มีทีมวิจัยเข้าร่วมกิจกรรม 5 คน คือ

1. นางปราณี ฉันทวิชานนท์
2. นางสุพิศ ชูร่วง
3. นางจุไรรัตน์ สดวกกิจ
4. นางจันทิรา จันทวี
5. นางจุรีย์ หนูสุวรรณ

จากการลงพื้นที่ของครู จำนวน 20 คน และนักเรียนทีมวิจัย จำนวน 38 คน แยกตามเพศ ดังนี้

ตารางแสดงเพศของนักวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรมลงพื้นที่ศึกษาแหล่งเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธุ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพศ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
ชาย	15	39.47	
หญิง	23	60.52	
รวม	38	100	

จากตาราง แสดงถึงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรม มีทั้งหมด 38 คน แต่มีการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจมา 36 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางแสดงการตอบแบบสอบถามการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธุ โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	กิจกรรม	ระดับความพึงพอใจ					
		มาก	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	น้อย	ร้อยละ
1	ฐ.1 ศึกษาระบบนิเวศกอสาคู	23	63.88	4	11.11	9	25
2	ฐ.2 ศึกษาส่วนประกอบของคันสาธุ	18	50	13	36.11	5	13.88
3	ฐ.3 ศึกษาการนำคันสาธุมาเป็นอาหารสัตว์	20	55.55	10	27.77	6	16.66
4	ฐ.4 ศึกษาการนำคันสาธุมาใช้เลี้ยงค่าง	32	88.88	4	11.11	-	-
5	ฐ.5 ศึกษาการนำใบสาธุมาเข้บมุงหลังคา	29	80.55	7	19.44	-	-
6	แหล่งเรียนรู้ที่ใช้จัดกิจกรรม	27	75	8	22.22	1	2.77
7	ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ให้ความรู้	30	83.33	6	16.66	-	-
8	อาหารและเครื่องดื่ม	25	69.44	11	30.55	-	-

ฐานที่ 1 ศึกษาระบบนิเวศกอสาคู	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 63.88
ฐานที่ 2 ศึกษาส่วนประกอบของคันสาธุ	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 50.00
ฐานที่ 3 ศึกษาการนำคันสาธุมาเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 55.55
ฐานที่ 4 ศึกษาการนำคันสาธุมาเพาะเลี้ยงค่าง	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 88.88
ฐานที่ 5 ศึกษาการนำใบสาธุมาเข้บมุงหลังคา	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 80.55
แหล่งเรียนรู้ที่ใช้จัดกิจกรรม	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 75.00
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ให้ความรู้	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 83.33
อาหารและเครื่องดื่ม	นักเรียนมีความพึงพอใจร้อยละ 69.44

สรุปผลการดำเนินงาน

ผลจากการสำรวจความพึงพอใจ นักเรียนพึงพอใจการนำต้นสาตุม่าเพาะเลี้ยงด้วง คิดเป็นร้อยละ 88.88 รองลงมาคือ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 83.33 และที่ต้องปรับปรุง คือ การศึกษา ส่วนประกอบของต้นสาตุม่า คิดเป็นร้อยละ 50.00

ปัญหา/อุปสรรค

-

กิจกรรมที่ 12 : กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนแบบบูรณาการ “สาตุม่า”

วันที่ : 16 สิงหาคม 2551

สถานที่ : โรงเรียนวัดนิโครธาราม อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม 49 คน นักเรียน จำนวน 30 คน ครู จำนวน 19 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษา และสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กด้านทักษะการสังเกต การกำหนดปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การเขียน การนำเสนอข้อมูล การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ และทักษะ การทำงานเป็นกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทำบันทึกข้อความเสนอผู้อำนวยการ โรงเรียน เพื่อจัดกิจกรรม
2. ประชุมคณะครู เพื่อร่วมกันกำหนดกิจกรรม และรูปแบบการเรียนการสอน วัน เวลา สถานที่
3. จัดทำคำสั่งโรงเรียน แต่งตั้งคณะครูร่วมจัดกิจกรรม
4. ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง
5. จัดเตรียมวัสดุ – อุปกรณ์ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
6. จัดเตรียมอาหาร – เครื่องดื่ม
7. จัดกิจกรรมตามที่กำหนดไว้
8. สรุปผล

ผลการดำเนินการ

กิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ “สาตุม่า” มีครู จำนวน 18 คน และนักเรียน จำนวน 30 คน เข้าร่วมกิจกรรม แยกตามเพศ ดังนี้

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาตุม่า กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ตารางแสดงเพศของนักวิจัยที่เข้าร่วมกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ “สาธิต”

เพศ	จำนวน		รวม	ร้อยละ	หมายเหตุ
	นักเรียน	ครู			
ชาย	11	2	13	32.5	
หญิง	19	8	27	67.5	
รวม	30	10	40	100	

จากตาราง แสดงถึงจำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ร่วมกันตอบแบบสอบถามความพึงพอใจรวม 40 คน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางแสดงการตอบแบบสอบถามการจัดกิจกรรมการสอนแบบบูรณาการ “สาธิต”

ที่	กิจกรรม	ระดับความพึงพอใจ					
		มาก	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	น้อย	ร้อยละ
1	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	29	72.5	5	12.5	6	15
2	กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	23	57.5	14	35	3	7.5
3	กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ	32	75.00	10	25	8	20
4	กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	25	62.5	8	20	7	17.5
5	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	35	87.5	5	12.5	-	-
6	กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	31	71.5	8	20	1	2.5
7	กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพฯ	36	90.00	4	10	-	-

ตารางสรุปแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทักษะกระบวนการเรียนรู้ โครงการกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากสาธิตโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ที่	ชื่อ - สกุล	กลุ่มสาระการเรียนรู้									หมายเหตุ
		ภาษาไทย	คณิตฯ	สังคมฯ	วิทยาศาสตร์	ศิลปะ	ภาษาอังกฤษ	การงานฯ	รวม	ร้อยละ	
		10	10	10	10	10	10	10	70		
1	เด็กชายศิริศักดิ์ อารีการ	10	10	10	10	7	9	10	66	94.28	
2	เด็กหญิงนุชรินทร์ โพธิเศษ	10	10	10	10	7	10	10	67	95.71	

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากต้นสาธิต ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ค.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

ที่	ชื่อ - สกุล	กลุ่มสาระการเรียนรู้									หมายเหตุ
		ภาษาไทย	คณิตฯ	สังคมฯ	วิทยาศาสตร์	ศิลปะ	ภาษาอังกฤษ	การงานฯ	รวม	ร้อยละ	
		10	10	10	10	10	10	10	70		
3	เด็กหญิงชลวรรณ สอนรักษา	10	10	10	10	9	9	10	68	97.14	
4	เด็กชายเอกราช สอนรักษา	10	10	10	10	8	9	10	67	95.71	
5	เด็กหญิงพรวดี วัชการ	10	10	10	10	10	10	10	70	100	
6	เด็กชายวัชรกร สมักรกิจ	10	10	10	10	8	9	10	67	95.71	
7	เด็กหญิงอินทิรา สวงทรัพย์	10	10	10	10	9	10	10	69	98.57	
8	เด็กชายพัฒนพงศ์ ลูกแก้ว	10	10	10	10	7	9	10	66	94.28	
9	เด็กชายวงศ์สถิตย์ สวงทรัพย์	10	10	10	10	7	10	10	67	95.71	
10	เด็กชายชัยวัฒน์ บุญเชื้อ	10	10	10	10	7	9	10	66	94.28	
11	เด็กชายชานนท์ บางอวด	10	10	10	8	7	9	10	64	91.42	
12	เด็กชายภาณุพงศ์ แซ่จิว	10	10	10	10	8	10	10	68	97.14	
13	เด็กหญิงมานิตา องค์เจริญกุล	10	10	10	10	8	9	10	68	97.14	
14	เด็กชายบุญฤทธิ์ แซ่จิว	10	10	10	10	10	9	10	69	98.57	
15	เด็กหญิงศิริพร นิลศรี	10	10	10	10	9	10	10	69	98.57	
16	เด็กชายธรรมสถิต คำเลี้ยง	10	10	10	10	10	10	10	70	100	
17	เด็กชายปิยะวัฒน์ ปิยะวงศ์	10	10	9	7	7	8	10	60	85.71	
18	เด็กหญิงณัฐมล ชื่นอารมณ์	10	10	8	7	7	9	10	61	87.14	
19	เด็กหญิงศุภารัตน์ ผลมาตย์	10	10	10	7	7	8	10	62	88.57	
20	เด็กหญิงศุภิสรา บุญมี	10	10	8	9	7	10	10	64	91.42	
21	เด็กหญิงนริรัตน์ นันทการ	10	10	10	9	7	10	10	66	94.28	
22	เด็กหญิงศิริญา ศรีนิรันดร์	10	10	10	10	9	9	10	68	97.14	
23	เด็กหญิงเกศรา หากการ	10	10	10	7	7	8	10	62	88.57	
24	เด็กหญิงสมฤทัย งานว่อง	10	10	9	7	7	9	10	62	88.57	
25	เด็กหญิงสุรางคณา งานว่อง	10	10	10	7	7	8	10	62	88.57	
26	เด็กหญิงปิยจาภรณ์ นาคจำรูญ	10	10	10	7	7	8	10	62	88.57	
27	เด็กหญิงชนาพร บุญรักษ์	10	10	10	8	7	10	10	65	92.85	
28	เด็กหญิงศุภิดา เอี่ยมศักดิ์	10	10	10	10	9	10	10	69	98.57	
29	เด็กหญิงอติชยา ทองน้อม	10	10	10	10	7	10	10	67	95.71	
30	เด็กหญิงปรียาภรณ์ สวงทรัพย์	10	10	10	10	9	10	10	69	98.57	

จากการสังเกตพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน สามารถสรุปผลการสังเกตได้ดังนี้

1. เด็กชายศิริศักดิ์ งานว่อง เป็นคนตั้งใจเรียน ขยัน และให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม คุยเก่ง แต่ไม่ชอบออกไปนำเสนอผลงานหน้าชั้น หลังจากเข้าร่วมงานกับทีมวิจัย ได้ทำงานกลุ่มหลาย ๆ ครั้ง ลงพื้นที่สัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือทำกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าซักถาม และเข้ามาช่วยเหลือครูมากขึ้น
2. เด็กหญิงนุชรินทร์ โพธิวิเศษ ตั้งใจทำงาน เรียนปานกลาง ทำงานสะอาดเรียบร้อย ขี้อาย ไม่กล้าแสดงออก พูดน้อย หลังเข้าร่วมทีมวิจัยกล้าซักถาม และมาทำงานร่วมกับกลุ่มสม่ำเสมอ พูดมากขึ้น
3. เด็กหญิงชมลวรรณ สวนรักษา ไม่มั่นใจในตัวเอง ขี้อาย คัดสินใจช้า และพูดได้ตอบกับครูถามคำถาม แต่มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ เสมอ หลังเข้าร่วมทีมวิจัย ชอบวาดรูป ทำงานเรียบร้อย และพูดมากขึ้น
4. เด็กชายเอกราช สวนรักษา พูดจาโผงผาง เป็นหัวหน้าโครงการ เป็นผู้นำกลุ่ม ทำงานเก่ง แต่ไม่เรียบร้อย คุยเก่ง มีคำถามถามครูเสมอ หลังเข้าร่วมโครงการ วาดรูประบายสีสวยงาม นำเสนอผลงานหน้าชั้นได้
5. เด็กหญิงพรดี วัชการ เป็นนักเรียนที่พูดเพราะ ขยันทำงาน มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ และครูสม่ำเสมอ ทำงานเรียบร้อย เป็นผู้นำกลุ่มและดูแลช่วยเหลือเพื่อน ๆ ในการทำงานกลุ่ม
6. เด็กชายวัชรกร สมศรีกิจ เป็นผู้ตามที่ดี ตำแหน่งเลขานุการโครงการ แต่ทำงานไม่เสร็จ คุยเก่ง มีคำถามถามครูเสมอ งานไม่ค่อยส่งตามเวลาที่กำหนด ต้องตามทวงตามถามเสมอ หลังเข้าร่วมโครงการพฤติกรรมก็ปรับเปลี่ยนเล็กน้อย ต้องตามทวงงานอยู่เหมือนเดิม
7. เด็กหญิงอินทิรา สงวนทรัพย์ คนเก่งที่วาดภาพระบายสีสวยงาม มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ ภายในทีมวิจัยสม่ำเสมอ ทำงานเสร็จตรงเวลา และคอยช่วยเหลือเพื่อน ๆ และครูเสมอ ถ้ามีเวลาว่าง พร้อมจะถามและพูดคุยกับทุกคน
8. เด็กชายวงศ์สถิต สงวนทรัพย์ รักบอลมากกว่ารักเรียน ไม่ส่งงาน คุยเก่ง หลังเข้าร่วมทีมวิจัย ก็ไม่ค่อยได้เข้าร่วมทำกิจกรรม ไม่มาทำงานตามที่นัดหมาย
9. เด็กชายพิพัฒน์พงศ์ ลูกแก้ว คุยเก่ง และทำงานไม่เสร็จตรงเวลา ต้องถามอยู่เสมอ หลังเข้าร่วมทีมวิจัยได้เปลี่ยนพฤติกรรมบ้าง กล้าซักถาม กล้าพูดกับครูมากขึ้น นำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนได้
10. เด็กชายชัยวัฒน์ บุญเชื้อ คุยเก่ง เขียนภาพระบายสีเก่งมาก เรื่องเรียนไม่แน่ใจ ต้องตามตัวทุกครั้งที่ยเรียกประชุม เป็นผู้นำกลุ่มได้ นำเสนองานหน้าชั้นเรียนได้
11. เด็กชายชานนท์ บางอวด ขาดความรับผิดชอบ เพิ่งสะสมงานหาย ระยะหลังไม่เข้าร่วมกิจกรรม
12. เด็กชายภานุพงษ์ แซ่จิว คนเก่งคนหนึ่งที่ได้รับมอบหมายงานที่ได้รับมอบหมายดี เป็นผู้นำกลุ่มได้ ขยัน และส่งงานตรงเวลา

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธุ กรณีศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

13. เด็กหญิงมานิตา องค์กริณกุล เป็นเด็กเรียบร้อย ทำงานเสร็จตามเวลา รับผิดชอบงานที่มอบหมายให้ กล้าแสดงออก

14. เด็กชายบุญฤทธิ์ แซ่จิว คอยเก่ง ทำงานไม่เรียบร้อย สนุกสนาน เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง นำเสนอผลงานได้

15. เด็กหญิงศิริพร นิลศรี คนเก่งที่มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน ๆ เสมอ ทำงานเรียบร้อย เป็นผู้นำได้ ทำงานเสร็จตามเวลา

16. เด็กชายธรรมสถิต คำเลี้ยง คนเก่งที่ยิ้มอย่างเดียว วาดภาพระบายสีเก่งมาก ทำงานสะอาด เรียบร้อยเสร็จตรงเวลา เป็นผู้นำเพื่อน ๆ ได้

17. เด็กชายปิยะวัฒน์ ปิยะวงศ์ คิดช้า ทำงานช้า งานไม่ส่ง คอยเก่ง แต่ทำงานไม่เคยได้ส่งครู เป็นคนมีน้ำใจแต่ไม่ชอบทำงาน

18. เด็กหญิงณัฐกมล ชื่นอารมณ์ (ย้ายมาใหม่) ขยันเรียน เป็นเด็กเรียบร้อย ไม่ค่อยกล้าแสดงออก หรือซักถาม ขี้อาย

19. เด็กหญิงสุภารัตน์ ผลมาตร คนขี้อายไม่กล้าแสดงออก ทำงานสะอาด เรียบร้อย สวยงาม แต่อย่าให้ออกไปพูด หลังเข้าร่วมทีมวิจัยให้มาช่วยทำงานครู ก็เริ่มซักถามตอบคำถาม พูดคุยกับครูบ้าง

20. เด็กหญิงศุภสร นุญมี คอยเก่ง ไม่ชอบทำงาน งานไม่ส่ง หลังเข้าทีมวิจัย มีความรับผิดชอบในตัวเองมากขึ้น ส่งงานบ้าง ถ้าครูทวงถาม

21. เด็กหญิงนริรัตน์ นันทการ เรียนปานกลาง เป็นเด็กมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ทำงานสะอาด สวยงาม และพูดคอยเก่ง นำเสนองานได้ พฤติกรรมเปลี่ยนไปหลังเข้าร่วมทีม คือ มีความกระตือรือร้นมากขึ้น

22. เด็กหญิงศิริญา ศรีนรินทร์ เป็นเด็กที่เรียนดี กล้าแสดงออก กล้าซักถาม (ย้ายมาเข้าใหม่) ทำงานสวยงาม วาดภาพระบายสีเก่ง เป็นผู้นำ และนำเสนอผลงานหน้าชั้นได้

23. เด็กหญิงเกศรา หากกร เรียนอ่อน ขาดเรียนบ่อย ไม่ส่งงานตรงตามเวลาที่กำหนด

24. เด็กหญิงสมฤทัย งานว่อง ขาดความรับผิดชอบ งานไม่ส่ง ขาดประชุมกลุ่มบ่อยครั้ง

25. เด็กหญิงสุรางคณา งานว่อง เรียนปานกลาง ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม งานไม่ส่ง

26. เด็กหญิงปัญจาภรณ์ นาคจำรูญ เรียนปานกลาง ไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม งานไม่ส่ง

27. เด็กหญิงชนาพร บุญรักษ์ เป็นนักเรียนที่เรียนเก่ง ขยัน พุดเก่ง ทำงานเรียบร้อย มีน้ำใจ และช่วยเหลืองานกลุ่มดี เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี

28. เด็กหญิงสุดธิดา เอี่ยมศักดิ์ เรียนเก่ง ทำงานเรียบร้อย มีน้ำใจ และเป็นผู้นำเพื่อนได้

29. เด็กหญิงอาทิตย์ยา ทองนิ่ม คอยเก่ง ทำงานเรียบร้อย รับผิดชอบงานที่มอบหมายให้ดี ชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ และครู

30. เด็กหญิงปรียาภรณ์ สวงนทรัพย์ เรียนเก่ง ขยันทำงาน รับผิดชอบงานที่มอบหมายให้ดี

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากคันธกุฏี กรมศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ด.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

เป็นผู้นำผู้ตามที่ดี

การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้เนื้อหา “สาธู” เป็นแกนกลาง โดยนำมาบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ คือ

ภาษาไทย ซึ่งมีกิจกรรมให้นักเรียนทำ เป็นการเขียนเรื่องจากภาพ และการเขียนกลอนสี่ กอสาธู กลอนแปด หรือกาพย์ยานี 11

คณิตศาสตร์ มีกิจกรรมการทำโครงการการใช้ประโยชน์จากคันสาธู คือการเย็บสาธู การใช้เลื่อย สัตว์ และการเพาะเลี้ยงด้วง เป็นกิจกรรมกลุ่ม

วิทยาศาสตร์ เป็นการทำแบบฝึกสัตว์ที่อยู่บริเวณกอสาธู

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นการเรียนรู้อาชีพในชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากสาธู และแผนผังภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากคันสาธู

ศิลปะ เป็นการวาดภาพพระบาทสีพีช และสัตว์บริเวณกอสาธู

ภาษาอังกฤษ เป็นการทำโครงการสัตว์ต่างๆที่พบเห็นบริเวณกอสาธู

การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นการทำโครงการการทำขนมสาธูเปียก ขณะจัดกิจกรรม ครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ จะสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และบันทึกผลคะแนน ชิ้นงาน

สรุปผลการดำเนินการ

กระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ “สาธู” เป็นการนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริง นักเรียนที่ม่วิจัยได้เรียนรู้การทำโครงการ แบบฝึก แผนผังชุมชน และบ้านภูมิปัญญาที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธู

จากการให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจนักเรียน ในเรื่องการสอนแบบบูรณาการ “สาธู” จากการเรียนการสอนแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	คิดเป็นร้อยละ 72.5
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์	คิดเป็นร้อยละ 57.5
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์	คิดเป็นร้อยละ 75.00
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ	คิดเป็นร้อยละ 62.5
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ	คิดเป็นร้อยละ 87.5
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	คิดเป็นร้อยละ 71.5
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพฯ	คิดเป็นร้อยละ 90.00

ผลสำรวจความพึงพอใจของการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนพึงพอใจกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 90.00 รองลงมา คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และที่ต้องปรับปรุง คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 57.5

ปัญหา / อุปสรรค

แผนการจัดการเรียนรู้

การสอนแบบบูรณาการ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ชื่อหน่วยการเรียนรู้ การใช้ประโยชน์จากสาธู

เวลาเรียน 5 ชั่วโมง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. เขียนเรื่องจากภาพหรือประสบการณ์ได้
2. เขียนบทร้อยกรองได้
3. เขียนและคิดคำนวณ โจทย์ปัญหาการใช้ประโยชน์จากสาธูได้
4. ทำแผนภูมิรูปภาพหรือแผนภูมิแท่ง การเฉลี่ยร้อยละได้
5. นักเรียนรู้จักประโยชน์ของสาธูที่นำมาใช้
6. นักเรียนสำรวจพรรณพืชและพันธุ์สัตว์ได้
7. นักเรียนรักษาความสะอาดของร่างกายได้
8. นักเรียนเขียนแผนผังชุมชนได้
9. นักเรียนเรียนรู้อาชีพของคนในท้องถิ่นและภูมิปัญญาในท้องถิ่น
10. นักเรียนวาดภาพบริเวณกอสาดูได้
11. นักเรียนร้องเพลงรองเง็งต้นหงสาธูและทำจังหวะได้
12. เขียนคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์บริเวณกอสาดูได้
13. ทำโครงการสัตว์บริเวณกอสาดูได้
14. เรียนรู้การใช้ประโยชน์จากส่วนต่างๆของสาธูมาทำขนมได้

สาระการเรียนรู้

1. ลักษณะของกอสาดูแหล่งที่อยู่ของดินสาธู
2. การใช้ประโยชน์ส่วนต่างๆของดินสาธู
3. ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากสาธู
4. พรรณพืชและพันธุ์สัตว์ที่อยู่บริเวณกอสาดู
5. การทำโครงการ
6. การทำขนมจากดินสาธู

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากดินสาธู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ค.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม ในลักษณะความสามารถนักเรียน แล้วให้เลือกประธาน กรรมการภายในกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่ม เมื่อแบ่งกลุ่มเสร็จแล้วครูแจกสมุดบันทึกให้นักเรียนทุกคนเพื่อใช้บันทึกกิจกรรมต่างๆและเก็บผลงานแนะนำการเข้าเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ

2. แต่งตั้งคณะครูให้รับผิดชอบตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามความถนัดและความสนใจของครู เช่น

(ท.) ภาษาไทย อ.สมนึก ชนการ อ.ชวานี ผลากิจ

(ค.) คณิตศาสตร์ อ.ภิญณี ณ สงขลา อ.พรพิมล อินทร์ชัย อ.วัลลดา คงสามารถวัฒนา

(ว.) วิทยาศาสตร์ อ.สุนทร พลายสิน อ.สุพรรณิ อาวุธเพชร

(ส.) สังคมฯ อ.อารมณ พลายสิน อ.วิไลวรรณ ถิ่นทับปุด อ.อารีย์ สุขสวัสดิ์

(พ.) พลและสุขศึกษา (สอศแทรกเข้าไปในกลุ่มสาระการเรียนรู้)

(ศ.) ศิลปและดนตรีนาฏศิลป์ อ.อมร ภู่อมร อ.สุพิศ ชูร่วง อ.จรรย์ หนูสุวรรณ

(อ.) ภาษาอังกฤษ อ.ปราณี ฉันทวิชานนท์ อ.สมพร พิพิธภัณฑ์ อ.จูไรรัตน์ สะดวกกิจ

อ.ชูศรี สิทธิศิลป์

(ง.) การงานอาชีพฯ อ.จรรย์ หนูสุวรรณ อ.กัลยา กะสิรักษ์ อ.อารีย์ สุขสวัสดิ์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (ท)

1. ครูแจกใบงานให้นักเรียน

2. ทุกคนในกลุ่มศึกษาใบงาน

3. ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน

- ระบายสีภาพกอสาธุ

- เขียนเรื่องจากภาพหรือเขียนกลอนสี่ หรือกลอนแปด

4. นักเรียนนำเสนอผลงาน

5. เปรียบเทียบผลงาน

6. จัดเก็บอุปกรณ์และผลงานให้เรียบร้อย

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ค.)

1. ครูกำหนดให้นักเรียนแต่ละหมู่บ้านสำรวจการใช้ประโยชน์สาธุภายในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเอง (ม. 1,2,4,6 ตำบลทับปุด ม. 4 ตำบลโคกเจริญ) อำเภอทับปุด จังหวัดพังงา (ก่อนเรียน)

- สำรวจการใช้ใบสาธุทำอุปกรณ์มุงหลังคามีกี่ครัวเรือน

- สำรวจการนำต้นสาธุมาใช้เลี้ยงสัตว์มีกี่ครัวเรือน

- สำรวจการนำต้นสาธุมาใช้เลี้ยงคัวมีกี่ครัวเรือน

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธุ รับผิดชอบ: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา

- 4) ให้นักเรียนบันทึกการสำรวจในรูปตาราง
- 5) นำข้อมูลจากข้อ 1 มาเขียนในรูปร้อยละ
- 6) นำข้อมูลจากข้อ 1 มาเขียนเป็นแผนภูมิแท่ง
- 7) เมื่อทุกคนในกลุ่มทำงานเสร็จแล้วก็นำมาเข้าเล่ม
- 8) สรุปผลการทำงาน
- 9) จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ว.)

จากการลงพื้นที่เรียนรู้ชีวบริเวณกอสากุกับภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วม (วันที่ 11 สิงหาคม 2551) แล้วจึงค้นคว้า นักเรียนต้องใช้ข้อมูลที่บันทึกไว้มาใช้ในการจัดกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 เรื่อง การสำรวจพรรณพืชอยู่บริเวณกอสากุแล้วบันทึกลงในตาราง 3 ชนิด พร้อมวาดภาพระบายสีให้เรียบร้อย

กิจกรรมที่ 2 เรื่องการสำรวจพันธุ์สัตว์ที่อยู่บริเวณกอสากุแล้วบันทึกลงในตาราง 3 ชนิด พร้อมวาดภาพระบายสีให้เรียบร้อย

กิจกรรมที่ 3 เรื่องชีวบริเวณกอสากุให้นักเรียนสำรวจบริเวณกอสากุแล้วบันทึกลงในตาราง แบ่งออกเป็นสิ่งมีชีวิต และสิ่งไม่มีชีวิตพร้อมวาดภาพระบายสีให้เรียบร้อย

กิจกรรมที่ 4 เรื่องวิธีขยายพันธุ์ต้นสาธุ ให้นักเรียนอธิบายขั้นตอนการขยายพันธุ์สาธุ พร้อมวาดภาพระบายสีประกอบ

เมื่อทำกิจกรรมครบทุกกิจกรรมแล้วนักเรียนเปรียบเทียบผลงานและจัดเก็บผลงานให้เรียบร้อย ครูเน้นการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม การทำความสะอาดมือให้เรียบร้อยก่อนรับประทานอาหารหรือหยิบขนม (เสริมกลุ่มสาระการเรียนรู้พลศึกษาและสุขศึกษา)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ศ.)

1. ให้นักเรียนวาดภาพและอธิบายการนำต้นสาธุมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น
2. ให้นักเรียนเขียนแผนผังแหล่งสาธุในท้องถิ่น
3. นักเรียนเปรียบเทียบผลงาน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป
5. จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
6. ให้นักเรียนล้างมือให้สะอาดก่อนดื่มน้ำหรือรับประทานอาหาร

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะและดนตรีนาฏศิลป์ (ศ.)

ศิลปะ

1. นักเรียนร่วมกันศึกษาใบงาน
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน คือ ให้นักเรียนวาดภาพพื้นที่บริเวณกอสาธู
อยู่อาศัยพร้อมระบายสี
3. นำเสนอผลงาน
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการทำงาน
5. จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
6. ให้นักเรียนล้างมือให้สะอาดก่อนดื่มน้ำหรือรับประทานอาหาร

ดนตรีนาฏศิลป์

1. ให้นักเรียนอ่านเนื้อเพลงร้องเงี้ยวของสาธูพร้อมๆกัน
2. ครูร้องให้นักเรียนฟัง 1 ครั้ง
3. ให้นักเรียนร้องตามครูทีละวรรค
4. นักเรียนร้องพร้อมๆกัน
5. นักเรียนร่วมกันร้องพร้อมปรบมือทำจังหวะ
6. ให้นักเรียนคิดเนื้อเพลงลงสมุดบันทึก
7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ของสาธู

เพลงต้นหยง

เนื้อร้อง ปราณี ฉันทวิชานนท์
สมจิตร เทพณรงค์

(สร้อย) ต้นหยง ต้นหยง	หยงไทรละน้อง หยงต้นกำปู
พวกเราเด็กๆ ต้องเรียนรู้	ในดงสาธู นั้นมีอะไร (ซ้ำ)
ในดงสาธู นั้นมีทั้งงู	หนู มดตะนอย
และตอนไถลัดคำ มีทั้งห้อย	ค้างคาวตัวน้อย บินออกหากิน
ต้นหยง ต้นหยง	หยงไทรละน้อง หยงต้นกำปู
วันนี้พี่จะพา น้องมาดู	ประโยชน์สาธู นั้นมีอย่างไร(ซ้ำ)
ถ้าต้นสาธู นั้นเป็นที่อยู่	หนอนด้วง ตัวน้อย
อาหารคาวหวาน แสนอร่อย	ประโยชน์ใช้สอย นั้นมีมากมาย
ใบสาธูนั้น ที่รับรู้กัน	ไข่มุก หลังคา
ใช้กับบ้านเรือน ขน่านา	เห็ดเหี่ยวเมื่อยล้า พักกายหายพลัน

ส่วนก้านสาข เรานำมาใช้	ปิดกวาด ทุกที่
ทั้งพื้นผนัง สะอาดดี	อย่ามั่ววอรี่ รีบลงทำดู
ยังมีอีกอย่าง คือขางสาข	ท่านรู้ หรือไม่
กำจัดส้วฝ้า ก็ทำได้	หน้าคำ หน้าลาย ก็หายพลัน
คันหยง คันหยง	หยงไหรละน้อง หยงคันก้ามปู
วันนี้พี่น้อง คงได้รู้	ประโยชน์สาข นั่นคืออย่างไร (ซ้ำ)
เราต้อง ช่วยกัน	ช่วยรักษาพันธุ์ ของคันสาข
เพื่อให้ถูกหลาน ได้เรียนรู้	ว่าคันสาข คู่กันบ้านเรา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (อ.)

1. สนทนาเกี่ยวกับสัตว์ที่อาศัยในกอสาข
2. นักเรียนช่วยกันบอกชื่อสัตว์ที่อาศัยในกอสาข
3. ให้นักเรียนในกลุ่มค้นคว้าคำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ที่อาศัยอยู่ในกอสาขเป็นภาษาอังกฤษ
4. นักเรียนนำเสนอผลงาน
5. นักเรียนร่วมกันสรุปชื่อสัตว์ต่างๆที่อาศัยในกอสาข
6. จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ง.)

ให้นักเรียนทุกกลุ่มมาเรียนรู้ร่วมกันในการทำขนมสาขเปียก โดย

8. ให้นักเรียนศึกษาใบงานการทำขนม อุปกรณ์ที่วางไว้บนโต๊ะ
9. ครูและนักเรียนร่วมกันบอกวิธีการทำขนมสาขเปียกตามลำดับขั้นตอน
10. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงในการทำขนม
11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป
12. นักเรียนวาดภาพอุปกรณ์และขั้นตอนการทำสาขเปียก
13. นำเสนอผลงาน
14. จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อยครูเน้นการทำความสะดวกสถานที่ อุปกรณ์
การทำขนม การทำความสะอาดร่างกายทั้งก่อนและหลังการทำงาน

การสอนแบบบูรณาการ”สาข” ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับความร่วมมือจากคณะครูทุกคนในโรงเรียนทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การดูแลนักเรียนในการทำงานกลุ่ม การเตรียมอุปกรณ์ ใบงาน การจัดเก็บอุปกรณ์ จัดเก็บชิ้นงาน ฯลฯ ทำให้งานวันนี้สำเร็จดูลงไป ด้วยดีต้องขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กิจกรรมที่ 13 : ประชุมสัมมนาทีมวิจัยเพื่อเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

วันที่ : 23 – 24 สิงหาคม 2551

สถานที่ : ณ ศาลาเนกประสงค์หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านลาด จังหวัดพิจิตร

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ทีมวิจัยสาธิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ครูและนักเรียน จำนวน 30 คน

ทีมวิจัยเครือข่าย จำนวน 10 โครงการ รวมจำนวน 70 คน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพบปะทีมวิจัย และเครือข่ายจังหวัดระนอง - พังงา
2. เพื่อรายงานความก้าวหน้าการจัดกิจกรรม
3. เพื่อฝึกเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. เข้าร่วมประชุมประจำเดือนกับชาวบ้าน ผู้ปกครองหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านลาด จังหวัดพิจิตร เพื่อแจ้งให้ชาวบ้านทราบถึงการลงพื้นที่ และขอความร่วมมือให้ทุกคนเข้ามาร่วมเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

2. ประชุมคณะครูในโรงเรียน แจ้งวัน เวลา สถานที่ และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. แจ้งนักเรียนทีมวิจัย โดยเฉพาะนักเรียนหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ เตรียมตัวในการเข้าร่วมกิจกรรม
4. ประสานงานทีมวิจัย พี่เลี้ยง ที่พัก
5. จัดเตรียมสถานที่จัดประชุม อาหาร อาหารว่าง เครื่องดื่ม
6. จัดเตรียมอุปกรณ์ ผลงานของนักเรียน
7. จัดนิทรรศการกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้ประโยชน์จากดินสาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสอนแบบบูรณาการ"สาธิต"
8. จัดประชุมทีมวิจัย
9. สรุปผล

ผลการดำเนินการ

การจัดเป็นเจ้าภาพการประชุมสัมมนาทีมวิจัย เพื่อการเขียนรายงานการวิจัยท้องถิ่น เป็นการรวมตัวพบปะพูดคุยกันระหว่างทีมวิจัยทั้งหมด 10 โครงการ ของจังหวัดพิจิตร-ระนอง ได้แก่ กลุ่มผ้าทอ โตนกลอย กลุ่มน้ำปลาบ้านบางกล้วยนอก กลุ่มว่านหางช้างบ้านบางคืบ กลุ่มอนุรักษ์พรรณพืชโรงเรียนกะปงพิทยาคม กลุ่มอนุรักษ์ปูดำบ้านโคกยาง กลุ่มพลับพลึงธารบ้านนาตา กลุ่มปลูกไผ่ค่านพระยาพิพิธ กลุ่มอนุรักษ์คลองงา บ้านทุ่งคาโงก กลุ่มการใช้ประโยชน์จากดินสาธิต โรงเรียนวัดนิโครธาราม อำเภอบ้านลาด

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากดินสาธิต ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.บ้านลาด อ.บ้านลาด จ.พิจิตร

ทับปุด และกลุ่มมองดูคน ค้นหาตัวเอง ของชนมอร์แกน บ้านทับตะวัน ในวันที่ 23 สิงหาคม 255 ณ ศาลาเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 บ้านหุบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านทับปุด จังหวัดพังงา

หลังรายงานตัวแนะนำสมาชิกภายในกลุ่มทุกกลุ่มแล้ว กลุ่มการใช้ประโยชน์จากคันสาธ ได้บอกกล่าวถึงความก้าวหน้าของโครงการ และให้นักเรียนออกมาเล่าประวัติชุมชนบ้านหุบ ภูมิปัญญาที่ใช้ประโยชน์จากคันสาธ จากนั้นที่เลี้ยงโครงการ ฯ นายสุขกิจ นาคาขุน ได้ดำเนินการประชุมเพื่อเขียนรายงานโครงการ โดยแนะนำวิทยากรที่จะมาให้การอบรมการเขียนรายงาน มีการรวมกลุ่มแต่ละโครงการเขียนสรุปงานที่ได้ดำเนินการมาแล้วว่าทำอะไรบ้าง ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานหน้าห้องประชุมที่เลี้ยงและวิทยากรอภิปราย และทำข้อเสนอแนะเป็นรายโครงการ เพื่อให้แต่ละโครงการได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง ต่อจากนั้นเจ้าของพื้นที่โครงการการใช้ประโยชน์จากคันสาธ ได้นำทีมวิจัยไปดูการเพาะเลี้ยงคุ้งที่บ้านของนายเสน่ห์ ท่าดี หมู่ที่ 4 บ้านหุบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบ้านทับปุด จังหวัดพังงา

วันที่ 24 สิงหาคม 2551 เวลา 09.00 ทุกกลุ่มร่วมกันเขียนรายงาน (ต่อ) มีข้อเสนอแนะ จากทีมที่เลี้ยง และวิทยากร ทำให้ทุกกลุ่มกระตือรือร้นในการเขียนรายงานมากขึ้น จากนั้นทุกกลุ่มช่วยกันสรุปการทำงาน และหลักฐานหรือร่องรอยที่ต้องแนบกับรายงานเป็นภาคผนวก ตัวแทนกลุ่มออกไปนำเสนอหน้าห้องประชุม ที่เลี้ยง และวิทยากรให้ข้อเสนอแนะรายกลุ่มจนครบทุกกลุ่ม มีการอภิปราย ซักถามความเข้าใจ และหาเจ้าภาพในการประชุมครั้งต่อไป ซึ่งกลุ่มอนุรักษ์พลับพลึงธารบ้านนาคา อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง รับเป็นเจ้าภาพ

สรุปผลการดำเนินการ

จากการให้ผู้เข้าร่วมอบรมการเขียนรายงานวิจัย ตอบแบบสอบถาม จำนวน 27 ชุด ปรากฏผลดังนี้

ความพึงพอใจในการต้อนรับ	คิดเป็นร้อยละ 66.67
ความเหมาะสมของสถานที่พัก	คิดเป็นร้อยละ 44.45
ความเหมาะสมของเนื้อหากิจกรรม	คิดเป็นร้อยละ 66.67
ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรม	คิดเป็นร้อยละ 44.45
ความเหมาะสมของอาหารและเครื่องดื่ม	คิดเป็นร้อยละ 88.89
ความเหมาะสมของวิทยากร/ที่เลี้ยง	คิดเป็นร้อยละ 92.59
ความเหมาะสมของสถานที่ในการอบรม	คิดเป็นร้อยละ 51.85
ความเหมาะสมของการจัดนิทรรศการ	คิดเป็นร้อยละ 33.34

จากการตอบแบบสอบถาม จำนวน 27 คน กิจกรรมที่ผู้ร่วมอบรมชอบมากที่สุด คือ วิทยากร / พี่เลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 92.59 รองลงมา คือ อาหาร และเครื่องดื่ม คิดเป็นร้อยละ 88.89 และที่ต้องปรับปรุง คือ การจัดนิทรรศการ คิดเป็นร้อยละ 33.34 และมีข้อเสนอแนะจากผู้เข้าอบรม คือ ที่พักไม่ควรจะอยู่ห่างจาก สถานที่อบรมมากเกินไป ทำให้เสียเวลาในการเดินทาง และการจัดนิทรรศการ “สาธิต” มีผลงานนักเรียนน้อยเกินไป

วันที่ 5 กันยายน 2551 เวลา 13.00 – 15.00 น. ณ ศาลาอเนกประสงค์ หมู่ที่ 4 บ้านหุบ ดาบสโลก เจริญ อำเภอบ้านปลิว จังหวัดพิจิตร หัวหน้าโครงการ คือ นางจุรี หนูสุวรรณ ไปเข้าร่วมประชุมกับชาวบ้านเพื่อขอบคุณที่ชุมชนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธิต โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น และการเป็นเจ้าภาพร่วมในการประชุมการเขียนรายงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น โครงการกระบวนการเรียนรู้การใช้ประโยชน์จากคันสาธิต จากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ทีมวิจัยได้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ และให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปรากฏผล ดังนี้

ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

1. นักเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคนในชุมชน
2. นักเรียนกล้าซักถาม กล้าแสดงออก
3. นักเรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น พืช สัตว์ในท้องถิ่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ
4. นักเรียนรักและหวงแหนท้องถิ่น
5. นักเรียนได้เรียนรู้ โดยการปฏิบัติจริง

ผลที่เกิดขึ้นกับครู

1. ครูได้เรียนรู้กับนักเรียน
2. ครู ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคนในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน
3. ครูได้ลงไปสัมผัสกับแหล่งเรียนรู้ในชุมชน
4. ครูได้รับประสบการณ์ใหม่

ผลที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน

1. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มขึ้น
2. โรงเรียนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

ขนมทองม้วน

อุปกรณ์

1.พิมพ์ขนม	1	ชุด
2.ร่ายางขนม	2	ชุด
3.คีมคีบถ่าน	1	อัน
4.กะละมังถายแป้ง	1	ใบ
5.กะละมังแบ่งแป้ง	2	ใบ
6.จวัก	2	อัน
7.ถ่านไฟ	1	ถุง
8.แป้งมันสำปะหลัง	5	ขีด
9.แป้งสาธู	5	ขีด
10.งาดำ	1	ถุง
11.เกลือ		
12.น้ำตาล	5	ขีด
13.น้ำมันพืช(ใช้เช็ดพิมพ์)		
14.น้ำกะทิ	1	ถ้วย
15.ไข่ไก่	5	ฟอง
16.ถังใส่ขนม	1	ใบ
17.ไม้ไผ่เล็กๆ(ใช้ม้วนขนม)		
17.เชียง(คานเตียม ไว้รองแผ่นขนมที่จะม้วน)		

วิธีทำ

- ผสมแป้ง เกลือ น้ำตาล ไข่ไก่เข้าด้วยกันวางทิ้งไว้
- ก่อไฟเกลี่ยถ่านให้ทั่วเตา(ร่ายาง) วางตะแกรงและวางพิมพ์ขนมไว้บนรางให้ร้อน
- ยกพิมพ์ขนมลงมาทาน้ำมันแล้วนำไปวางบนตะแกรงให้ร้อนอีกครั้ง
- นำพิมพ์ขนมมาเปิดออกคักแป้งขนมใส่ปิดพิมพ์ลงเอียงพิมพ์ให้น้ำแป้งที่เหลือไหลออก
- วางพิมพ์ขนมลงบนรางโดยกลับพิมพ์ไปมา(สะดวกก็ได้) เปิดพิมพ์ขนมออกดูถ้าสีขนมมีสีเหลืองก็ยกขนมออกจากพิมพ์ได้ วางพิมพ์ลงบนรางแล้วใช้ไม้ไผ่ม้วนแผ่นขนมจะได้ขนมทองม้วนสวยๆ 1 อัน เก็บใส่ถังเพื่อให้ขนมกรอบ
- นำพิมพ์ขนมมาทาน้ำมันตั้งไฟให้ร้อนแล้วก็เริ่มทำขนมอันใหม่ได้ จนแป้งหมดกะละมังที่ละลายไว้

7. จัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

การใช้คันสาธิตเลี้ยงสัตว์

วันนี้ข้าพเจ้าได้ไปศึกษาการนำคันสาธิตเลี้ยงสัตว์ที่บ้านของนายสนั่น ประสมกิจ บ้านเลขที่ 2/1 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำทองหลาง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดพิจิตร 086 – 270- 376 เป็นบ้านสองชั้นมีบริเวณคั่นหน้าบ้านมีกองคันสาธิตที่ปอกเปลือกออกแล้ว มีเครื่องขุดมะพร้าวไว้สำหรับขุดคันสาธิตเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์ สัตว์ที่เลี้ยงได้แก่ หมู เป็ด ไก่ และเป็ดเทศ(หม่านึ่ง) รอบๆบริเวณบ้านใช้ทำเล้าหมู เล้าเป็ดและเล้าไก่ ส่วนเล้าหมูอีกเล้าหนึ่งได้ทำไว้ที่บ้านเก่า(บ้านพ่อแม่)ที่อยู่ไกลออกไปจึงไม่ได้ไปดู สัตว์ที่เลี้ยงมีจำนวนมาก เช่น เป็ดได้เลี้ยงไว้ประมาณ 200 ตัว หมูที่บ้านมี 4 ตัว ส่วนคอกที่ 2 (บ้านเก่า) มีประมาณ 120 ตัว เป็ดเทศ 120 ตัว สัตว์ทั้งหมดกินอาหารร่วมกันโดยใช้สาธิตผสมกับหัวปลาดังข้างให้กินวันละ 2 มื้อ ส่วนเวลากลางวันปล่อยให้ออกไปหากินเองในคลอง บริเวณบ้านเพราะมีการกั้นรั้วและจึงแสร้งไม่ให้เปิดไถ่ออกไปไกลๆ ป้องกันการสูญหายได้อีกวิธีหนึ่ง การเลี้ยงสัตว์จำนวนมากโดยใช้คันสาธิตไม่มีกลิ่นของมูลสัตว์(กลิ่นเหม็น)รบกวนคนไปศึกษาดูงานเลย น่าจะเป็นประโยชน์ของคนเลี้ยงด้วย เพราะนอกจากจะประหยัดต้นทุนการผลิตแล้ว สุขภาพของคนเลี้ยงก็จำเป็นอย่างยิ่งถ้าคนเลี้ยงหรือคนรอบๆข้างมีสุขภาพดีไม่มีกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านก็ไม่รังเกียจ ทำให้ผู้ผลิตมีรายได้ดี สัตว์ที่เลี้ยงอ้วนท้วนสมบูรณ์น้ำหนักมาก(หมู) ขายได้ราคาดี เนื้อหมูมีสีแดงสด เนื้อขาวน้อยเป็นที่ต้องการของตลาด

การเลี้ยงสัตว์ด้วยคันสาธิตมีการเลี้ยงมานานแล้วตั้งแต่สมัยปู่ย่า ตายาย เพื่อกินเนื้อและกินไข่หรือเลี้ยงหมูตัวสองตัวไว้กินเศษอาหารหรือน้ำข้าว เพื่อให้หมูอ้วนพิกัดไปตัดคันสาธิตมาเป็นอาหาร สัตว์ต่างๆ เช่น เป็ด ไก่ ก็มาจิกกินด้วย คนเลี้ยงจึงได้ประโยชน์จากสาธิตเมื่อหมูอ้วนพิกัดขายเอาเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว และจะเริ่มคันเลี้ยงลูกหมูใหม่เพราะไม่ต้องทำเล้าหมูประหยัดต้นทุนการผลิตลงได้ด้วย แต่ในปัจจุบันคันสาธิตหายากขึ้น จะไปตัดคันสาธิตถ้าหากต้องจ้างคนโค่น จ้างคนทุกมาทำให้ที่บ้าน ต้องทำโรงเรือน ต้องซื้อพ่อพันธุ์ – แม่พันธุ์สัตว์ (สมัยก่อนเขาให้คนที่ชอบพอหรือคุ้นเคยกันไม่ต้องซื้อ) คนสมัยใหม่ไม่นิยมเลี้ยงสัตว์ไว้ได้ทุนบ้าน ชอบใช้เงินจับจ่ายใช้สอยซื้อทุกอย่างรวมถึงไข่เป็ดไข่ไก่ ที่เคยเก็บจากไถ่ทุนบ้านมาก็ไม่มีให้เห็นแล้ว เดียวนี้คนพึ่งพาอาศัยและฝากท้องไว้กับแกงถุงจากตลาด ชอบความสะดวก สะดวกสบาย อะไรก็ซื้อเรื่องจะให้กลับมาเลี้ยงสัตว์ไว้กินเองก็จะต้องกลับมาทบทวนกันอีกครั้ง

(ผู้ให้ข้อมูล : นายสนั่น ประสมกิจ 2/1 หมู่ที่ 2 ตำบลถ้ำทองหลาง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดพิจิตร
โทรศัพท์ 086-270-3776)

**กิจกรรมที่ 14 : เวทีสนทนาประวัติความเป็นมาของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการใช้ประโยชน์
จากสาธูจากภูมิปัญญาท้องถิ่น**

วันที่ : 8 พฤศจิกายน 2551

สถานที่ : ศาลาเอนกประสงค์ หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ตำบลโคกเจริญ อำเภอบึงปทุม จ.พิจิตร

ผู้เข้าร่วม : ทีมวิจัย คณะครู ผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 69 คน

จุดประสงค์

- เพื่อศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้ของเด็กด้านทักษะกระบวนการการนำเสนอข้อมูล
ประวัติชุมชน การแสดงความคิดเห็น การคิดวิเคราะห์ภูมิปัญญา การใช้ประโยชน์จากสาธูและทักษะ
กระบวนการการทำงานกลุ่ม

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ทำบันทึกเสนอผู้อำนวยการ โรงเรียนขออนุญาตจัดกิจกรรม
2. ทำคำสั่งโรงเรียน
3. ประชุมชี้แจงการจัดกิจกรรมและให้คณะครูรับทราบคำสั่ง
4. ลงพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านปากช่องและหมู่ที่ 4 บ้านหูนบ ติดต่อประสานงานขอใช้สถานที่
และติดต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อแจ้งให้ทราบกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบ
5. ทำหนังสือเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นและนัดประชุม ณ ศาลาเอนกประสงค์หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ
ในวันศุกร์ที่ 7 พฤศจิกายน 2551 เวลา 14.00 น. เพื่อเตรียมตัว
6. ประชุมนักเรียนทีมวิจัยเพื่อแบ่งกลุ่มและรับผิดชอบนำอุปกรณ์มาทำกิจกรรม
7. ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครอง
8. จัดเตรียมอุปกรณ์ สถานที่ ขอบขั้วตอบแทนภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาหาร
9. ประสานงานทีมพี่เลี้ยง
10. จัดกิจกรรมตามที่ได้วางแผนเอาไว้
11. สรุปผลการจัดกิจกรรม

ผลการดำเนินการ

เวทีสนทนาประวัติชุมชน ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากสาธูจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้
ดำเนินการในวันเสาร์ที่ 8 พฤศจิกายน 2551 เวลา 08.30 น. มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด 69 คนเป็น
นักเรียน จำนวน 47 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 12 คน ครู จำนวน 9 คน และพี่เลี้ยงจำนวน 1 คน
ซึ่งมีกิจกรรม ดังนี้

1. กระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยนักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากบ้าน ซึ่งจะมีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา พี่น้อง ช่วยอบรมให้ความรู้และทักษะการทำงานอาชีพที่พ่อแม่ตนเองทำอยู่ โรงเรียน กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้ในระบบมีครูเป็นผู้ให้ความรู้ มีการวัดผลประเมินผลและการผ่านระดับช่วงชั้นเป็นเกณฑ์ ชุมชน ชุมชนทุกชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และความชำนาญเฉพาะด้าน เมื่อชุมชนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ นักเรียนจึงควรเข้ามาเรียนรู้เรื่องราวต่างๆภายในชุมชนจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ประวัติชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้ข้อมูลและประวัติความเป็นมาของชุมชน ดังนี้

2.1 **ชุมชนบ้านทับปุด** เป็นชุมชนเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน และค้าขาย ปัจจุบันวัยรุ่นไม่ได้มีการเรียนรู้ประวัติชุมชนของหมู่บ้านตนเอง สอบถามก็สามารถบอกได้เล็กน้อย หรือบางคนไม่ทราบเลย ดังนั้น โรงเรียนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ทับปุดเป็นทั้งชื่อตำบล คือหมู่ที่ 1 บ้านทับปุด และเป็นชื่ออำเภอ คำว่าทับปุด มาจากการยกขนำ(หน้า คือบ้านหลังเล็กๆใช้เป็นที่พักชั่วคราว) ตัวบ้านใช้ไม้ไผ่หรือต้นไม้เล็กๆมาทำโครงคร่าวหลังคาจะนำใบปุดมาเย็บเป็นตับ(คล้ายใบจากหรือใบสาธู)ใช้มุงเพื่อป้องกันแดดฝน จึงเป็นที่มาของตำนานบ้านทับปุด

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 1 บ้านทับปุด คือ นายประสงค์ ลูกแก้ว 114/1 หมู่ 1 ตำบลทับปุด)

2.2 **ชุมชนบ้านปากช่อง** บ้านปากช่องปัจจุบันหลังจากถนนเส้นทางทับปุด – พังงา สายใหม่เปิดใช้งาน ทำให้บ้านปากช่องเงียบเหงาไป เพราะถนนเพชรเกษมที่ตัดผ่านบ้านปากช่องมีรถยนต์ผ่านน้อย บ้านปากช่องจึงลดบทบาทจากเส้นทางผ่านไปตลาดพังงาลงไป ในสมัยโบราณปากช่องเป็นเส้นทางเดินเท้าไปซื้อขายสินค้า โดยเฉพาะสุกร (หมู) เส้นทางเดินเท้าจากทับปุด – พังงา เป็นการเดินเท้าจากบ้านทับปุด ผ่านบ้านปากช่อง นบนาขพล (หัวหน้าคนงานก่อสร้างถนนสายทับปุด – พังงา ที่ผ่านเขานางหงส์ คนงานก่อสร้างทางมายกทับอยู่ใกล้หนองน้ำ จึงเรียกบริเวณที่พักคนงานนั้นว่า นบนาขพล) บ้านถ้ำโกบ บางคอกหมู (ที่กักขังหมูที่ไล่ด้อนมาจากที่พังงา อยู่บนเขานางหงส์) โพธิ์ผัดหนาม (ดินเขานางหงส์ เขตอำเภอเมือง) บ้านสำนักขอน (ชุมชนหนึ่งที่ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลนบปริง อำเภอเมืองจังหวัดพังงา เป็นชุมชนที่เจริญเพราะเป็นที่ตั้งของบริษัทเรือขุดแร่ของต่างชาติ คือ บริษัท กำมุนดิน ดินเครทิง จำกัด ซึ่งมีคนงานหลายร้อยคน สำนักขอนจึงเป็นที่พบปะของคนงาน (ที่ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า) บ้านปริง บ้านต้นปาบ (ข้างคลองพังงา) จึงจะถึงตลาดพังงา เส้นทางที่กล่าวถึงปัจจุบันบางสถานที่ยังมีร่องรอยเหลืออยู่ แต่บางแห่ง บางสถานที่ก็เลือนหายไปกับกาลเวลา

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน : นายคัน ชูรวง , นางละเมียด บู่ทอง (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) นางประครอง สิตบุญ 23/1 หมู่ 2 ตำบลทับปุด)

2.3 **ชุมชนบ้านไทรมาศ** ไทรมาศ เป็นต้นไทรใหญ่ที่เคยเป็นที่พักพิงให้ร่มเงา เป็นที่ตั้งของตลาดนัด ปัจจุบันต้นไทรต้นนี้ถูกตัดโค่น และก่อสร้างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพังงา บ้านไทรมาศเป็นหมู่ที่ 6 ตำบลทับปุด คนในหมู่บ้านประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และทำสวนปาล์ม

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 6 บ้านทับปุด คือ นายสาเหล็ก กอบบุญ 130/5 หมู่ 6 ตำบลทับปุด)

2.4 **ชุมชนบ้านลุ่มเกรียบ** ในสมัยก่อนนั้นพื้นที่มีลักษณะเป็นลุ่มเป็นดอนมีน้ำขัง บางแห่งเป็นป่ารกชัฏ แต่ที่แปลกกว่าพื้นที่อื่นๆ คือ ป่าที่ว่ามีต้นไม้ขึ้นไปทั่ว ต้นไม้ชนิดนี้ชาวบ้านเรียก “ต้นไม้เกรียบ” หน่อไม้เกรียบนำมาทำอาหารแสนอร่อย เช่น ขอดอ่อนต้มจิ้มน้ำพริก ต้มกะทิหน่อไม้ หน่อไม้ผัด ชุปหน่อไม้ หรือนำไปทำหน่อไม้คอง หน่อไม้ปิ้ง ที่สามารถเก็บไว้กินได้นานๆ มีท่านขุนโลกขวยทัดแก้ว ปกครองท้องที่บ้านลุ่มเกรียบ ปัจจุบันไม้ไผ่เกรียบไม่เหลือแล้ว เพราะพื้นที่ทุกแห่งได้นำไปใช้ในการทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน พื้นที่ราบลุ่มของบ้านลุ่มเกรียบที่เคยใช้ทำนาปลูกถั่วลิสงใช้ก่อสร้างบ้านเรือน จึงคงเหลือแต่คานานเท่านั้น

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านลุ่มเกรียบ คือ นายเสงี่ยม สิตบุศย์ 3/1 หมู่ 2 ตำบลทับปุด)

2.5 **ชุมชนบ้านหูนบ** บ้านหูนบ ปัจจุบันเป็นชุมชนเข้มแข็ง คนในชุมชนพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ มีหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้และพัฒนาอาชีพ เพราะภายในชุมชนมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญที่หลากหลาย มีแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญที่สุด คือ คนในชุมชนมีความรัก สามัคคีกัน การร่วมแรงร่วมใจกันทำให้คนในชุมชนมีงานทำ และแบ่งปันความรัก ความรู้ สู่บุคคลภายนอก บ้านหูนบมาจากเจ้าขุนงา(เจ้าเมืองพังงา)ต้องการทำบึงทดน้ำเพื่อเอาไว้ใช้ทำนาหลวง(ปัจจุบันยังเหลือร่องรอยพื้นที่นาหลวงก็เป็นบ้านจัดสรรใกล้ตลาดทับปุด) จึงขอแรงงานคนจากพ่อ(เจ้าเมืองนคร)ให้ส่งคนมาช่วย เจ้าเมืองนครจึงเกณฑ์แรงงานทาสชาวมุสลิมมาเป็นแรงงานช่วยขุดบึงน้ำเมื่อขุดบึงน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ได้สร้างประตูเปิด - ปิดน้ำ เพื่อจะได้ปล่อยน้ำทำนาให้เป็นเวลาประตูน้ำนั้นต้องทำหูกจับเพื่อยกบานประตูน้ำขึ้น - ลง จึงเป็นที่มาของบ้านหูนบ ส่วนแรงงานบางส่วนที่มาช่วยขุดบึงน้ำก็เดินทางกลับบ้าน อีกส่วนหนึ่งก็ตั้งรกรากสร้างบ้านเรือนอยู่รวมกันที่หมู่ที่ 6 ตำบลโคกเจริญ ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวนยางพารา และสวนปาล์มน้ำมันจนถึงปัจจุบันนี้ และเป็นกลุ่มชาวมุสลิมเพียงกลุ่มเดียวที่อาศัยอยู่ร่วมกับชาวไทยพุทธอย่างสงบและมีความรักสามัคคีกันอย่างแน่นแฟ้น (ชาวมุสลิมส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่บ้านบ่อแสน) ซึ่งจะสังเกตได้ว่าชาวมุสลิมที่มาอยู่ที่ตำบลโคกเจริญนั้นจะแตกต่างจากชาวมุสลิมที่อพยพมาจากไทรบุรีและมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านบ่อแสน

(ผู้ให้ข้อมูลประวัติชุมชน หมู่ที่ 4 บ้านหูนบ คือ นายสุธี คำเลี้ยง 13/2 หมู่ 4 ตำบลโคกเจริญ)

3. ภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากสาธู มีภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์จากสาธูในชุมชน ดังนี้

3.1 นายสุวรรณ คงแก้ว ให้ความรู้เรื่องพืชสาธู สาธูเป็นพืชใบเลี้ยงเดี่ยวชอบขึ้นบริเวณที่มีน้ำขังหรือขึ้นอยู่บริเวณใกล้แหล่งน้ำ อดีต กอสาธูใช้ป้องกันการพังทลายของตลิ่ง ทุกส่วนของสาธูมีการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น ใบ ใช้เย็บมุงหลังคา ก้านใบใช้เป็นอุปกรณ์กวาดลานบ้าน ขางสาธูใช้ทาแก้ฟิาดกกระ ลำต้นสาธูใช้เลี้ยงสัตว์ เช่น หมู เป็ด ไก่ วัว เป็ดเทศ และใช้เลี้ยงด้วง นอกจากนี้เขายังนำต้นสาธูมาทำแปรงเพื่อทำขนมและอาหารอีกด้วย นอกจากนั้นในกอสาธูยังมีพรรณพืชและพันธุ์สัตว์ที่อยู่ร่วมกันอย่างหลากหลาย

3.2 นางรอบ ชูร่วง ให้ความรู้เกี่ยวกับพรรณพืชและพันธุ์สัตว์ในกอสาธู สัตว์ที่อยู่บริเวณกอสาธู ได้แก่ งู ทาก ค้างคาว หอย มด สัตว์เหล่านี้มีทั้งประโยชน์และโทษ เช่น งู ประโยชน์ ใช้เป็นอาหารคิง ใช้เป็นยารักษาแก้โรคไข้ใน กราบงูใส่ยาต้ม ส่วนความเชื่อ ถ้าสาวใดฝันเห็นงูหรือฝันว่าถูกงูกัดท่าน

โครงการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของเด็กโดยภูมิปัญญาการใช้ประโยชน์

จากต้นสาธู ภูมิศึกษา: โรงเรียนวัดนิโครธาราม ต.ทับปุด อ.ทับปุด จ.พังงา